

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2014. gada 21. oktobrī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš

A. Laviņš.

Labrīt! Sēdieties, lūdzu!

Tātad tiesas sēdi pasludinu par atklātu.

Tiks izskatīta lieta Nr. 2014-09-01 ***“Par Civilprocesa likuma 495. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”***.

Lietu izskatīs Satversmes tiesa šādā sastāvā:

Satversmes tiesas tiesneši: Kaspars Balodis, Kristīne Krūma, Gunārs Kusiņš, Uldis Ķinis, Sanita Osipova, tiesas sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš.

Lietas dalībnieki:

Pieteikuma iesniedzēja — SIA “Hipotēku bankas nekustamā īpašuma aģentūra”.

M. Aljēns

Tieši tā. Šobrīdējais nosaukums ir SIA “Híponia”. Tika iesniegta Uzņēmuma reģistra izziņa, kas apstiprina nosaukuma maiņu.

Pieteicēju lietā ir pilnvaroti pārstāvēt trīs pārstāvji — zvērināti advokāti **Mārtiņš Aljēns, Uģis Zeltiņš, Arnis Ešenvalds**.

A. Laviņš.

Jā... zvērinātam advokātam Mārtiņam Aljēnam lietas materiālos ir iesniegta pilnvara un Uģim Zeltiņam arī ir iesniegta pilnvara. Vai Arnis Ešenvalds ir iesniedzis pilnvaru?

A. Ešenvalds.

Jā, es iesniegšu tūlītās.

A. Laviņš.

Iedodiet, lūdzu, tiesas sēdes sekretārei.

Paldies. Sēdieties, lūdzu!

Tātad institūcija, kuras akts ir apstrīdēts lietā ir Saeima, un Saeimu pārstāv...

D. Ose.

Saeimas Juridiskā biroja juridiskā padomniece **Daina Ose**. Pilnvara ir lietā iesniegta.

A. Laviņš.

Paldies. Redzam. Tieši tā. Pilnvara ir iesniegta lietas materiālos... Uzrādiet sekretārei, lūdzu, dokumentus...

Lietā ir pieaicinātas vairākas pieaicinātās personas:

Tieslietu ministrija ir pieaicināta. Tieslietu ministru pārstāv...

I. Ilgaža.

Tieslietu ministrijas Tiesu sistēmas politikas departamenta direktore **Inita Ilgaža**.

A. Laviņš.

Lūdzu, uzrādiet personu apliecinošu dokumentu un pilnvarojumu tiesas sēdes sekretārei.

Nākamā pieaicinātā persona ir Latvijas Republikas Tiesībsargs. Kas pārstāv šo institūtu?

S. Tivaņenkova.

Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juriskonsulte **Santa Tivaņenkova**.

A. Laviņš.

Jā. Lūdzu, uzrādiet...

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, kas pārstāv?

E. Stankevičs.

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras Juridiskās daļas vadītājs **Edmunds Stankevičs**.

A. Laviņš.

Paldies. Uzrādiet...

Latvijas šķīrējtiesu kas pārstāv? Nav pārstāvja no Latvijas šķīrējtiesas... Kā redzams, nav ieradies uz tiesas sēdi.

Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Resort Management" pārstāvis"...

A. Kazačkovs

Uz pilnvaras pamata zvērināts advokāts Aleksandrs Kazačkovs.

A. Laviņš.

Jā, lūdzu, uzrādiet pilnvarojumu un dokumentu.

Tā... kā pieaicinātā persona ir pieaicināta tiesību doktore **Inga Kačevska**.

Paldies, redzam...

Uz tiesas sēdi ir uzaicināti arī **liecinieki**.

Gints Liepaskalns. Vai ir ieradies? Lūdzu, uzrādiet personu apliecinošu dokumentu.

Jānis Bērziņš. Arī ir. Lūdzu...

Tātad no pieaicinātajām personām mēs redzam, ka nav ieradies uz tiesas sēdi Latvijas šķīrējtiesas pārstāvis. Vai mums ir ziņas par to, ka pienācīgā kārtībā mums ir paziņots...? Ir paziņots. Jautājums ir: kāds ir pušu viedoklis — vai varam uzsākt lietas izskatīšanu bez vienas no pieaicinātās personas klātbūtnes?

No pieteicēju puses?

M. Aljēns.

Jā, godātā tiesa, uzskatu, ka varam sākt lietas izskatīšanu bez pieaicinātās personas — Latvijas šķīrējtiesas piedalīšanās.

A. Laviņš.

Otras puses viedoklis?

D. Ose.

Jā, varam izskatīt lietu bez pieaicinātās personas klātbūtnes.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesneši? Tātad tiesa atzīst, ka ir iespējams uzsākt lietas izskatīšanu bez Latvijas šķīrējtiesas pārstāvja klātbūtnes.

Tālāk pāriesim pie lietas dalībnieku pieteiktajiem lūgumiem.

Sāksim ar pieteicēja iesniegtajiem lūgumiem. Vispirms pieteicējs ir informējis Satversmes tiesu, ka tai ir mainīts nosaukums. Ir iesniegta izziņa, no kuras ir redzams, ka tās pašreizējais nosaukums ir SIA „Hiponia”, kā jau to norādīja pārstāvis.

Tad ir no SIA „Hiponia” iesniegti vairāki lūgumi.

Pirmām kārtām, tiek lūgts pievienot pie lietas materiāliem Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas 2014. gada 22. septembra

lēmuma kopiju, kā arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas 2014. gada 15. oktobra lēmuma kopiju. Ir šāds lūgums.

Tāpat arī SIA „Hiponia” ir lūgusi pievienot lietas materiāliem Latvijas Republikas Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurora 2014. gada 14. augusta protesta kopiju.

Šie ir lūgumi, kas ir no pieteicēja puses.

Vai Saeimas pārstāvis ir iepazinies ar šiem lūgumiem?

D. Ose.

Jā, paldies. Iepazināties.

A. Laviņš.

Jūsu viedoklis par šo dokumentu pievienošanu pie lietas materiāliem?

D. Ose.

Var pievienot.

A. Laviņš.

Labi. Kolēģi? Tātad pieteiktie lūgumi par minēto dokumentu pievienošanu ir apmierināti un tie tiks pievienoti pie lietas materiāliem.

Tālāk ir Saeimas pieteikts lūgums. Tie ir divi.

Pirmām kārtām ir izteikts lūgums pievienot lietai Saeimas rīcībā esošo likumprojektu „Grozījumi Civilprocesa likumā” un „Šķīrējtiesu likuma” sagatavošanas materiālus.

Otrs lūgums. Noteikt par pieaicinātām personām un uz klausīt tiesas sēdē Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Civiltiesisko zinātņu katedras profesoru Kalvi Torgānu un Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Civiltiesisko zinātņu katedras pasniedzēju Jāni Lapsu. Lūdzu... jūsu viedoklis par šiem lūgumiem?

M. Aljēns.

Godātā tiesa! Ne pret vienu no šiem diviem lūgumiem mums nav principiālu iebildumu.

Es gan gribētu atzīmēt, ka esmu iepazinies ar Saeimas iesniegtajiem likumprojektu sagatavošanas materiāliem un, atklāti sakot, neesmu tur atradis, manuprāt, neko, kas būtu attiecināms uz dotās lietas izskatīšanas priekšmetu, proti, jautājumu par to, vai un kādā apmērā tiesai ir jāiesaistās Šķīrējtiesas lēmuma par strīdu pakļautību kontrolē. Taču, kā jau teicu, nav principiālu iebildumu pret to, ka šie materiāli tiek pievienoti lietas materiāliem.

Kas attiecas uz lūgumu uzaicināt divas papildus pieaicinātās personas... Arī pret to nav principiālu iebildumu. Vienīgā lieta, ko es gribēju piebilst, lai Satversmes tiesa varētu pieņemt tādu informētu lēmumu... profesors Kalvis Torgāns kā zvērināts advokāts, viņa praktizēšanas vieta ilgu laiku ir bijusi noteikta zvērinātu advokāta birojā „Raidla, Lejiņš un Norcoux”. Šobrīd šī prakses vieta ir pēc profesora Torgāna atjaunošanās advokatūrā... pēc senatora gaitu pabeigšanas ir tikusi reģistrēta citā advokātu birojā, proti, Romualda Vonsoviča birojā. Mūsuprāt, tas neizraisa kādas šaubas par to, ka profesors Torgāns varētu paust objektīvu viedokli dotajā lietā, bet, kā jau es teicu, lai Satversmes tiesa varētu pieņemt informētu lēmumu, mēs uzskatījām, ka ir nepieciešams uz to norādīt. Paldies.

A. Laviņš.

Attiecībā uz šiem lūgumiem Satversmes tiesa nolemj tos apmierināt. Tātad iesniegtos materiālus pievienot pie lietas materiāliem. Un, otrām kārtām, noteikt par pieaicinātām personām gan Kalvi Torgānu, gan Jāni Lapsu. Vai Torgāna kungs un Lapsas kungs piedalās šodien tiesas sēdē? Jā... Tad man ir lūgums uzrādīt personu apliecinošus dokumentus sekretārei.

Labi. Esam ar lūgumiem... līdz šim pieteiktajiem lūgumiem tikuši skaidrībā. Tad vēl vaicāšu, vai ir kādi citi lūgumi, ko vēlaties izteikt tiesas sēdē?

M. Aljēns.

Nē, nav. Paldies.

D. Ose.

Paldies. Pašlaik nav.

A. Laviņš.

Tātad šajā tiesas sēdē mums piedalās divi liecinieki. Pirms mēs uzsākam lietas izskatīšanu pēc būtības, saskaņā ar normatīviem, lieciniekiem ir jāatstāj tiesas zāle un tiesas sēdes sekretāre uzaicinās liecību sniegšanai. Tā kā man ir lūgums lieciniekiem atstāt zāli.

Pirms dodu vārdu tiesnesei referentei par ziņojumu par lietu, ir nepieciešams noskaidrot secību, kādā mēs uzklausi sim pieaicinātās personas un lieciniekus. Ko vispirms? Vai lieciniekus vai pieaicinātās personas? Un attiecībā uz pieaicinātajām personām – kādā secībā, jūsuprāt, būtu uzklausāmas pieaicinātās personas?

Lūdzu, no pieteikuma iesniedzēju puses? Kas vēlas izteikties šajā ziņā?

M. Aljēns.

Godātā tiesa! Mēs lūgtu šo jautājumu izlemt pēc tiesas ieskata. Mums nav nekādu apsvērumu par to.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvei?

D. Ose.

Mēs arī lūdzam pēc tiesas ieskata. Bet šajā jautājumā gribētos tomēr dzirdēt lieciniekus pirms pieaicinātajām personām.

A. Laviņš.

Tātad zināma norāde bija, kā tas būtu izlemjams.

Tātad, tiesneši apspriežoties nolēma, ka vispirms... pēc tam, kad lietas dalībnieki sniegs savus paskaidrojumus, vispirms tiks uzklausīti abi liecinieki un tad tiks uzklausītas pieaicinātās personas. Un pieaicinātās personas, ja jautājums tika atstāts tiesas ziņā izlemšanai, tad tiks uzklausītas šādā secībā: vispirms Tieslietu ministrijas pārstāvis, tad tiesībsarga pārstāvis, tālāk Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kameras pārstāvis, tālāk uzklausīsim sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Resort Management” pārstāvi, tad sekos Ingas Kačevskas uzklausīšana, Kalvja Torgāna uzklausīšana un uzklausīsim arī Jāni Lapsu.

Labi. Tad uzsākam lietas izskatīšanu pēc būtības.

Vārds tiek dots ziņojuma sniegšanai tiesnesei referentei. Lūdzu!

K. Krūma.

2014. gada 20. februārī Satversmes tiesā tika saņemts pieteikums par lietas ierosināšanu, ko iesniedza sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Hipotēku bankas nekustamā īpašuma aģentūra”.

Pieteikumā lūgts vērtēt Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas trešā punkta un 495. panta pirmās daļas atbildību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

2014. gada 17. martā Satversmes tiesas 1. kolēģija ierosināja lietu Nr.2014-09-01 „Par Civilprocesa likuma 495. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

2014. gada 20. maijā Satversmes tiesa saņēma Saeimas atbildes rakstu. Lietas sagatavošanas gaitā papildus tika pieprasīti paskaidrojumi un dokumenti no pieteikuma iesniedzējas, tiesībsarga, Tieslietu ministrijas, Latvijas šķīrējtiesas, Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kameras, Ingas Kačevskas un sabiedrības ar ierobežotu

atbildību „Resort Management”. Saņemtās atbildes kopā ar papildus iesniegtajiem dokumentiem pievienotas lietai.

Lietai pievienoti arī citi tās izskatīšanai nepieciešamie materiāli.

Par pieaicinātajām personām lietā atzina: Tieslietu ministriju, tiesībsargu, Latvijas šķīrējtiesu, Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kameru, Ingu Kačevsku un sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Resort Management”.

Savukārt par lieciniekiem lietā atzina Gintu Liepaskalnu un Jāni Bērziņu.

Lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai pieņemts 2014. gada 4. augustā. Lieciniekiem, lietas dalībniekiem par tiesas sēdi ir rakstiski paziņots 2014. gada 17. septembrī. Paziņojums par lietas izskatīšanu publicēts oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” 2014. gada 18. septembrī Nr. 185.

2014. gada 19. septembrī ar lietas materiāliem ir iepazinies Saeimas pilnvarotais pārstāvis Jānis Pleps, savukārt 2014. gada 26. septembrī ar lietas materiāliem ir iepazinies pieteikuma iesniedzējas pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Mārtiņš Aljēns.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai tiesnešiem ir kādi jautājumi tiesnesim ziņotājam? Nav.

Lūdzu, tad vārds tiek dots pieteicēja pusei lietas faktisko apstākļu izklāstam un juridiskā pamatojuma norādīšanai.

Es redzu, ka pieteicēja pusi pārstāv trīs zvērināti advokāti. Šajā ziņā es vēlos lūgt jums ievērot laika limitu, kas ir piešķirts vienas puses paskaidrojumu sniegšanai, tās ir 30 minūtes. Līdz 30 minūtēm. Šis laiks ir dots pusei. Ja jūs esat trīs pārstāvji, lūdzu, izlemiet paši savā starpā, kādā veidā šīs 30 minūtes jūs izlietosiet.

Lūdzu, jums tiek dots vārds.

M. Aljēns.

Paldies, godātā tiesa!

Vispirms, kā jau likums prasa, es īsumā izklāstīšu būtiskākos lietas faktiskos apstākļus un sekojoši pievērsīšos konstitucionālās sūdzības juridiskajam pamatojumam.

Kas attiecas uz lietas faktiskajiem apstākļiem. 2013. gada 21. jūnijā pieteicējs saņēma SIA „Resort Management” prasības pieteikumu Latvijas šķīrējtiesai, kurā bija prasīts atzīt par spēkā neesošiem atsevišķus starp pusēm un maksātnespējīgo SIA „Akadēmijas ledus halle” noslēgtā pārjauninājuma līguma punktus. Kā arī pieteicējs paziņoja par vienpusēju atkāpšanos no pārjauninājuma līguma.

Pieteicēja bija un arī joprojām ir pārliecināta, ka tā nav noslēgusi šķīrējtiesas līgumu, ar kuru būtu piekritusi strīdu izšķiršanai Latvijas šķīrējtiesā. Šķīrējtiesas līguma nav pieteicējas lietvedībā, tā sagatavošanas pēdu nav pieteicēja dokumentu aprites sistēmā. Šķīrējtiesas līgumu neatceras pieteicējas darbinieki. It kā pastāvošais šķīrējtiesas līgums ir parādījies kā tikai astoņas dienas vēlāks grozījums pie patiesi pastāvoša līguma ar SIA „Resort Management” un šķīrējtiesas līguma esamību SIA „Resort Management” apliecinājusi vienīgi ar notariāli apliecinātu kopiju.

Neraugoties uz pieteicējas iebildumiem par to, ka strīds nav pakļauts izskatīšanai šķīrējtiesā un lūgumu izprasīt no SIA „Resort Management” šķīrējtiesas līguma oriģinālu un noteikt ekspertīzi, šķīrējtiesa atteicās šos lūgumus apmierināt. Taisot spriedumu, šķīrējtiesa secināja, ka šķīrējtiesas līgums pastāv un apmierināja SIA „Resort Management” prasību.

Aptuveni vienu mēnesi vēlāk SIA „Resort Management” cēla jau nākamo prasību Latvijas šķīrējtiesā, prasot piedzīt no pieteicējas SIA „Resort Management” it kā nodarītos zaudējumus. Neraugoties uz pieteicējas iebildumiem par to, ka arī šis strīds nav pakļauts izskatīšanai šķīrējtiesā, arī šī prasība tika apmierināta, piedzenot no pieteicējas kopsummā 722 596 eiro un 57 centus.

Apzinoties, ka izpildraksta izsniegšanas stadijā vispārējās jurisdikcijas tiesai nebūs tiesību un procesuālu instrumentu šķīrējtiesas līguma esamības pārbaudei, jau pēc pirmās šķīrējtiesas sprieduma pieteicēja vispārējās jurisdikcijas tiesā iesniedza prasības pieteikumu par šķīrējtiesas līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesnesis 2013. gada 7. augustā atteica prasību pieņemt. Lēmums tika pamatots ar to, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 495. panta pirmo daļu par strīdu pakļautību lemj šķīrējtiesa, arī gadījumos, kad pastāv strīds par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību. Attiecīgi pēc tiesneša domām strīds par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību ir pakļauts izskatīšanai tikai šķīrējtiesā. Tādēļ pastāv Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas pirmajā punktā noteiktais pamats prasības pieteikuma nepieņemšanai.

Gan Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, gan Augstākās tiesas Civillietu departaments izskatot pieteicējas blakussūdzības tās noraidīja un tādējādi minētais lēmums ir palicis spēkā.

2014. gada 3. jūnijā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa apmierināja SIA „Resort Management” pieteikumu par izpildraksta izsniegšanu Latvijas šķīrējtiesas pēdējā sprieduma par zaudējuma piedziņu piespiedu izpildei, SIA „Resort Management” jau bija uzsākusi šī sprieduma... uzsākusi izpilddarbību veikšanu, apķīlājot pieteicējas naudas līdzekļus kredītiestādē, ierakstot hipotēkas un piedziņas atzīmes attiecībā uz pieteicēja piederošiem nekustamajiem īpašumiem, bet ar Satversmes tiesas 2014. gada 19. jūnija lēmumu ir tikusi apturēta minētā lēmuma izpilde.

Visbeidzot ir jāatzīmē, ka 2014. gada 14. augustā Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurors ir iesniedzis protestu par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2014. gada 3. jūnija lēmumu izsniegt izpildrakstu un sakarā ar protestu ir ierosināta kasācijas tiesvedība, bet protests vēl uz konstitucionālās sūdzības izskatīšanas... šīs tiesas sēdes dienu vēl nav ticis izskatīts... izlemts.

Pēc pieteicējas iesnieguma ir arī tikusi ierosināta krimināllieta par šķīrējtiesas līguma iespējamo viltojumu un krāpniecību.

Sekojoši par juridisko... konstitucionālās sūdzības juridisko pamatojumu.

Līdzšinējā Latvijas tiesu praksē ir nostiprinājusies atziņa, ka prasījums par šķīrējtiesas līguma atzīšanu par spēkā neesošu nevar būt izskatīšanas priekšmets vispārējās jurisdikcijas tiesā. Šāda atziņa ir pamatota ar Civilprocesa likuma 495. panta pirmo daļu, kas noteic, ka par strīda pakļautību lemj pati šķīrējtiesa, tajā skaitā gadījumos, kad kāda no pusēm apstrīd šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību. Pieteicējas ieskatā minētā norma ierobežo tās tiesības uz tiesas pieejamību un šāds ierobežojums nav samērīgs ar leģitīmo mērķi.

Apstrīdētā norma sagrozītā un, varētu pat teikt, galēji radikālā veidā ievieš starptautiski atzīto šķīrējtiesas kompetences kompetences principu. Saskaņā ar šo principu šķīrējtiesa pati izlemj, vai strīds ir pakļauts izskatīšanai šķīrējtiesā. Un kompetences kompetences princips, protams, ir vajadzīgs, ja, pirmkārt, šķīrējtiesai ir jāpārlicinās, ka puses grib strīdu risināt šķīrējtiesā, otrkārt, šķīrējtiesai, ja tā vēlas, ir jāspēj strīdu izšķirt pēc būtības, negaidot uz šķīrējtiesas līguma pārbaudi vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Nav šaubu, ka procesa efektivitātes mērķis ir leģitīms. Tomēr, ja nav nekādu mehānismu šķīrējtiesas viedokļa par strīda pakļautību šķīrējtiesai, pārskatīšanai vispārējās jurisdikcijas tiesā, apstrīdētās normas izraisītais tiesības uz tiesu ierobežojums pieteicējas ieskatā nevar tikt atzīts par samērīgu.

Šajā sakarā ir vispirms nepieciešams norādīt uz pieteicējas ieskatā nepareizu Saeimas un atsevišķu pieaicināto personu viedokli, ka pamattiesību ierobežojums ir attaisnojams, jo strīda puses ir atteikušās no subjektīvo tiesību aizsardzības tiesā. Tā, protams, ir taisnība, ka saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas paustajām atziņām personai ir tiesības atteikties no tiesībām uz tiesu, dodot priekšroku strīda izskatīšanai šķīrējtiesā ar nosacījumu, ka šāda atteikšanās ir atļauta un ir veikta pēc brīvas gribas un nepārprotami. Tomēr gadījumos, kad pastāv strīds par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību, šāda atteikšanās no tiesībām uz tiesu, iespējams, nemaz nav notikusi. Un nepārbaudīta atteikšanās nevar kalpot par pamatu slēdzienam, ka arī strīds par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību ir pakļauts izskatīšanai vienīgi šķīrējtiesā.

Kā klasiskajā mācību grāmatā „International Commercial Arbitration” ir norādījis Gerijs Borns (*Gary Born*), starptautiskajā šķīrējtiesas doktrīnā valda gandrīz pilnīga vienprātība, ka kompetences kompetences principa avots ir nevis pušu vienošanās, bet gan nacionālais vai starptautiskais likums. Tātad tas, ka šķīrējtiesai pirmajai ir kompetence lemt par strīda pakļautību šķīrējtiesai ir arī gadījumos, kad kāda no pusēm apstrīd šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību, izriet nevis no apstrīdētā šķīrējtiesas līguma, bet gan no tiesību normas, kuras mērķis ir nodrošināt to, ka šķīrējtiesas process netiek kavēts arī situācijā, kad kāda no pusēm iebilst pret strīda pakļautību šķīrējtiesai.

Tomēr, un tas šķiet pats būtiskākais jautājums visā šajā lietā, ir nepareizi uzskatīt, ka kompetences kompetences princips izslēdz tiesas iesaistīšanos jautājuma par strīda pakļautību izlemšanā. Vai, gluži otrādi, kā to ir norādījis Gerijs Borns, kompetences kompetences princips nozīmē, ka tad, ja puses apstrīd strīda pakļautību izskatīšanai šķīrējtiesā, tostarp sakarā ar šķīrējtiesas līguma neesamību vai spēkā neesamību, šķīrējtiesai ir prezumatīvas tiesības, t.i., priekšroka izlemt jautājumu par strīda pakļautību, ievērojot to, ka pusēm ir jābūt iespējai lūgt tiesu pārskatīt šķīrējtiesas lēmumu par to, ka strīds ir pakļauts izskatīšanai šķīrējtiesā. Tātad kompetences kompetences princips attiecas uz lemšanas secību nevis uz šķīrējtiesas lēmuma ekskluzivitāti.

Tas, ka pusēm ir jābūt iespējai saņemt tiesas vērtējumu par strīda pakļautību, ir atzīts praktiski visās attīstītajās juridiskajās sistēmās. Šāda kompetences kompetences principa izpratne tieši vai netieši ir nostiprināta Ņujorkas konvencijā par ārvalstu šķīrējtiesas nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu, Eiropas konvencijā par starptautisko komercšķīrējtiesu, UNCITRAL starptautiskās komerciālās šķīrējtiesas parauglikumā, kā arī praktiski visu attīstīto valstu nacionālajos normatīvajos aktos, tostarp to 67 valstu normatīvajos aktos, kuras par savu šķīrējtiesas normatīvā regulējuma pamatu ir izvēlējušās parauglikumu.

Saprotams, ka minēto normatīvo aktu noteikumi par to, kā tieši nodrošināmi tiesas iesaistīšanās jautājumi par strīdu pakļautību izlemšanā, ir niansēs atšķirīgi. Tomēr ir skaidrs, ka šādai iespējai ir jābūt nodrošinātai, jo pretējā gadījumā tiek radīta principiāli nepieņemama situācija, ka personai piespiedu kārtā ir jāsamierinās ar to, ka strīds tiek izšķirts šķīrējtiesā, lai arī nepastāv personas brīvas gribas izteikumi par atteikšanos no tiesībām uz tiesu.

Ierobežotā laika dēļ man šobrīd, protams, nav iespējams pievērsties detalizētai analīzei par iespējamiem tiesas iesaistes veidiem pakļautības jautājuma risināšanā, tomēr es vēlos atzīmēt, ka pieteicējam zināmi citu valstu likumi neaizliedz pusēm prasību par šķīrējtiesas līguma atzīšanu par spēkā neesošu celt vispārējās jurisdikcijas tiesā kā patstāvīgu prasību vai kopā ar prasījumu par strīda izšķiršanu pēc būtības.

Atbilstība kompetences kompetences principam tiek nodrošināta tādējādi, ka prasības celšana par šķīrējtiesas līguma atzīšanu par spēkā neesošu vispārējās jurisdikcijas tiesā neietekmē šķīrējtiesas procesu. Ja šķīrējtiesa tā vēlas, jau uzsāktam šķīrējtiesas procesam ir jāturpinās, bet gadījumā, ja tas vēl nav uzsākts, šķīrējtiesas procesu var uzsākt paralēli tiesvedībai vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Saeimas atbildes rakstā un atsevišķu pieaicināto personu viedokļos ir pausts uzskats, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo tiesības uz tiesu aizskārumu novērš tiesības iebilst pret izpildraksta izsniegšanu šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildē. Šādam uzskatam nevar piekrist. Un tas ir individuāli pietiekamu iemeslu dēļ.

Pirmkārt, izpildraksta izsniegšanas stadijā tiesneša pienākumos ietilpst pārbaudīt tikai to, vai nepastāv kāds no Civilprocesa likuma 536. pantā noteiktajiem pamatiem atteikt izpildraksta izsniegšanu. Šī pārbaude neietver šķīrējtiesas līguma spēkā esamības izvērtēšanu. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 536. panta pirmās daļas trešo punktu viens no iespējamiem pamatiem tiesnesim atteikt izpildraksta izsniegšanu ir tas, ka šķīrējtiesas līgums likumā noteiktajā kārtībā ir atcelts vai arī atzīts par spēkā neesošu. Tātad izpildraksta izsniegšana var tikt atteikta, ja šķīrējtiesas līgums ir jau atcelts vai atzīts par spēkā neesošu, bet tiesnesis nevar šo jautājumu izvērtēt, izlemjot pieteikumu par izpildraksta izsniegšanu šķīrējtiesas sprieduma izpildei.

Arī otrs iemesls tādu gluži praktisku iemeslu dēļ varbūt ir pat būtiskāks. No Civilprocesa likuma 66. nodaļas noteikumiem, kas regulē šķīrējtiesas nolēmumu izpildi, ir redzams, ka izpildraksta izsniegšanas process ir strikti ierobežots laikā. Nekavējoties pēc pieteikuma saņemšanas tas tiek nosūtīts atbildētājam, dodot 10 līdz 15 dienu termiņu paskaidrojumu sniegšanai un pēc šī termiņa beigām tiesnesim 10 dienu laikā ir jāizskata pieteikums un jāizlemj par izpildraksta izsniegšanu vai tā izsniegšanas atteikšanu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 535. panta pirmo daļu tiesnesis lēmumu par izpildraksta izsniegšanu vai atteikumu izsniegt izpildrakstu pieņem uz iesniegto dokumentu pamata, neaicinot lietas dalībniekus. Un šo procesuālo ierobežojumu dēļ pieteicējas ieskatā lielā daļā gadījumu tiesnesim ir praktiski neiespējami izlemjot jautājumu par izpildraksta izsniegšanu izvērtēt šķīrējtiesas līguma spēkā esamību. Nav iespējams veikt ekspertīzi, nav iespējama lietas dalībnieku iztaujāšana un tas ir arī atzīts Civilprocesa likuma komentārā. Tātad, iespējams, atsevišķos gadījumos šķīrējtiesnesis, lemjot par izpildraksta izsniegšanu, var konstatēt kādu no Civilprocesa likuma 536. panta pirmajā vai trešajā punktā noteiktajiem pamatiem vai atteikt izpildraksta izsniegšanu. Taču tiesnesis nevar pārbaudīt puses apgalvojumus par maldību, spaidiem, viltu vai viltojumu.

Ir būtiski uzsvērt, ka tiesnešu pārbaudes apjoms nedrīkst aprobežoties tikai ar pārbaudi par to, vai, šķīrējtiesas procesā izlemjot jautājumu par strīda pakļautību,

šķīrējtiesa nav pieļāvusi procesuālus pārkāpumus, kas varētu būt patstāvīgs pamats atteikumam izsniegt izpildrakstu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 536. panta 6. punktu. Kā tas ir atzīts juridiskajā literatūrā, situācijā, kad šķīrējtiesa ir balstījusi savu lēmumu par strīda pakļautību izskatīšanai šķīrējtiesā uz tās izvērtējumu par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību, pusēm ir jābūt iespējai lūgt tiesu veikt *de novo* izvērtējumu, tas ir, izvērtējumu pēc būtības par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību.

Un visbeidzot. Ir nepieciešams komentārs attiecībā uz Saeimas un atsevišķu pieaicināto personu viedokli, ka tiesību apstrīdēt šķīrējtiesas līguma vispārējās jurisdikcijas tiesā ļaunprātīga izmantošana var apdraudēt šķīrējtiesas procesa ātrumu. Var piekrist Saeimas paustajam viedoklim, ka iespēja apstrīdēt šķīrējtiesas līgumu vispārējās jurisdikcijas tiesā atsevišķos gadījumos var tikt izmantota ļaunprātīgi ar mērķi novilcināt šķīrējtiesas procesu vai šķīrējtiesas sprieduma izpildi. Tomēr jājautā, kādēļ tiek izdarīts vispārinošs pieņēmums, ka atbildētāji un... un citējot Saeimas atbildes rakstu, „vienmēr varēs iesniegt vispārējās jurisdikcijas tiesā prasību par šķīrējtiesas līguma apstrīdēšanu, līdz ar to šķīrējtiesas procesam, kura galvenā vērtība ir ātrums, varētu zust jēga.” Vai šādi atsevišķi gadījumi var attaisnot tādu tiesisko regulējumu, kas liedz personai, kas apstrīd šķīrējtiesas līguma pastāvēšanu vai spēkā esamību tiesības uz šī jautājuma izvērtēšanu tiesā? Ja Saeima bažījas par negodprātīgiem atbildētājiem, kādēļ tā aizmirst par negodprātīgiem prasītājiem, kas, pārfrāzējot atbildes rakstu, vienmēr varēs pamatot strīda pakļautību ar viltotu šķīrējtiesas līgumu.

Būtībā piekrišana šādam Saeimas viedoklim nozīmētu atzīt, ka likumdevējs ir devis priekšroku negodprātīgam prasītājam, kurš panācis lietas izskatīšanu šķīrējtiesā, iesniedzot tā viltotu vai kādu citu iemeslu dēļ spēkā neesošu šķīrējtiesas līgumu. Jo atbildētājam šādā gadījumā ir liegtas tiesības apstrīdēt šķīrējtiesas līgumu vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Nav šaubu, ka ir nepieciešams nodrošināt līdzsvaru starp šķīrējtiesas procesa ātrumu un puses tiesības uz tiesu aizsardzību. Likumdevējam ir visas iespējas novērst to, ka iespēja apstrīdēt šķīrējtiesas līgumu vispārējās jurisdikcijas tiesā var tikt negodprātīgi izmantota, lai novilcinātu šķīrējtiesas procesu, paredzot likumā speciālus noteikumus strīdu par pakļautību izskatīšanai tiesā. Šādi noteikumi ir ierobežoti termiņi, kādā puse var vērsties tiesā, noteikt saīsinātu procesu, kādā izšķirams jautājums par strīdu pakļautību, ierobežot pārsūdzēšanas iespējas un paredzēt citus mehānismus.

Kādus līdzekļus likumdevējs izvēlas šī mērķa sasniegšanai, protams, ir likumdevēja prerogatīva. Tomēr fakts, ka likums pašlaik neparedz mehānismu, kādā samazināma šķīrējtiesas līguma apstrīdēšanas ietekme uz šķīrējtiesas procesa ātrumu, nevar attaisnot tādu tiesisko regulējumu, kas liedz personai, kura apstrīd šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību, tiesības uz šī jautājuma izvērtēšanu tiesā.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Jums piešķirtais laiks nav vēl iztecējis. Tāpēc vaicāšu, vai pārējie pārstāvji vēlas ko papildināt?

A. Ešenvalds.

Paldies, nē.

U. Zeltiņš.

Paldies, nē.

A. Laviņš.

Nē. Dosim iespēju Saeimas pārstāvei uzdot jautājumus.

D. Ose.

Paldies.

Tātad pirmais jautājums. Sakiet, lūdzu, kas tieši jums liek domāt, ka šķīrējtiesas līgums šajā konkrētajā gadījumā nepastāv, respektīvi, ka nav noslēgts?

M. Aljēns.

Jūs domājat par konkrēto faktisko situāciju?

D. Ose.

Ne tikai par faktisko situāciju, bet tieši kādi pašlaik apsvērumi jums liek domāt, ka attiecīgais šķīrējtiesas līgums nav ticis noslēgts vispār? Tas ir no jūsu apgalvojuma.

M. Aljēns.

Jā. Nu es jau sniedzot paskaidrojumus īsumā norādīju, ka to, ka šķīrējtiesas līgums ir visticamāk ticis viltots, netiešā veidā norāda tas, ka šis par šādu šķīrējtiesas līgumu pieteicēji uzzināja tikai tad, kad prasība jau bija celta šķīrējtiesā. Šāda šķīrējtiesas līguma nav pieteicējas lietvedībā. Un, vēl jo vairāk, šādu secinājumu liek izdarīt tas apstāklis, ka šis apgalvotais šķīrējtiesas līgums ir nez kāpēc ticis noslēgts grozījumu veidā pamatlīgumā tikai astoņas dienas pēc šī pamatlīguma noslēgšanas. Proti, tikai astoņas dienas pēc pamatlīguma noslēgšanas pusēm ir radusies it kā nepieciešamība grozīt vienu vienīgu līguma punktu, proti, paredzēt to, ka iepriekš noteiktās strīdu izskatīšanas tiesā vietā puses vienojas par strīdu nodošanu izskatīšanai Latvijas šķīrējtiesā.

Lai pilnībā izvērtētu šo jautājumu, pieteicēja, kā jau es arī minēju, lūdza šķīrējtiesu izprasīt šķīrējtiesas līguma oriģinālu no SIA „Resort Management”. SIA „Resort Management” bija iesniegusi šķīrējtiesā tikai šīs vienošanās notariāli apliecinātu kopiju. Un noteikt ekspertīzi. Kā jau es teicu, neviens no šiem lūgumiem nav ticis apmierināts. Līdz ar to nav bijis iespējams vēl papildus veicot šādus pasākumus, pārliecināties par to, vai Jāņa Bērziņa paraksts uz šķīrējtiesas līguma ir īsts. Ja ir īsts, tad vai viņš ir izdarīts laikā, kad ir datēta vienošanās, vai viņš ir izdarīts vēlāk.

D. Ose.

Paldies. Man ir vēl viens jautājums. Tātad, sakiet, lūdzu, kas liek jums apšaubīt notariāli apliecinātas kopijas ticamību?

A. Ešenvalds.

Es atbildēju uz šo jautājumu. To apšaubīt ļauj tas fakts, ka Notariāta likuma 119. pants nosaka to, ka zvērināts notārs, apliecinot dokumentu kopiju, neveic šā uzrādītā dokumenta izdošanas likumību. Nevienā reģistrā, nekur notārs nenorāda, ka viņš noteikti ir pārliecinājies, ka uzrādītais dokuments ir oriģināls. Tiek konstatēts, kura persona ir uzrādījusi šo dokumentu un tiek salīdzināts uzrādītais dokuments ar apliecināto dokumentu.

Un papildinot kolēģa iepriekš jau sacīto, vēlos jums sacīt, ka par to faktu, ka šajā konkrētajā dzīves gadījumā visdrīzāk vienošanās tomēr nav tikusi noslēgta tiesiski, liecina arī tas fakts, ka SIA „Resort Management” ar tiešiem pierādīšanas līdzekļiem nav spējusi pierādīt to faktu, ka tāda vienošanās tiešām eksistē. Un pārliecināties tiešā veidā varētu tad, ja mums būtu kaut vienu reizi dzīvē iespēja paņemt šo te oriģinālu, pārliecināties, ka tas ir oriģināls, noskaidrot paraksta atbilstību un dokumenta izgatavošanas likumības pamatu... tātad — ir vai nav.

Tātad šī te notariālā kopija nekādā gadījumā nav, mūsaprāt, vērtējama kā pierādījums tam, ka eksistē oriģināls.

A. Laviņš.

Paldies.

D. Ose.

Vēl viens jautājums. Sakiet, lūdzu, vai no notariāli apliecinātas kopijas jūs paraksta atbilstību nevarējāt konstatēt?

A. Ešenvalds.

Tātad... es neesmu pats eksperts, taču savā praksē advokāta esmu saskāries ar šāda rakstura jautājumiem un sapratis to, ka rokraksta ekspertīzi var veikt tikai no dokumenta oriģināla. No kopijas eksperts nevar veikt paraksta ekspertīzi. Tāda iespēja

nepastāv. Tajā skaitā, lai veiktu tehnisko dokumenta ekspertīzi, kopija noteikti nebūs derīga. Noteikti nebūs. Tātad... ne jau velti mēs divos šķīrējtiesas procesos notikušajos vairākkārtīgi visos iespējamajos veidos esam lūguši iespēju redzēt oriģinālu un veikt ekspertīzi. Ļoti, manuprāt, loģiska un saprotama vēlēšanās situācijā, kādā bija nonākusi „Hiponia”.

D. Ose.

Labi. Man vēl viens jautājums līdz ar to. Sakiet, lūdzu, vai attiecīgā dokumenta ticamību jums nenodrošināja Jāņa Bērziņa notariāli sniegtais apliecinājums, ka viņš ir taisījis parakstu uz šo dokumentu?

A. Ešenvalds.

Nē. Un mūsu apsvērumi atkal būtu šādi. Nu, pirmām kārtām, Jānis Bērziņš netika brīdināts par atbildību par nepatiesu liecību sniegšanu. Civilprocess neparedz šķīrējtiesās liecinieku nopratināšanu vispār. Līdz ar to kā liecinieka liecība mūsu ieskatā viņa nav vērtējama. Tas, ja kāda persona mutvārdos sniedz paskaidrojumus... nu, tas ir vērtēšanas jautājums vienmēr. Taču, lai novērstu šaubas situācijā, kā konkrētais dzīves gadījums, kurā mēs sakām, ka tādas vienošanās nav, tad īstais veids, kā nokļūt līdz pareizajai atbildei, būtu bijis paņemt oriģinālu vienreiz rokās, saņemt to un izdarīt ekspertīzi. Jo runāt, neuzņemoties par to nekādu atbildību, ir viegli salīdzinoši. Un apstākļu kopums, man nav tiesību aizkavēt klātesošo laiku tik ļoti daudz, dod pamatu izdarīt loģiskus secinājumus, vadoties no dzīvē gūstamiem novērojumiem, ka tas apstākļu kopums ir tāds, no kura mēs pamatoti varam secināt, ka tā vienošanās visdrīzāk ir viltots dokuments.

D. Ose.

Un tad visbeidzot man vēl ir viens jautājums. Sakiet, lūdzu, kāpēc šķīrējtiesa procesā SIA „Hiponia” neiesniedza pretprasību, ja tas bija tik ļoti svarīgi noskaidrot un aizstāvēt savu pozīciju par šķīrējtiesas līguma spēkā neesamību?

A. Ešenvalds.

Nu, tātad, vadoties no Civilprocesa likuma regulējuma šķīrējtiesai nav obligāti jāiesniedz pretprasība mūsu izpratnē. Viņai pašai likums ir uzlicis par pienākumu vērtēt to, vai ir šis jautājums, šis strīds pakļauts šķīrējtiesai vai nē.

Otrs ir arī... es jums vēlētos atbildēt... ļoti racionāls arguments. Kāda būtu mums nozīme procesuāli celt šādu pretprasību, ja mēs redzam, ka konkrētajā dzīves gadījumā mēs sakām — uzlieciet lūdzu par pienākumu „Resort Management” iesniegt oriģinālu, lai veiktu ekspertīzi. Mēs atkal, nonākot tikai ar pretprasību šķīrējtiesā par to pašu jautājumu, saņemtu visdrīzāk to pašu attieksmi, ka, lūk, ir kādas personas sniegts

paskaidrojums, lūk, ir notariāla kopija, oriģināla nav, ekspertīze veikta netiek. Es neredzu tur arī nekādu procesuālu racionālu argumentu to darīt, jo īpaši, ka viņiem tas bija jā dara... šķīrējtiesai tāpat bija jāpārbauda pakļautība.

D. Ose.

Paldies. Pašlaik jautājumu nav.

A. Ešenvalds.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Tā... Droši vien, ka tienešiem būs jautājumi. Es sāksu un droši vien mani kolēģi pārņems stafeti.

Es divus jautājumus uzdošu pieteicējiem. Vispirmām kārtām... Tātad mēs redzam no pieteikuma, ka jūs uzstājat uz tā, ka Civilprocesa likuma 495. panta pirmā daļa neatbilst Satversmes 92. pantam. Minētā norma noteic to, ka pati šķīrējtiesa var izlemt jautājumu par to, vai tai ir jurisdikcija attiecīgo pieteikumu skatīt un vai šķīrējtiesas līgums pastāv un vai ir spēkā esošs. Šajā ziņā jūs arī norādāt, ka daudzas citas valstis, regulējot šķīrējtiesu jomu, ir smēlušās iedvesmu no starptautiskās arbitrāžas tiesību avotiem, piemēram, Apvienoto Nāciju starptautiskās tirdzniecības tiesību komisijas parauglikuma, kur ir minēts šis viens no noteikumiem, ka šķīrējtiesa, jā, pati var izlemt par to, vai šķīrējtiesas līgums ir spēkā esošs un to var darīt arī vispārējās jurisdikcijas tiesa. Ja mēs redzam, ka šāds tiesību akts, jāteic, ir bijis par iedvesmas avotu citām valstīm, jūsuprāt, vai Latvijas Civilprocess arī nav bijis iedvesmots, respektīvi, tā pieņēmeji nav bijuši iedvesmoti un šo normu, kuru jūs esat apstrīdējuši, skatot kopsakarā ar citām normām, iespējams, ir panākt to pašu rezultātu, par ko jūs esat minējuši. Un patiesībā jautājums jums ir tāds: vai šeit pastāv Satversmības problēmas... šīs normas... vai tomēr šīs normas un iespējams, citu normu sistēmiskas piemērošanas, vai pēc tiesību normas jēgas piemērošanas problēma. Tas būtu pirmais jautājums.

Kādi ir jūsu apsvērumi?

M. Aljēns.

Nu, es mēģināšu atbildēt. Vispirmām kārtām es gribētu vērst tiesas uzmanību uz to, ka Civilprocesa likuma 495. panta pirmā daļa tiek lūgta atzīt par neatbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam nevis pilnībā... bet ciktāl šī norma neparedz tiesības celt prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā par šķīrējtiesas līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Proti, kā jau es minēju sniedzot paskaidrojumus... Pieteicēja neapstrīd to, ka šāds princips, ka vispirms par strīda pakļautību šķīrējtiesai lemj pati šķīrējtiesa,

ir vajadzīgs un tas ir atbilstošs starptautiskajai praksei un doktrīnai šajā jautājumā. Tomēr mūsu ieskatā pastāvošais regulējums neparedz nekādas citas alternatīvas pusei, kura apstrīd šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību, panākt to, ka jautājums par strīda pakļautību tiek pārskatīts vispārējās jurisdikcijas tiesā. Te mēs varam uzreiz pievērsties jautājumam par to, vai šādas tiesības izriet no Civilprocesa likuma 536. panta noteikumiem. Kā jau es minēju, nē. Pieteicējas ieskatā šī norma dotajā dzīves situācijā, kad pastāv strīds par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību, nesniedz pusei pietiekamu aizsardzību tā iemesla dēļ, ka, pirmkārt, šī norma neparedz tiesai normatīvu pamatu vispār izvērtēt to, vai pastāv šķīrējtiesas līgums vai nepastāv.

Otrkārt, šis process... izpildraksta izsniegšanas process, ņemot vērā to, ka viņš ir ierobežots laikā, un to, ka ir ļoti ierobežotas iespējas izmantot kādus pierādīšanas līdzekļus šajā procesā, lai pierādītu to, ka šķīrējtiesas līgums nav spēkā, mūsu ieskatā arī izslēdz to iespēju, ka šis process varētu tikt izmantots, lai efektīvi aizsargātu puses tiesības uz jautājumu par strīda pakļautības pārskatīšanu tiesā.

Protams, likumdevējs varētu izvēlēties kādu citu mehānismu, kas nodrošinātu labāku līdzsvaru starp šķīrējtiesas procesa ātrumu no vienas puses un personas tiesību uz tiesu aizsardzību no otras puses. Taču tas jautājums ir par to, kāds ir šis mehānisms, ir likumdevēja kompetencē. Pieteicēja nevar norādīt, ka pieteicējas ieskatā Civilprocesa likumā trūkst normas, piemēram, par šķīrējtiesas sprieduma lūgšanu atzīt par... par šķīrējtiesas sprieduma atcelšanu, kā to paredz parauglikums. Pieteicējas ieskatā vienīgais līdzeklis, ko viņa var sasniegt konstitucionālās sūdzības ietvaros, ir lūgt atzīt Civilprocesa likuma 495. panta pirmo daļu par neatbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, cik tālu netiek paredzēta iespēja celt prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā.

A. Laviņš.

Labi. Ja par piemērošanu bija šāda atbilde, tad turpinot... Ja mēs turpinām lūkot šo jautājumu par Satversmības problēmu, tad es gribētu uzdot otru jautājumu saistībā ar samērīguma principu. Jūs minējāt, ka nepastāv izpildraksta izsniegšanas stadijā efektīvi līdzekļi, kā nodrošināt lietas dalībnieku tiesību aizsardzību. Šajā ziņā labprāt dzirdētu jūsu apsvērumus par normu, kurā ir ietverta virkne pamati, kad vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesnesis var atteikt izsniegt izpildraksta izsniegšanu. Jūs minējāt vienu no tiem. Tas nosaka... tātd paredz pamatu, ka var atteikt izsniegt izpildrakstu, ja šķīrējtiesas līgums likumā noteiktajā kārtībā ir ticis atcelts. Bet, ja mēs paskatāmies uz citiem pamatiem. Piemēram, pirmais šajā normā paredzētais... pirmais punkts. Tajā ir paredzēts... ja... vai puses ir noslēgušas šķīrējtiesas līgumu, respektīvi, vai pušu starpā pastāv spēkā esošs šķīrējtiesas līgums. Otrs pamats ir, kad var atteikt... ja, piemēram, šo līgumu ir noslēgusi nepilngadīga persona vai rīcībnespējīga persona. Vai šie divi pamati, vērtējot tos kopsakarā, tomēr nevedina domāt, ka vispārējās

jurisdikcijas tiesas tiesnesim šajā stadijā tomēr ir daudz plašāka... nu, jāteic tā... kompetence, kādus jautājumus viņš var izvērtēt un, iespējams, ka tas aptver arī jūsu kā tādus problemātiskos aspektus. Nupatās jūs minējāt tiesas sēdē, ka iespējas pārbaudīt ir ļoti minimālas un ļoti formālas. Lūdzu!

M. Aljēns.

Jā. Godātā tiesa! Ja es pareizi sapratu, jūs jautājat, vai Civilprocesa likuma 536. panta pirmais punkts nenodrošina jau pusei, kura apstrīd šķīrējtiesas līguma spēkā esamību, pietiekamus līdzekļus savu tiesību aizsardzībai tiesā.

A. Laviņš.

Jā, kopsakarā ar otro punktu, kas, sistēmiski tulkojot, mums to ainu sniedz mazlietiņ citādāku, kā jūs sākumā aprakstījāt.

M. Aljēns.

Jā, godātā tiesa. Nu uz pieteicējas atbilde ir tāda, ka pieteicējas ieskatā 536. panta pirmais punkts, kurš noteic, ka tiesnesis atsaka izpildraksta izsniegšanu, ja konkrēto strīdu var izšķirt tikai tiesa, pēc būtības ir attiecināms tikai uz gadījumiem, kas ir aplūkoti Civilprocesa likuma 487. pantā, proti, pantā, kas noteic ierobežojumus strīdiem, kas var tikt nodoti izšķiršanai šķīrējtiesā. Par pamatu šādam viedoklim ir principā divi apsvērumi. Viens ir šīs normas gramatisks iztulkojums un otrs ir sistēmisks iztulkojums. Par gramatisku iztulkojumu runājot. Tātad jau pieminētā normā, 536. panta pirmais punkts noteic, ka pamats izpildraksta izsniegšanas atteikšanai ir tas, ka konkrēto strīdu var izšķirt tikai tiesa. Un savukārt 487. pantā formulējums lietotais ir, ka šķīrējtiesai var nodot izšķiršanai jebkuru civiltiesisku strīdu, izņemot... tātad tālāk uzskaitītos strīdus. Līdz ar to, manuprāt, gramatiski tulkojot šo normu, ir jānonāk pie secinājuma, ka 536. panta pirmais punkts runā principā par tiem gadījumiem, kurus doktrīnā dēvē par objektīvās arbitralitātes trūkumiem, proti, ka pastāv kādi objektīvi šķēršļi strīda izskatīšanai šķīrējtiesā.

A. Laviņš.

Jā... Un šobrīd... es piekrišu... Bet saliekot to kopā ar otro punktu? Vai tomēr lasāms arī... Vai nebūtu pirmais punkts izprotams plašāk. Ne tikai to, ko likums paredz, kuri strīdi ir nododami šķīrējtiesai, bet arī tas aptver gadījumus, ka principā ikviens strīds ir izskatāms vispārējās jurisdikcijas tiesā, ja vien puses nav vienojušās par tā nodošanu šķīrējtiesai. Un ja pastāv problēma par to, ka viena puse saka, ka mēs neesam tādu līgumu noslēguši, vai ir pamats pateikt, ka tāds strīds būtu izskatāms šķīrējtiesā?

Un, lūk... Un saistībā ar otro punktu es gribētu, lai jūs komentētu šī pirmā punkta izpratni... Jūs minējāt šo gramatisko interpretāciju, bet... vai tomēr...

M. Aljēns.

Jā, kas attiecas uz iespēju lasīt pirmo punktu kontekstā ar otro punktu... Nu, pieteicēja šādu iespēju īsti nesaskata ņemot vērā to, ka, manuprāt, otrais punkts runā par situāciju, kad šķīrējtiesas līgumu ir noslēgusi persona, kurai trūkst pašai rīcībspējas. Tātad, manuprāt, šī norma nerunā par gadījumiem, kad ir konstatējams gribas izteikuma trūkums, bet gan par gadījumiem, kad jau pati persona, kas ir noslēgusi šķīrējtiesas līgumu, ir atzīta par rīcībnespējīgu.

Un papildus es vēl vēlos minēt to, ka pie šāda secinājuma pieteicējas ieskatā ir jānonāk arī interpretējot šo normu sistēmiski, proti, kontekstā ar trešo punktu, kurš noteic, ka pamats izpildraksta izsniegšanas atteikšanai ir tas, ka šķīrējtiesas līgums jau ir ticis atzīts par spēkā neesošu. Manuprāt, tas pietiekami skaidri norāda uz to, ka likumdevējs ir vēlējies noteikt, ka strīdi par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību ir skatāmi cita procesa ietvaros, nevis izpildraksta izsniegšanas procesa ietvaros.

Un visbeidzot. Nu, man sanāk atkārtoties, bet tomēr... un tas ir ļoti būtiski... Šis pats process, kura ietvaros tiek izlemts jautājums par izpildraksta izsniegšanu šķīrējtiesas sprieduma izpildei, nav piemērots, lai tiesnesis varētu pilnvērtīgi un objektīvi izvērtēt šķīrējtiesas līguma spēkā esamību. Un es vēlos šajā sakarā norādīt to, ka iepazīstoties ar citu valstu normatīvajiem aktiem, nu... tas secinājums bija tāds... attīstīto valstu normatīvajiem aktiem, tas secinājums bija tāds, ka tas process, kurā tiek dota pusei iespēja apstrīdēt strīda pakļautību šķīrējtiesai, vienmēr prezumē to, ka pusei ir iespējas iesniegt visus likumā atļautos pierādījumus... izmantot visus likumā atļautos pierādījumus un šis process parasti arī notiek tiesas sēdes mutiskā procesā, uzklusot puses... Jo, protams... var iedomāties tādu situāciju, ka iespēja apstrīdēt jeb pārsūdzēt tiesas lēmumu procesa efektivitātes dēļ tiek ierobežota. Manuprāt, ir grūti iedomāties, kā strīdu par spēkā esamību ir iespējams izskatīt desmit dienu laikā rakstveida procesā, kurā turklāt nav iespējas izmantot visus likumā atļautos pierādīšanas līdzekļus. Par piemēru, nav iespējams izmantot liecinieku liecības.

A. Laviņš.

Paldies..

Došu iespēju kolēģiem uzdot jautājumus. Lūdzu!

K. Krūma.

Man ir jautājums. Visupirms, vai jūs varētu tā kā kopsavelkot pastāstīt, kur šajā jūsu situācijā... kā es saprotu, jums sāp par to, ka tas šķīrējtiesas līgums nav bijis īsti korekti noslēgts, kur šajā visā jūs saskatāt 92. panta problēmu no Satversmes tiesas procesa viedokļa... no Satversmes tiesas metodoloģijas viedokļa 92. panta problēmu.

Un kāds ir Satversmes tiesai pienākums, vai Saeimai attiecīgi pienākums, ņemt vērā jūsu minēto attīstīto valstu praksi un paraugnolikumu, starptautiskos dokumentus, visus, uz ko jūs esat atsaukušies arī jūsu pieteikumā?

M. Aljēns.

Es mēģināšu atbildēt. Attiecībā uz jūsu jautājuma pirmo daļu, ka pieteicēja saskata tād... dotās dzīves situācijas neatbilstību Satversmes 92. pantam... jeb dzīves situācijā tikuši ierobežoti... pieteicējas Satversmes 92. pantā noteiktā tiesība uz tiesu... tiesība ir tikusi ierobežota tādā veidā, ka neraugoties uz to, ka pieteicēji nav noslēguši šķīrējtiesas līgumu, tai ir bijis uzspiesta strīda izskatīšana šķīrējtiesā bez iespējas lūgt tiesu pārskatīt jautājumu par strīda pakļautību šķīrējtiesai. Tas mūsu ieskatā veido pieteicējas tiesību uz tiesu aizskārumu.

Kas attiecas uz jūsu jautājuma otro daļu par to, kādēļ Satversmes tiesai būtu jāņem vērā pieteicējas pieminētā citu valstu pieredze un parauglikums, nu... mūsu ieskatā tikai tadēļ, lai spētu kvalificēti izvērtēt to, kāds ir iespējams... kāds šķīrējtiesu darbības regulējums pastāv citās valstīs, kurš vienlaikus nodrošina šķīrējtiesas procesa ātruma principa ievērošanu no vienas puses un no otras puses personas tiesības uz tiesu aizsardzību.

U. Zeltiņš.

Un, godātā tiesa, mēs vēlētos piebilst, ka Satversmes tiesas procesa vajadzībām norma, jādama, nozīmē to, ko tā nozīmē tiesu sistēmai, kur šīs normas ikdienā piemēro. Kā mans kolēģis minēja, šķīrējtiesu sprieduma izpildes procesā vispārējās jurisdikcijas tiesas visos līmeņos jau ir lēmušas par to, ka, piemēram, šādā situācijā, kādā ir nonākusi „Hiponia”, tās nespēj... tām nav procesuālu līdzekļu vērtēt argumentus par šķīrējtiesas līguma esamību.

Līdz ar to atbildot uz jautājumu, vai Satversmes tiesai vajadzētu izskaidrot vispārējās jurisdikcijas tiesām, tajā skaitā Augstākajai tiesai, ka tās ir pārpratušas Civilprocesa likumu, mūsu ieskatā atbilde būtu piesardzīgi noraidoša, jo šādā situācijā persona, piemēram, pieteicēja, Satversmes tiesā paliktu bez aizsardzības. Satversmes tiesā tas nebūtu guvis panākumus, bet attiecībā uz turpmāko laiku visiem pārējiem Satversmes tiesa būtu izskaidrojusi, kā rīkoties. Šeit, mūsaprāt, rastos nopietna problēma, pirmkārt, ar konkrētā pieteicēja tiesību aizsardzību, un otrkārt, ar personu motivāciju vērsties Satversmes tiesā brīdī, kad jā, varbūt problēma ir normu interpretācijā, bet interpretācija ir nostiprināta visos trijos tiesu līmeņos. Paldies.

K. Krūma.

Man būtu vēl viens jautājums. Sakiet, lūdzu, vai to jūsu situāciju neatrisina prokurora protests, kas ir iesniegts lietā?

U. Zeltiņš.

Godātā tiesa, kā Satversmes tiesa jau daudzkārt ir lēmusi, protests ir ārkārtējs, nevis parasts tiesību aizsardzības līdzeklis. Mēs esam patiesi priecīgi, ka protests kaut kādā daļā attiecībā uz mūsu argumentiem ir ticis iesniegts. Mēs ceram uz veiksmīgu iznākumu. Taču tas nenozīmē, ka galu galā būs iespēja tiesā pārbaudīt šīs šķīrējtiesas līguma esamību. Tas nenozīmē, ka nav iespējams vēl viens šķīrējtiesas process. Tas nenozīmē, ka vispārējās jurisdikcijas tiesas, ņemot vērā Senāta norādi... atvainojos, Civillietu departamenta norādes, nevar vēlreiz lemt pozitīvi par izpildrakstu izdošanu, labojot procesuālas kļūdas. Šis ārkārtējais tiesību aizsardzības līdzeklis, mūsaprāt, ir nepieciešams, bet ne konstitucionāli pietiekams. Paldies.

K. Krūma.

Par... procesa ilgumu. Kādu jūs redzat to shēmu, kas tad atbilstu 92. pantam? Un kā tad ir ar to vispārējo starptautisko praksi, ka pēc iespējas strīdi ir jāatrisina šķīrējtiesā, lai būtu procesa ātrums, lai pēc iespējas ātrāk nonāktu līdz galarezultātam, nevis tā, kā arī jūsu gadījumā, ka vispārējās jurisdikcijas tiesa tik vai tā skatīja blakussūdzības, pārsūdzības...

M. Aljēns.

Godātā tiesa! Nu, ja jūs jautājat par blakussūdzību pārskatīšanas procesu, tas viss nekādā veidā neietekmē šķīrējtiesas procesa norisi.

K. Krūma.

Bet to strīda atrisinājuma ātrumu. Tas ir būtiski.

M. Aljēns.

Es sapratu jūsu jautājumu. Es, protams, varu piekrist, ka prasības celšana tiesā un lietas iztiesāšana trijās instancēs droši vien ir no šķīrējtiesas procesa efektivitātes viedokļa nepiedodami ilgs process. Tas, es piekřītu šajā ziņā Saeimas paustajam viedoklim, ka tas var ietekmēt... tas var atstāt ietekmi uz šķīrējtiesas procesa efektivitāti. Taču, kā jau es minēju, likumdevējam mehānisma iestrādāšana likumā par to, kādā veidā šīs lietas līdzsvarot, tā ir likumdevēja kompetence. Likumdevējam tātad ir visas iespējas, piemēram, paredzēt likumā speciālu kārtību, kādā puses, kas apstrīd šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību, ir iespējams lūgt tiesas aizsardzību, piemēram, lūdzot atcelt šķīrējtiesas spriedumu, kur process tiktu izskatīts uzreiz apelācijas instances tiesā un apelācijas instances tiesas nolēmums būtu galīgs vai pārsūdzams tikai kasācijas instancē, kas varētu saīsināt šo procesu. Bet tas jau ir tikai pieteicējas viedoklis. Protams, par to, kā šo jautājumu varētu atrisināt, pieteicēja nevar

iestāties likumdevēja vietā un viņa vietā pieņemt šo lēmumu, kāds tieši Latvijas situācijai ir pats piemērotākais risinājums. Bet dotajā dzīves gadījumā tas fakts ir tāds, ka pieteicēja atstāta pilnīgi bez jebkādas tiesas aizsardzības, kur tiesa ir uzticējusi jautājumu par strīda pakļautību šķīrējtiesai, tikai un vienīgi pašai šķīrējtiesai.

Un vēl pēdējā lieta, ko es gribētu piebilst. Saeimas pieminētais šķīrējtiesu procesa ātruma princips nav vienīgais, kas, manuprāt, ir jāvērtē, izvērtējot jautājumu par esošā regulējuma tiesas iesaistīšanās... attiecībā uz tiesas iesaistīšanos pakļautības izvērtēšanā... Tātad tas nav vienīgais apsvērums, jo šāda situācija, kad pusēm netiek dotas iespējas vispār lūgt tiesu pārskatīt šķīrējtiesas secinājumu par strīda pakļautību, īstenībā neveicina šķīrējtiesu uzticamību. Pieteicēja apšaubā to, ka personas no savas brīvas gribas, izdarot informētu lēmumu, būtu gatavas piekrist tāda strīda izskatīšanai šķīrējtiesā, ja nepastāv nekādas iespējas uz tiesas aizsardzību attiecībā uz jautājumu par strīda pakļautību.

A. Laviņš.

Paldies. Lūdzu!

S. Osipova.

Tā, es gribētu noskaidrot pieteicējas prasījumu. Tātad pieteikumā jūs apstrīdējāt apstrīdētās normas atbilstību 92. pantam. Tagad, uzstājoties, tika vienu brīdi minēta atbilstība tikai 92. panta pirmajam teikumam. Kā tad īsti ir? Visam pantam vai tikai pirmajam teikumam?

M. Aljēns.

Godātā tiesa! Mēs arī konstitucionālajā sūdzībā esam lūguši atzīt normu par neatbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

S. Osipova.

Paldies. Tātad pieteicēja uzskata, ka viņai ir ierobežotas 92. panta pirmā teikumā paredzētās pamattiesības vai liegtas pēc būtības?

U. Zeltiņš.

Godātā tiesa! Mēs sliktos sacīt, ka tiesības šajā situācijā ir liegtas pēc būtības, jo nav iespējama valsts tiesu pārbaude par to, vai persona no šīm tiesībām patiesībā ir atteikusies. Ja tiesa konkretizētu jautājumus par to, kā atbildei uz šo vajadzētu ietekmēt Satversmes tiesas spriedumu, mēs būsim pagodināti censties atbildēt.

S. Osipova.

Paldies. Viss.

K. Balodis.

Man būtu papildjautājums jums... Jūsu kolēģim... saki, bet vai šķīrējtiesa nevar nodrošināt taisnīgu tiesu? Ja jūs sakāt, ka viņas jau ir liegtas pēc būtības...

S. Osipova.

92. panta tvērumā...

U. Zeltiņš.

Godātā tiesa! Kā Satversmes tiesa jau ir atzinusi, šķīrējtiesa nav tiesa Satversmes izpratnē. To Satversmes tiesa sacīja agrākajā tā sauktajā šķīrējtiesu spriedumā, kas tika taisīts 2005. gadā.

K. Balodis.

Paldies.

G. Kusiņš.

Ir divi jautājumi. Jūs teicāt, ka jūs izprotat šo savu... ka tiesības liegtas pēc būtības tāpēc, ka nav iespējama tiesu pārbaude. Saki lūdzu, vai tie materiāli liecina, ka nav iespējama, jeb netiek praktizēta... Vai norma aizliedz tiesai pārbaudīt?

U. Zeltiņš.

Godātā tiesa! Ja netiek praktizēta visā tiesu sistēmā, tātad, nav iespējama. Tas ir veids, kā mēs skatāmies uz šo problēmu. Paldies.

G. Kusiņš.

Paldies. Un otrs jautājums par tieši šo šķīrējtiesas līgumu. Es saprotu, ka jūs kā argumentus attiecībā uz šo šķīrējtiesas līguma esamību... kā pretargumentu... ka tāds līgums pastāv, izvirzījāt to, ka nav pieteicējas lietvedībā, ka to neatceras darbinieki, nav oriģināla, ir tikai notariāli apstiprināta kopija un bija ceturtais arī, ka tas ir noslēgts neilgi pēc 12. decembra līguma noslēgšanas. Šajā sakarā man būtu jautājums. Saki, lūdzu, jūsu iestādē... protams, tur ir daudz darbinieku... tā ir liela organizācija. Saki, lūdzu, vai jūsu iestādē ir kaut kāds iekšējs, es pieļauju, ka iekšējs normatīvais akts, kādā tiek reglamentēts, kā jūs sastādāt līgumus? Kas sastāda? Kas pārbauda? Vai ir šāds iekšējs dokuments?

A. Ešenvalds.

Eksistē prakse, ka, protams, līgumi, pirms to parakstīšanas, tiek vīzēti. Parasti tos nesagatavo valdes loceklis, tos sagatavo atbildīgie darbinieki no Juridiskā

departamenta un parastā lietu kārtība un prakse, kāda tā ilgstoši ir pastāvējusi, dod pamatu secināt, ka jā, tāda kārtība eksistē. Ir vīzēšana. Un tad, kad par dokumentu atbildīgās personas ir sagatavojušas un vīzējušas, tad paraksttiesīgā persona to paraksta.

G. Kusiņš.

Es pajautāšu vēlreiz. Sakiet, lūdzu, vai eksistē dokuments?

A. Ešenvalds.

Cik es esmu informēts, tad eksistē dokuments. Ir iekšējais dokuments par to procedūru, kas regulē to... jā...

G. Kusiņš.

Ir tāpat tāds dokuments. Sakiet, lūdzu, vai šis šķīrējtiesas līgums ir vienīgais, kas ir bijis jūsu praksē... vai pirms tam vai pēc tam ir bijuši šādi šķīrējtiesas līgumi?

A. Ešenvalds.

Tāpat paskaidrošu. Šķīrējtiesas klauzula nav tikusi praktizēta nevienā citā „Hiponia” noslēgtā telpu nomas vai apsaimniekošanas līgumā. Nevienā citā.

G. Kusiņš.

Bet es jautāšu vēlreiz. Vai ir slēgti citi šķīrējtiesas līgumi?

A. Ešenvalds.

Vienīgi absolūti izņēmuma kārtā esot bijuši līgumi, ar kādiem... es nezinu precīzi... monopoluzņēmumiem Latvijā, kuri... nu, varētu teikt, standarta līgumos ir iekļāvuši šādu klauzulu un tie ir vienīgie izņēmumi. Bet vēlreiz atkārtošos. Nevienā nomas apsaimniekošanas līgumā... nevienā citā līgumā, kas iepriekš slēgts ar „Resort Management”, nav bijusi šķīrējtiesas klauzula. Nekad valdes sēdēs nav ticis izskatīts jautājums par to, ka vispār šī firma praktizētu klauzulu ietveršanu savos līgumos, ko tā slēdz. Un vēsturiski, ja nu ir... vēl kaut kur vēl varētu būt klauzulas tajos līgumos, kas ir pārņemtas... kādreiz bijušas no Hipotēku bankas”, kas ir vēsturiski... seni slēgti līgumi... Bet pati viņa to nepraktizē. Nē.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Tā tad papildinot uzdotos jautājumus es gribētu vēl precizēt. Cik tad ilga ir bijusi jūsu sadarbība ar „Resort Management”? Jūs tā minējāt, ka nekad saistībā ar šo uzņēmumu jūs neesat slēguši šāda veida līgumus. Un būtu interesanti zināt...

A. Ešenvalds.

Apmēram trīs gadus mēs esam sadarbojušies.

A. Laviņš.

Nu, jā... tas ir 2011. gads... Izskatās, ka tā arī lietas āšmjrzeū ir minēts.

A. Ešenvalds.

Ir arī citi līdzīgi subjekti, kas nomā telpas vai arī ir apsaimniekošanas līgumi...

A. Laviņš.

Jā, to jau jūs atbildējāt.

Labi, paldies.

Vārds tiek dots Saeimas pārstāvei paskaidrojuma sniegšanai. Lūdzu!

D. Ose.

Paldies.

Godātā tiesa! Saeima ir iesniegusi savu atbildes rakstu un arī paudusi savu viedokli par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, ciktāl apstrīdētās normas neparedz tiesības celt prasību par šķīrējtiesas līguma atzīšanu par spēkā neesošu vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Vēršam uzmanību, ka sūdzības iesniedzējs pēc būtības neapstrīd pašlaik spēkā esošo normu saturu neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, bet lūdz Satversmes tiesai izvērtēt papildus iespēju nodibināt jaunu tiesību vērsties ar prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā, lūdzot lemt par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā neesamību. Tā tad, tiek lūgts paralēli šķīrējtiesas procesam, kurā šis jautājums tiek lemts, atzīt iespēju uzsākt jaunu procesu par to pašu jautājumu vispārējās jurisdikcijas tiesā. Līdz ar to ir vērtējams arī jautājums, vai par vienu un to pašu lemjamo strīdīgo jautājumu būtu pieļaujami paralēlie procesi.

Šķīrējtiesu institūta mērķis ir atslogot tiesas. Saeima īpaši vēlētos vērst Satversmes tiesas uzmanību uz apstākli, ka mērķis nodrošināt strīdu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu, mazinot tiesu noslogotību, jau iepriekš tika atzīts par leģitīmu Satversmes 92. pantā noteikto tiesību ierobežošanas gadījumā. Turklāt Satversmes tiesa ar 2005. gada 17. janvāra spriedumu lietā Nr. 2004-10-01 jau tika vērtējusi Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas trešā punkta atbilstību Satversmes 92. pantam, atzīstot tā atbilstību. Tādējādi ir jākonstatē, vai kopš 2005. gada 17. janvāra ir mainījusies pati

tiesību norma, paredzot jaunus ierobežojumus, vai pastāv jauni apstākļi, kas ierobežotu personu tiesības uz taisnīgu tiesu. Vēlamies norādīt, ka Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas trešais punkts nav grozīts un saturs ir palicis nemainīgs paredzot, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktajā kārtībā vienojušās par strīda nodošanu izskatīšanai šķīrējtiesā. Civilprocesa likuma komentāros ir norādīts, ka Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas trešā punkta ietvaros prasības tiesību ierobežojums ir labprātīgs un līdz ar to tā ir paša civiltiesiskā strīda pušu brīva griba nodot strīdu izskatīšanai šķīrējtiesā. Tomēr arī Civilprocesa komentāri norāda, ka šķīrējtiesas līgumu puses var atcelt brīvi vienojoties, kā arī to var atzīt par spēkā neesošu, tiesa.

Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas trešajam punktam ir leģitīms mērķis. Un tas jau tika konstatēts Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2004-10-01, jo, neraugoties uz visu civiltiesisko strīdu pakļautību tiesai, tas neatņem pusēm tiesības savstarpēji vienoties un vērsties šķīrējtiesā. Turklāt šāds ierobežojums ir noteikts ar likumu un ir samērīgs.

Satversmes tiesa ir arī secinājusi, ka apstrīdēto normu noteikto ierobežojumu vērsties tiesā apjomu pietiekami samazina spēkā esošais Civilprocesa un citu tiesību nozaru regulējums un tādējādi šāds ierobežojums ir samērīgs. Likumdevējs arī ir izvēlējis Latvijas šķīrējtiesu specifikai atbilstošāko kontroles veidu — pārbaudīt piespiedu piedziņai nododamo šķīrējtiesu sprieduma kvalitāti, šķīrējtiesas procesa likumību, pušu līdztiesības un sacīkstes principa ievērošanu izpildraksta izsniegšanas stadijā. Šīs koncepcijas pamatā vispārējās jurisdikcijas tiesas kontrole attiecas uz jebkuru piespiedu izpildei nododamo šķīrējtiesas spriedumu.

Tāpat Satversmes tiesa ir atzinusi, ka izvērtējot, vai likumdevējs ir izvēlējis saudzējošāko līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai, Satversmes tiesai nav jānoskaidro iespējamie alternatīvie risinājumi, kuri būtu piemērotāki leģitīmā mērķa sasniegšanai. Satversmes tiesa ir arī secinājusi, ka Civilprocesa likuma regulējumu noteikšanā likumdevējam ir plaša rīcības brīvība, ja vien tiek nodrošināta pamattiesību aizsardzība.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu, tās uzdevums šajā gadījumā ir izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmei noteiktajām pamattiesībām, nevis aizstāt likumdevēja rīcības brīvību ar savu viedokli par racionālāko risinājumu. Tomēr Satversmes tiesa ir kompetenta pārbaudīt, vai likumdevējs, ierobežojot personas pamattiesības, pienācīgi izvērtējis tādu alternatīvu līdzekļu esamību, kuri pamattiesības aizskartu mazāk.

Satversmes tiesa ir arī norādījusi, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums nekādā veidā nereglamentē to, kurā procesā — vai nu administratīvajā vai civilprocesā, vai kriminālprocesa kārtībā — izskatāma katra lieta. Likumdevējam, pieņemot attiecīgos procesa likumus, ir rīcības brīvība noteikt gan procesa veidu vispār, gan arī to, kādas lietas izskatīs konkrētā procesa kārtībā.

Vēršam uzmanību, ka likumdevējs ir vairākkārtīgi un dažādos laika periodos vērtējis šķīrējtiesai piešķirtās tiesības pašai lemt par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību. Civilprocesa likuma 495. panta pirmā daļa arī nav grozīta no tās spēkā stāšanās brīža, tas ir, kopš 1999. gada 1. marta. Likumdevējs ir atzinis, ka šķīrējtiesa pati ir kompetenta lemt par savu jurisdikciju, turklāt, kā norāda konstitucionālās sūdzības pieteicēja, tā neapšaubā kompetences kompetences principu, nepieļauj, ka puses vēršas tiesā, leģitīmo mērķi, bet neuzskata to par samērīgu un saudzējošāko personas tiesību ierobežojumu. Un, kā pašlaik noskaidrojām, tad arī nevis uzskata to par ierobežojumu, bet par tiesībām vispār pēc būtības liegtas tiesības uz tiesas pieejamību.

Tādēļ, nevērtējot mērķa leģitimitāti, jo tas netiek apstrīdēts šajā procesā, uzskatām, ka ir jāpievēršas Civilprocesa likuma 495. panta pirmajā daļā ietvertā ierobežojuma samērīguma kontekstā ar Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas trešo punktu, kurš nosaka, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktajā kārtībā vienojušās par strīda nodošanu izskatīšanai šķīrējtiesā.

Likumdevējs, ierobežojot personas tiesības sākotnēji vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību lemt par šķīrējtiesas spēkā esamību, ir nodrošinājis citus procesuālos līdzekļus, ar kuriem sasniedzams mērķis. Satversmes tiesa savā praksē jau ir secinājusi, ka šķīrējtiesas kontrole ir koncentrēta izpildraksta izsniegšanas stadijā. Valstij ir plaša rīcības brīvība šķīrējtiesas procesa regulējuma noteikšanā. Kontrole izpildraksta izsniegšanas stadijā uzskatāma par pietiekamu līdzekli vismaz pamattiesību ievērošanas nodrošināšanai.

Līdz ar to uz vispārējās jurisdikcijas tiesām gulstas no Satversmes un starptautiskajām cilvēktiesību normām izrietošs pienākums atteikt izpildraksta izsniegšanu jeb šķīrējtiesas procesā, ja nav ievērotas pamattiesības, no kuru izmantošanas puses nav atteikušās un Civilprocesa likums paredz iespēju šo pienākumu izpildīt.

Latvijas valstij ir rīcības brīvība noteikt regulējumu strīdu izskatīšanai šķīrējtiesā un vispārējā jurisdikcijas tiesā. Satversmes tiesa ir arī konstatējusi, ka Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības vērsties tiesā nedz skatītas atsevišķi, nedz kontekstā ar starptautiskajām cilvēktiesību normām nav absolūtas un var tikt ierobežotas.

2014. gada 11. septembrī Saeima ir pieņēmusi Šķīrējtiesu likumu, kura 24. panta pirmajā daļā ir saglabājusi pašreizējā Civilprocesa likuma 495. panta pirmās daļas noteikumu, proti, ka šķīrējtiesas sastāvs lemj par civiltiesiskā strīda pakļautību šķīrējtiesā, tajā skaitā par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību. Jautājumu par strīda pakļautību šķīrējtiesas sastāvs var izlemt jebkurā šķīrējtiesas procesa stadijā.

Izstrādājot Šķīrējtiesas likuma projektu, gan Tieslietu ministrijas organizētajā darba grupā, gan Saeimas Tiesu politikas apakškomisijā, gan Juridiskajā komisijā tika

vērtēts un lemts jautājums par kompetences kompetences principa saglabāšanu šķīrējtiesā, nodrošinot vispārējās jurisdikcijas tiesas kontroli pār šķīrējtiesu, sprieduma izpildraksta izsniegšanas stadijā.

Lai veicinātu šķīrējtiesas procesa kvalitāti un sekmētu efektīvu un ātru šķīrējtiesu procesu, un strīda pušu likumības principa ievērošanu, likumdevējs ir noteicis jaunajā regulējumā stingras prasības personai, kura vēlas pildīt šķīrējtiesneša pienākumus. Kā būtiskākās var minēt: nevainojama reputācija, augstākā profesionālā vai akadēmiskā izglītība un jurista kvalifikācija un kurai ir vismaz triju gadu praktiskā pieredze, strādājot augstskolas tiesību zinātnes specialitātes akadēmiskā personāla amatā, vai citā juridiskās specialitātes amatā. Šāda prasība ir ietverta arī pašlaik spēkā esošajā Civilprocesa likuma 497. pantā, tādējādi likumdevējs ir radījis vēl vienu būtisku kritēriju, lai nodrošinātu kvalitatīvu civiltiesisko strīdu izšķiršanu šķīrējtiesā.

Vēlos atgādināt, ka stiprinot vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesības veikt kontroli pār šķīrējtiesas procesa likumību, 2005. gada 10. martā stājās spēkā Civilprocesa 534.¹ pants, kurš nosaka lietas dalībnieku tiesības iesniegt paskaidrojumu tiesai par izpildraksta izsniegšanu. Paskaidrojumā lietas dalībniekam ir tiesības norādīt, vai viņš atzīst pieteikumu pilnībā vai kādā tā daļā, savus iebildumus par pieteikumu... pret pieteikumu un to pamatojumu, pierādījumus, kas apstiprina viņa iebildumus un to pamatojumu, kā arī likumus, kur ir tie pamatoti. Lūgumus par pierādījumu pieņemšanu vai izprasīšanu un citus apstākļus, ko uzskata par nozīmīgiem pieteikuma izskatīšanā.

Tādējādi lietas dalībniekiem tiek nodrošinātas tiesības norādīt uz iespējamiem šķīrējtiesas procesa pārkāpumiem, tajā skaitā uz jurisdikcijas pārkāpumu. Iesniedzot tiesai atbilstošus pierādījumus, vispārējās jurisdikcijas tiesai ir tiesības atteikt izpildraksta iesniegšanu saskaņā ar Civilprocesa 536. pantā norādītajiem pamatiem. Līdz ar to atbilstoši Civilprocesa likuma 537. panta noteikumiem pēc tam, kad lēmums par atteikumu iesniegt izpildrakstu stājies spēkā, pusēm ir iespējas, pirmkārt, strīdu izšķirt vispārējās jurisdikcijas tiesā, otrkārt, strīdu var atkārtoti nodot izšķiršanai šķīrējtiesā, atkarībā no tā, kāda... uz kāda pamata attiecīgais izpildraksts ir ticis atteikts iesniegt.

Realizējot šķīrējtiesas mērķi, kas ir lietas izskatīšanas ātrums, šķīrējtiesai nav pienākuma apturēt savu tiesvedību, līdz tiktu izšķirts strīds vispārējās jurisdikcijas tiesā par šķīrējtiesas sprieduma spēkā esamību. Līdz ar to pieļaujot vispārējās jurisdikcijas tiesai lemt jautājumu par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību pēc tam, kad to ir lēmusi pati šķīrējtiesa, strīda dalībnieks būtu pakļauts vienlaicīgi diviem procesiem, tas ir, šķīrējtiesas procesam, kurš virzītos savu gaitu un nonāktu līdz stadijai, kad ir nepieciešams vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar pieteikumu iesniegt izpildrakstu. Un vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesvedībai par šķīrējtiesas sprieduma spēkā neesamību, kuru var skatīt trīs instancēs. Tādējādi tiks radīta tiesiskā neskaidrība tiesību

aizsardzības jautājumos un radīta iespēja novilcināt šķīrējtiesas nolēmuma izpildi, līdz tiks izšķirts strīds vispārējās jurisdikcijas tiesā par šķīrējtiesas līguma spēkā neesamību.

Līdz ar to ir skaidri redzams, ka likumdevējs, nosakot kompetences kompetences principa ievērošanu, ir vērtējis un ir ievērojis samērīgumu un ir izvēlējis saudzējošāko personas tiesību ierobežojumu. Pašlaik spēkā esošais Civilprocesa regulējums paredz ātru šķīrējtiesas procesu un ātru šī procesa likumības kontroli izpildraksta izsniegšanas stadijā, kad tiek izvērtēti lietas dalībnieku pierādījumi par iebildumiem, ja tādi vispār tiktu iesniegti. Līdz ar to ir ievērots samērīgums un saudzējošākā līdzekļa izvēle. Likumdevējs skaidri ir noteicis pašas šķīrējtiesas tiesības pārbaudīt šķīrējtiesas līguma spēkā esamību, tajā skaitā noskaidrojot strīda pušu brīvo gribu šķīrējtiesas līguma noslēgšanā un pārbaudot pušu argumentus ar lietā iesniegtajiem pierādījumiem, tajā skaitā ar eksperta atzinumu, ja tas ir nepieciešams. Personai, kura norāda uz šķīrējtiesas līguma defektiem, tā spēkā neesamību vai viltojumu, šķīrējtiesas procesā ir pieejami visi tie paši procesuālie līdzekļi, kas noteikti vispārējās jurisdikcijas tiesai, tas ir, personas tiesības iesniegt savus iebildumus, iesniegt pretpasību, iesniegt rakstveida pierādījumus un arī lūgt ekspertīzi. Tātad šķīrējtiesas rīcībā, izvērtējot šķīrējtiesas līguma spēkā esamību, ir tādi paši līdzekļi, kādi ir noteikti Civilprocesa likumā vispārējās jurisdikcijas tiesai ar to atšķirību, ka vispārējās tiesas nolēmums ir pārsūdzams gan apelācijas, gan arī kasācijas kārtībā.

Satversmes savā praksē ir uzsvērusi, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkāds cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt legītīmo mērķi tādā pašā kvalitātē. Realizējot vispārējās jurisdikcijas tiesas kontroli izpildraksta izsniegšanas stadijā ar Civilprocesa likuma 536. pantā noteiktajiem izpildraksta izsniegšanas atteikuma pamatiem, tiek sasniegts izvirzītais mērķis, tas ir, vispārējās jurisdikcijas tiesas izvērtējums.

Pašlaik ir izveidojusies stabila tiesu prakse jautājumos, kas saistīti ar šķīrējtiesu līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Augstākā tiesa ir atzinusi, ka prasījums par šķīrējtiesu līguma spēkā neesamību nevar būt izskatīšanas priekšmets vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tāpat Senāts 2013. gada 30. janvāra spriedumā ir paudis atziņu, ka šķīrējtiesa pati izlemj visus jautājumus, kas saistīti ar lietas pakļautību un šķīrējtiesas līguma un klauzulas apstrīdēšana tai šīs tiesības neatņem. Valsts tiesas, šķīrējtiesas kontrole ir koncentrēta izpildraksta izsniegšanas stadijā, tas ir, kad šķīrējtiesas process ir noslēdzies ar lietas izskatīšanu pēc būtības, un ir nepieciešams šķīrējtiesas nolēmumu piespiedu izpilde, to var realizēt tikai ar valsts tiesas starpniecību. Šajā procesa stadijā arī tiek pārbaudīta šķīrējtiesas procesa likumība, tai skaitā šķīrējtiesas neatkarība un objektivitāte, valsts tiesai ir jābūt pēdējai nevis pirmajai institūcijai, kas pārbauda šķīrējtiesas kompetenci, izskatīt konkrēto strīdu.

Vērtējot konstitucionālajā sūdzībā norādītos lietas apstākļus, jāatzīst, ka pieteicējs ir izmantojis gandrīz visus savus tiesību aizsardzības līdzekļus, lai norādītu

šķīrējtiesas līguma iespējamo spēkā neesamību. Un šajā gadījumā es gribētu akcentēt trīs šos izmantotos līdzekļus.

Pirmkārt, iesniedz iesniegumu šķīrējtiesā ar iebildumiem, kā to paredz Civilprocesa likuma 495. panta pirmā daļa. Iebildumi tika vērtēti šķīrējtiesas procesā. Tā kā šķīrējtiesas procesā tāpat kā vispārējās jurisdikcijas tiesā dominē sacīkstes princips, puses iebildumi ir jāpamato ar pierādījumiem. No lietā iesniegtajiem materiāliem ir redzams, ka pieteicēja pierādījumus par šķīrējtiesas līguma spēkā neesamību neiesniedza. Taču strīda pretējās puses pārstāvis pierādīja, ka šķīrējtiesas līgums ir ticis noslēgts pēc pušu brīvas gribas, iesniedzot šķīrējtiesā kā pierādījumus šķīrējtiesas līguma notariāli apliecinātu kopiju un bijušā valdes locekļa rakstisku notariāli apliecinātu paziņojumu, ka šķīrējtiesas līgums ir viņa parakstīts. Jautājums: vai vispārējās jurisdikcijas tiesā skatot šādus strīdu būtu iespējams konstatēt citu iznākumu?

Otrām kārtām. Pieteicēja ir vērsusies ar iesniegumu Valsts policijā, kura vairākkārtīgi pārbaudīja šķīrējtiesas līguma viltojuma faktu un konstatēja, ka noziedzīgs nodarījums nav noticis. Tātad līguma viltošanas fakts arī šajā pārbaudē nav konstatēts.

Un, treškārt, pieteicēja ir sniegusi savus iebildumus par izpildraksta izsniegšanu. Šīs lietas ietvaros tiesa pieprasīja šķīrējtiesas lietas kopiju un iepazinās ar tajā esošajiem materiāliem, tādējādi veicot vispārējās jurisdikcijas tiesas kontroli. Tiesa izvērtēja pušu iesniegtos paskaidrojumus un arī nonāca pie secinājuma, ka šķīrējtiesas līgums ir noslēgts atbilstoši Civilprocesa likuma 490. panta un 492. panta prasībām. Un tādējādi ir redzams, ka visos gadījumos un institūcijas, kurās pieteicēja ir vērsusies — gan šķīrējtiesa, gan policija, gan tiesa — nonāca pie viena secinājuma: šķīrējtiesas līgums ir noslēgts un noformēts atbilstoši likuma prasībām.

Nobeigumā vēlos norādīt, ka minētie apstākļi liecina tikai par to, ka pašreizējā kārtība, kādā tiek vērtēts šķīrējtiesas līgums, tā spēkā esamība, strīda piekritība šķīrējtiesai un likumdevēja izstrādātais mehānisms šķīrējtiesas taisītā sprieduma kontrolei, sprieduma izpildes stadijā ir pietiekams, likumīgs un samērīgs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Pieteicējas pārstāvjiem būs jautājumi? Lūdzu!

M. Aljēns.

Jā, godātā tiesa! Sakiet lūdzu... es sāksu ar vienu no jūsu pēdējiem apgalvojumiem par to, ka tas, vai pastāv vai nepastāv šķīrējtiesas līgums, ir it kā ticis izvērtēts kriminālprocesā un tiesību aizsardzības iestādes ir atteikušas ierosināt kriminālprocesu. Kas jums dod pamatu tā uzskatīt?

D. Ose.

Tā ir lietā jūsu iesniegtie dokumenti attiecībā uz Prokuratūras dotajiem... tātad... Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūra tātad 2014. gada 19. martā ir devusi atbildi, kurā ir skaidri un gaiši pēdējā rindkopā minēts: izvērtējot visus iesniegtos materiālus, uzskatu, ka arī atkārtotā sūdzība ir noraidāma un prokurora Krupska (?) nolēmums ir pamats. Nav pamata apšaubīt noslēgtās vienošanās īstumu, ja to parakstījušas ar attiecīgajām pilnvarām apveltītas puses. Un tās nenoliedz, bet, gluži pretēji, apstiprina dokumentu autentiskumu.

M. Aljēns.

Es sapratu... tā kā man šobrīd ir dota iespēja uzdot tikai jautājumus un komentāru es nevaru izteikt... acīmredzot jautājums par lietas īstajiem faktiskajiem apstākļiem ir jāatstāj kādai citai procesa stadijai, bet, kā jūs minējāt paskaidrojumos, tad krimināllieta ir tikusi ierosināta...

D. Ose.

Ir lietā materiāli.

M. Aljēns.

... pateicoties savai pārsūdzībai, bet krimināllieta ir tikusi ierosināta. Tad saki... ja es pareizi saprotu no jūsu sacītā, tad jūs uzskatāt, ka šķīrējtiesa pati ir pietiekami kvalificēta un kompetenta, lai izlemtu jautājumu par strīda pakļautību šķīrējtiesai un pēc būtības šī jautājuma pārvērtēšana tiesā nav ne nepieciešama, ne pieļaujama.

D. Ose.

Šķīrējtiesa ir pietiekami kompetenta, lai šķīrējtiesas līguma spēkā esamību izvērtētu. Un šajā gadījumā nav nepieciešams dublējums. Vismaz šajā stadijā.

M. Aljēns.

Tad otrs. Vai es pareizi sapratu no jūsu teiktā, ka jūs uzskatāt, ka šķīrējtiesas kompetenci izlemt jautājumu par strīda pakļautību, tajā skaitā jautājumu par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību vai neesamību, izriet no tā, ka šķīrējtiesā ir iesniegts it kā noslēgts šķīrējtiesas līgums.

D. Ose.

Jā, tieši tā.

M. Aljēns.

Bet sakiet, lūdzu, kā pusei var būt saistošs līgums, kuru puse nemaz nav noslēgusi un kā no tā var izrietēt... no puses nenoslēgta līguma, jūsuprāt, var izrietēt puses atteikšanās no tiesībām uz strīda izšķiršanu tiesā?

D. Ose.

Šajā gadījumā mans apgalvojums ir tāds, ka šķīrējtiesas tiesneši vai tiesas sastāvs tomēr redz, vai šķīrējtiesas līgums ir parakstīts, kas liecina par to, ka puses ir paudušas savu gribu. Ja tas nebūtu parakstīts un noslēgts atbilstoši likuma prasībām, tādā gadījumā pusei, kas apstrīd šo brīvo gribu, būtu iespējams iesniegt pierādījumus, ko šķīrējtiesa vērtē.

M. Aljēns.

Un šķīrējtiesas vērtējumam ir jābūt galīgam un neapstrīdamam?

D. Ose.

Šī procesa ietvaros šķīrējtiesas vērtējums ir tāds, kāds izriet no lietā iesniegtajiem pierādījumiem.

M. Aljēns.

Tad sakiet, lūdzu, vai jūsu ieskatā ir attaisnojama šķīrējtiesas rīcība, liedzot pusei iespēju uz jautājumu par šķīrējtiesas līguma... ģstuma noskaidrošanai noteikt ekspertīzi?

D. Ose.

Ekspertīze ir tikai viens no pierādīšanas līdzekļiem un tam nav augstāka spēka par citiem pierādījumiem, kas iesniegti lietā. Līdz ar to atteikums nozīmēt ekspertīzi visos gadījumos ir jāvērtē gan pēc ekonomijas principa, gan arī pēc nepieciešamības. Ja vienu un to pašu apstākli pierāda citi ticami lietā iesniegti pierādījumi, tad šajā gadījumā ekspertīze būtu tikai vēl viens lieks pierādījums bez jebkādas būtiskas nozīmes.

M. Aljēns.

Bet, ja es pareizi saprotu, tad dotajā gadījumā jūsu ieskatā tas apstāklis, ka šķīrējtiesai bija iesniegts šķīrējtiesas līgumu it kā parakstījušā Jāņa Bērziņa notariāli apliecināts apgalvojums par to, ka viņš ir parakstījis šo šķīrējtiesas līgumu, atcēla visas šaubas par to, ka viņš ir šo līgumu parakstījis, un vēl jo vairāk, ka viņš ir parakstījis šo līgumu tajā laikā... tajā datumā, ar kuru šis šķīrējtiesas līgums ir datēts.

D. Ose.

Tātad atbildot uz jūsu jautājumu. Atbilde ir ļoti vienkārša. Nedaudz varbūt arī jautājoša. Vai šajā procesā „Hiponia” nevarēja pati iesniegt eksperta atzinumu, kas šajā procesā tiktu vērtēts kā rakstveida pierādījums? Un tātad, ja „Hiponia” to nav izdarījusi, tad Jāņa Bērziņa notariāli apliecinātais atzinums par to, ka viņš ir licis parakstu esot valdes loceklim un noslēdzot šo līgumu, ir atzīstams par īstu un šķīrējtiesai un nevienam citam šajā procesā nav bijis pamats apšaubīt šo faktu.

M. Aljēns.

Tātad jūs uzskatāt, ka Jāņa Bērziņa apgalvojums, kur turklāt viņš nav brīdināts par kriminālatbildību par nepatiesas liecības sniegšanu, ir bijis pietiekams pamats, lai uzskatītu, ka viss, ko viņš saka, ir pilnīga taisnība.

D. Ose.

Šajā gadījumā es uzskatu, ka attiecīgais rakstveida pierādījums, notariāli apliecinātais, ir vērtējams kopsakarā ar citiem pierādījumiem un arī SIA „Hiponia” bija visas iespējas iesniegt savus rakstveida pierādījumus. Kā jau teicu, arī eksperta atzinumu.

M. Aljēns.

Un vēl pēdējais jautājums par lietas faktiskajiem apstākļiem. Sakiet, lūdzu, kā jūsu ieskatā ir iespējams veikt ekspertīzi par paraksta īstumu un par to, ka līgumu ir parakstījusi konkrētā persona un to, ka šī persona ir parakstījusi šo līgumu laikā... datumā, ar kuru šis līgums ir datēts, bez šī līguma oriģināla.

D. Ose.

Tātad, cik man zināms, tad tiesu praksē ir gadījumi diezgan bieži, kad rokraksta ekspertīze tiek veikta uz dokumentu kopiju pamata. Oriģināli ne visos gadījumos ekspertiem tiek nodoti. Un līdz ar to šajā gadījumā arī SIA „Hiponia”, es uzskatu, ja viņas rīcībā bija vienošanās kopija, bija visas iespējas mēģināt šo rakstveida pierādījumu tomēr iesniegt un noteiktos apstākļus konstatēt.

M. Aljēns.

Vai jūs varētu norādīt kādu judikatūru, kas apstiprina šo jūsu apgalvojumu par to, ka ir pietiekami ekspertīzes veikšanai ar dokumenta kopiju?

D. Ose.

Attiecīgo jautājumu parasti vērtē eksperts, vai viņam pietiekams, vai nav pietiekams šis materiāls.

M. Aljēns.

Sapratu jūsu viedokli.

Tad man vēl daži jautājumi par jūsu paustajām atziņām attiecībā uz to, vai un kādā veidā tiesai ir jāiesaistās jautājumā par pakļautību vērtēšanā. Kā es iepriekš noskaidroju no jūsu atbildes uz manu jautājumu, tad jūs uzskatāt, ka šķīrējtiesai principā ir pilnīga kompetence galīgi izlemt jautājumu par to, ka strīds ir pakļauts šķīrējtiesai. Bet tomēr jūs gan atbildes rakstā, gan arī šodien pieminējāt, ka nu tomēr vēl tiesā tiek nodrošināts tāds mehānisms kā iespēja izteikt iebildumus izpildraksta izsniegšanas stadijā. Atbildes rakstā jūs specifiski norādāt, ka tad, ja šķīrējtiesa noraidījusi puses iebildumus par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību, tad ieinteresētajai pusei ir tiesības iebilst arī tiesā pie izpildraksta izdošanas. Vai jūs varētu paskaidrot, kāds jūsu prāt ir šāda... vai tiesnesim, kad tiek izteikts šāds iebildums, ir vispār kompetence vērtēt šo jautājumu un kāds ir šīs kompetences, jūsu prāt, juridiskais normatīvais pamatojums.

D. Ose.

Normatīvais pamatojums un kompetence ir noteikta Civilprocesa likumā 536. pantā norādītajos gadījumos. Un šo gadījumu ietvaros ir skaidri un gaiši arī pateikts. Tātad 7. punktā... es atvainojos, 6. punktā: šķīrējtiesnesis neatbilst likuma 497. panta otrās daļas prasībām, šķīrējtiesa netika izveidota vai šķīrējtiesas process nenotika atbilstoši šķīrējtiesas līguma vai šā likuma daļas noteikumiem... Tātad šajā gadījumā jau vispārējās jurisdikcijas tiesa vērtē pašu procesu. Vai tajā ir bijuši pārkāpumi vai nav bijuši pārkāpumi. Un līdz ar to es uzskatu, ka šķīrējtiesas sprieduma izvērtēšanas stadijā izsniedzot izpildrakstu vispārējās jurisdikcijas tiesai ir visas iespējas konstatēt iespējamus pārkāpumus.

M. Aljēns.

Tātad šī pārbaude aprobežojas tikai ar to, ka tiek izvērtēts, vai šķīrējtiesa, izlemjot jautājumu par strīda pakļautību, nav pieļāvusi kādus procesuālus pārkāpumus.

D. Ose.

Tajā skaitā izvērtējot arī pierādījumus, ko puses iesniedz. Tajā skaitā arī izprasot šķīrējtiesas lietu un vērtējot tajā esošos materiālus.

M. Aljēns.

Sakiet, vai, jūsu prāmt tiesnesim ir objektīvi iespējams izpildraksta izsniegšanas stadijā pilnvērtīgi izvērtēt puses iebildumus par to, ka šķīrējtiesas līgums nepastāv, vai

nav spēkā. Tostarp, vai tiesnesim ir, piemēram, tiesības izsaukt un nopratināt lieciniekus.

D. Ose.

Šajā gadījumā puses iesniedz pierādījumus. Attiecībā uz liecinieku izsaukšanu uzskatu, ka nē. Šajā procesā liecinieku nopratināšana nav paredzēta, bet lietā ir citi pierādījumi, kas var liecināt par pieļautajām nelikumībām.

M. Aljēns.

Tātad, jūsuprāt, ir... es sapratu, ir pieļaujams ierobežot pusei pieejamos pierādīšanas līdzekļus šķīrējtiesas līguma spēkā neesamības pierādīšanai izpildraksta izsniegšanas stadijā. Jūs teicāt, ka liecības nevar izmantot, visu citu pārējo var... nu desmit dienas tikai ir dotas jautājuma vērtēšanai, bet jebkurā gadījumā tiesnesim ir, kā es saprotu no jūsu teiktā, visas iespējas izvērtēt...

D. Ose.

Izvērtēt visus materiālus., kas ir saistīti ar attiecīgo jautājumu, izvērtēt pierādījumus, izvērtēt pušu paskaidrojumus, iebildumus. Taču, ja rodas strīds par kādu citu jautājumu saistībā ar šķīrējtiesas līguma leģitimitāti, tajā skaitā, piemēram, vai tajā brīdī valdes loceklim bija visas tiesības parakstīt šo līgumu vai nebija, uzskatu, ka šis jautājums ir vērtējams citā tiesvedībā, ne šķīrējtiesas tiesvedībā, un šis jautājums ir vērtējams prasības tiesvedībā, ko pusei neviens nav liedzis iesniegt. Un šie piemēri tiesu praksē mums jau ir bijuši. Te var atsaukties uz... tātad arī skatītajām lietām vispārējās jurisdikcijas tiesā, ka izvērtējot pušu pilnvaras parakstīt līgumu, pilnvaras tika atzītas par spēkā neesošām un līdz ar to arī tiesa atzina, ka šķīrējtiesas līgums ir spēkā neesošs. Tātad viss ir atkarīgs no tā, kā puse pati izvēlas savus procesuālos aizsardzības līdzekļus un formulēt prasību tiesai.

M. Aljēns.

Vai jūs, lūdzu, varētu tomēr to pēdējo atbildi precizēt. Vai es pareizi saprotu, ka jūs atzīstat, ka pusei, kas uzskata, ka šķīrējtiesas līgums nav spēkā, tomēr ir tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību. Tikai citā veidā ir jāizsaka prasības priekšmets.

D. Ose.

Pusei nav liegtas šādas tiesības izmantot citus prasības veidus, kas ir likumā atļauti, lai izvērtētu ar šķīrējtiesas līgumu saistītos jautājumus. Bet šķīrējtiesas līguma esamība vai neesamība jebkurā gadījumā ir šķīrējtiesas pašas kompetencē, ja šādi formulējat prasības priekšmetu un prasījumu.

M. Aljēns.

Bet vai jūs varētu minēt kādu piemēru, k āds varētu būt prasības priekšmets vispārējās jurisdikcijas tiesā, kuras ietvaros tiktu noskaidrots jautājums... jeb kas varētu tikt izmantots, lai noskaidrotu jautājumu par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību.

D. Ose.

Jūs kā advokāts prasāt man konsultāciju juridisko? Tas ir izvērtējams no lietas materiāliem konkrētajā strīdā.

M. Aljēns.

Nē, godātā Oses kundze, es vēlos saprast atbildi uz jūsu jautājumu... saprast atbildi uz manu jautājumu.

A. Laviņš.

Formulējiet vēlreiz.

M. Aljēns.

Jā... Tātad kādas konkrēti, jūsuprāt, prasības puse varētu celt vispārējās jurisdikcijas tiesā, kas varētu palīdzēt izšķirt strīdu par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību, vienlaikus neaizskarot šķīrējtiesas kompetenci pašai lemt par šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību.

D. Ose.

Nu, šajā gadījumā man liekas, ka jūs varētu celt prasību tiesā par attiecīgā valdes locekļa tiesībām slēgt šādu līgumu.

M. Aljēns.

Jūs domājat atzīšanas prasību par to, ka valdes loceklim...

D. Ose.

Es nezinu, vai prasījumu... vai atzīšanas prasījumu vēlaties celt... es nezinu, kā jūs formulēsiet prasības priekšmetu, bet hipotētiski šāda iespēja pastāv.

M. Aljēns.

Un vai jūs varētu tomēr paskaidrot, kā šādas prasības celšana, jūsuprāt, varētu palīdzēt pret tādu šķīrējtiesas sprieduma izpildi, kurš ir taisīts pamatojoties uz šķīrējtiesas līgumu, kuru viena no pusēm uzskata par spēkā neesošu.

D. Ose.

Nu... konkrēti... atšķirot manā rīcībā esošo 2004. gada 12. maija Augstākās tiesas Senāta lēmumu lietā Nr. SPC-28, tātad te ir redzams viens no attiecīgo jautājumu grupām... tātad strīdu izšķiršanas kārtība un cedētās prasījuma tiesības. Tas ir viens jautājums. Tāpatās tātad lēmums 2013.gada 23. oktobra... tātad par šķīrējtiesas spriedumu piespiedu izpildi, kurā arī bija konstatēts, ka attiecīgais jautājums ir saistībā ar šķīrējtiesas klauzulu atzīstams par spēkā neesošu, jo līgumu parakstījuši pilnvarnieki, kuriem šādu tiesību nebija. Tātad, tas ir atkarīgs no konkrētajiem lietas materiāliem un apstākļiem.

M. Aljēns.

Es tomēr precizēšu savu jautājumu. Es saprotu... Ja jūs sakāt, ka jautājums par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību ir ekskluzīvi šķīrējtiesas kompetencē un nav pakļauts pēc būtības pārskatīšanai tiesā, tad mēs varam nonākt pie situācijas, ka šķīrējtiesa ir taisījusi spriedumu pamatojoties uz šķīrējtiesa līgumu, kuru viena no pusēm uzskata par spēkā neesošu, prasītājs ir vērsies tiesā ar lūgumu izsniegt izpildrakstu, izpildraksts ir ticis izsniegts un izpildraksts arī tiek izpildīts. Kā šādā situācijā var palīdzēt prasības celšana par, piemēram... par prasības priekšmetu atzīt, ka valdes loceklim nav bijušas pilnvaras parakstīt šķīrējtiesas līgumu... ja es pareizi saprotu, tad tas ir jūsu ieskatā viens no veidiem, kā formulēt prasību.

D. Ose.

Nu, tas varētu būt viens no veidiem. Iespējamais viens no veidiem. Un, kā man zināms, tad civilprocess vēl nav atcēlis sprieduma pagriezienu. Ja spriedums jau ir sācis tikt izpildīts, tad šajā gadījumā ir visas iespējas attiecīgi atgūt piedzītos līdzekļus cita procesa ietvaros.

M. Aljēns.

Ja sprieduma izpilde nesniedz nepieciešamo jeb vēlamo rezultātu, sprieduma pagriezienu reāli nav iespējams izpildīt... nav iespējams piedzīt no prasītāja neko... tad vai jūs uzskatāt, ka tiesības ir pienācīgi aizsargātas?

D. Ose.

Es uzskatu, ka lietas dalībniekam vienmēr ir savlaicīgi jāizmanto tās tiesības, ko likums tam ir piedāvājis. Ja kāda puse savas tiesības savlaicīgi nav izmantojusi, kaut ko ir nokavējusi, nu, tad tādā gadījumā, protams, ka process ir virzījies uz priekšu. Mums Civilprocesā darbojas sacīkstes princips. Ja kāda no pusēm nav spējusi to izmantot pienācīgā kārtībā, protams, pastāv iespēja procesu zaudēt.

M. Aljēns.

Nu tad man vismaz pēdējais jautājums. Jūs atbildes rakstā norādījāt, ka tad, ja apstrīdētā norma tiktu atzīta par neatbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, tiktu apdraudēts šķīrējtiesas procesa ātrums un līdz ar to varētu zust jēga šķīrējtiesas procesam. Kā jūs domājat, vai visās valstīs, kurās ir paredzēta tiesas iesaistīšanās jautājumā par strīdu pakļautību šķīrējtiesai izlemšanā, šķīrējtiesas process tātad vienlaikus kļūst bezjēdzīgs?

D. Ose.

To Satversme... es atvainojos, Saeima savā atzinuma rakstā nav apgalvojusi, par visām valstīm. Mēs runājam tātad tikai par to likumdošanu, kāda ir šeit, Latvijā. Un attiecībā uz Latvijas situāciju... jā, protams, tātad, ja mums ir iespēja pārsūdzēt spriedumu apelācijas un kasācijas kārtībā, protams, šķīrējtiesas ātrums šajā gadījumā tiktu bremsēts. Un vispār personas tiesības nonākt līdz iespējamai pozitīvai piedziņai arī tiktu diezgan novilcinātas.

M. Aljēns.

Es sapratu. Paldies. Man personīgi vairs jautājumu nav.

U. Zeltiņš.

Man būs jautājums. Vai Saeima ir vērtējusi saīsināta vienkāršota procesa iespēju, lemjot vispārējās jurisdikcijas tiesā par šķīrējtiesas līguma esamību?

D. Ose.

Pašlaik šāds jautājums Saeimā projekta stadijā nav iesniegts. Līdz ar to Saeima nevar vērtēt to, kāds priekšlikums... tātad grozīt Civilprocesa likumu... ir vai nav iesniegts, tad šajā gadījumā viņa nav. Mēs nevaram vērtēt to, kā nav.

U. Zeltiņš.

Paldies. Un otrs un noslēdzošais jautājums. Vai Saeimas rīcībā ir jebkādi pētījumi par to, kā uzticība šķīrējtiesām korelē ar šķīrējtiesu procesu popularitāti un no tā izrietošo valsts tiesu atslogojumu?

D. Ose.

Saeima nav šādus pētījumus pasūtījusi. Taču Saeimas rīcībā ir informācija no attiecīgi Tieslietu ministrijas sniegtajiem ziņojumiem, citām iesaistītajām personām, kas tiek aicinātas uz komisiju sēdēm sniegt savus viedokļus, tātad Saeima šo informāciju iegūst no šiem speciālistiem.

U. Zeltiņš.

Tātad Saeimā ir ticība par saikni starp uzticamību šķīrējtiesas procesa... par šķīrējtiesu uzticamību un šķīrējtiesu izmantošanas popularitāti.

D. Ose.

Lemjot jautājumu par Šķīrējtiesas likuma normām, Juridiskā komisijā neradās šaubas par to, ka šķīrējtiesas nebūtu uzticamas.

U. Zeltiņš.

Vai jūs zināt, uz kādu faktu pamata Juridiskā komisija pie šāda secinājuma nonāca?

D. Ose.

Uz Tieslietu ministrijas sniegtā atzinuma pamata un Šķīrējtiesas likuma darba grupas atzinumu pamata.

U. Zeltiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Tā... labi... Daži jautājumi būs no tiesas sastāva. Es sākšu.

No jūsu paskaidrojumiem jau izskanēja, ka principā Civilprocesa likumā nav paredzēta iespēja šiem diviem paralēlajiem procesiem... Viens process par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību šķīrējtiesā tiek izlemts, otrs process — vispārējās jurisdikcijas tiesā. Jūs sakāt, ka tādu iespēju Civilprocesa likums neparedz.

Šajā ziņā tad tomēr norādiet, kāda ir Saeimas attieksme attiecībā uz starptautisko arbitražas tiesību avotos ietvertajiem principiem, kur tomēr viens no pietiekami pamatotiem un fundamentāliem principiem ir tas, ka zināmai kompetencei vispārējās jurisdikcijas tiesām būtu jābūt arī attiecībā uz jautājumu par to, vai šķīrējtiesas līgums ir spēkā esošs vai spēkā neesošs. Kāda ir Saeimas nostāja attiecībā uz šo tiesību avotu un, ja ir tomēr ir kaut kādā mērā pozitīva, tad kādā veidā šie principi ir guvuši savu atspoguļojumu Civilprocesa likumā?

D. Ose.

Jā. Paldies par jautājumu. Tātad, protams, ka vērtējot to, kas ir iekļauts paraugstatūtos, Saeimas pozīcija ir tā, ka attiecīgais jautājums par šķīrējtiesu līguma spēkā esamību vai neesamību tomēr tiek izvērtēts izpildraksta izsniegšanas stadijā un vēl jo vairāk, ja mēs salīdzinām šo paraugstatūtu 34. pantu kopsakarā ar Civilprocesa likuma 536. pantā norādītajiem gadījumiem, ka varam teikt, ka lielā mērā līdzība starp

attiecīgajiem pamatiem ir ļoti liela. Varētu teikt gandrīz, ka atsevišķos gadījumos ir viens pret vienu.

A. Laviņš.

Tātad jūs teiktu, ka tieši izpildraksta izsniegšanas stadijā... tiesnesis... ir tiesīgs izvērtēt otras puses iesniegtos apsvērumus par to, ka šķīrējtiesas līgums konkrētajā gadījumā nav spēkā esošs.

D. Ose.

Tieši tā. Ir tiesīgs izvērtēt, jo attiecīgā puse iesniedz savus paskaidrojumus kopā ar pierādījumiem lietā. Tātad tie nav tikai vienkārši argumenti, bet arī pierādījumi, kāpēc attiecīgais šķīrējtiesas līgums būtu spēkā neesošs. Un, tā kā mums viss Civilprocess balstās uz sacīkstes principu, tad tas ir pietiekams un adekvāts līdzeklis, lai nonāktu pie rezultāta.

A. Laviņš.

Labi. Tad, respektīvi, atbilde ir tāda, ka šie no starptautisko tiesību avotiem izrietošie principi šādā veidā ir guvuši savu atspoguļojumu Civilprocesā.

D. Ose.

Jā, tieši tā.

A. Laviņš.

Tad nākamais jautājums. Mēs zinām, ka ir divu veidu spriedumi. Ir, tā saucamie, izpildīšanas spriedumi, atzīšanas spriedumi. Šis ir spilgts piemērs, ka ir pieņemti abu veidu spriedumi. Vispirms ir ticis izšķirts jautājums par to, ka divi līguma punkti ir atzīti šķīrējtiesā par spēkā neesošiem. Lūk, šis ir labs piemērs, kur mēs varam redzēt, kāds izskatās atzīšanas spriedums. Otrajā lietā ir pieņemts tā saucamais izpildīšanas spriedums, kur tika prasīts, lai vispārējās jurisdikcijas tiesa izsniedz izpildrakstu, kuru piespiedu kārtā varētu izpildīt. Jautājums ir attiecībā uz šo pirmo kategoriju spriedumiem — atzīšanas spriedumiem. Tāds spriedums, lai tas būtu saistošs pusēm, nebūt nav jānodod kontrolei vispārējās jurisdikcijas tiesai un jāprasa izdot izpildrakstu. Kā jūs vērtējat, vai nupat minētā sistēma, ka vispārējās jurisdikcijas tiesas kontrole kā jūsu ieskatā, ir pietiekama izpildraksta izsniegšanas stadijā, vai tad jautājums ir... vai šāds mehānisms pietiekami nodrošina arī tiesību aizsardzību gadījumos, kad tiek pieņemts atzīšanas spriedums šķīrējtiesā. Un joprojām viena no pusēm uzstāj, ka nebija tiesības tomēr šķīrējtiesai jautājumu izlemt, jo raugiet, bija strīds par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību. Kādi ir jūsu apsvērumi?

D. Ose.

Jā. Tātad saistībā ar tā saucamajiem neizpildāmajiem spriedumiem. Šeit, protams, pastāv atsauce uz Civilprocesa likuma 533. pantu, kurā ir norādīts, ka šķīrējtiesas nolēmums pusēm ir obligāts un izpildāms labprātīgi. Un šajā sakarā man gribētos arī norādīt, ka 2013. gada 27. janvāra Augstākās tiesas spriedumā SKC-7 tika konstatēts arī tas fakts, ka tātad šķīrējtiesu spriedumiem nav prejudicialitāte. Un, protams, ka šie gadījumi, kad ir kaut kādi apstākļi atzīti ar šķīrējtiesas spriedumu, nu tie ir pusēm tikai obligāti, bet nav saistoši, ja šos jautājumus vērtē un skata par izpildāmajiem spriedumiem, tātad šiem atzīšanas spriedumiem nav prejudicialitāte.

A. Laviņš.

Jā, bet kā tas ietekmē... Tas, ja nav prejudicialitāte, tas būtu viens aspekts, kas ietekmētu nākamās lietas faktisko apstākļu noskaidrošanas jautājumu. Bet mans jautājums bija akcentēts uz citu ko. Vai šāda rakstura lietās, lūk, pieteikuma iesniedzējam, kā mūsu gadījums ir, kādā veidā viņi var aizstāvēt savas tiesības uz taisnīgu tiesu, ja, piemēram, izvirza strīdu, ka šķīrējtiesa ir izskatījusi tai nepiekrītīgu jautājumu. Jo, raugiet, viņi nemaz nepiekrīt tam, ka būtu šāds līgums noslēgts. Un kas tad īsti izskata šo strīdu par šķīrējtiesas līguma spēkā neesamību? Jūs minējāt, ka šķīrējtiesa. Pati šķīrējtiesa.

D. Ose.

Jā.

A. Laviņš.

Tajās lietās, kur izpildīšana ir, jūs sakāt, ka kontrolē vēl vispārējās jurisdikcijas tiesa. Bet šo raksturu strīdos...? Atzīšanas lietās nepastāv izpildrakstu izsniegšanas stadija nemaz. kā ir iespējams nodrošināt tiesību aizsardzību...? 92. panta tiesību aizsardzību, jūsuprāt?

D. Ose.

Šajā gadījumā... jā, mēs vērtējot attiecīgo jautājumu, tomēr liekam akcentu uz to, ka šķīrējtiesa ir izvērtējusi, ka līgums ir noslēgts pēc pušu brīvas gribas un šādā veidā nebūtu nepieciešama šāda veida līguma pārbaude. Tas ir viens. Un otrs... Tātad atzīstam, ka pie noteiktiem apstākļiem iespējams, ka būtu nepieciešama arī kontrole tieši par šāda veida šķīrējtiesas sprieduma spēkā esamību vai neesamību... Es atvainojos... tātad būtu nepieciešams arī līdzīgi kā izpildāmajiem spriedumiem, arī šajos gadījumos vērtēt tiesai pēc puses līguma attiecīgo šķīrējtiesas spriedumu. Šāda iespējamība, protams, būtu iespējama. Bet pašlaik likumdevējs tātad ir koncentrējis uzmanību tieši pie izpildāmajiem spriedumiem, kas var radīt diezgan būtiskas

materiālas sekas lietas dalībniekiem, atstājot iespēju, ka šķīrējtiesas līguma spēkā neesamību puses būs pietiekami izvērtējušas šķīrējtiesā. Tas ir viens. Un otrs — tāpat būs rasta iespēja pusei vērsties arī vispārējās jurisdikcijas tiesā, ja viņa šāda veida šķīrējtiesas līgumu uzskata par nenoslēgtu un tiesu prakse ir bijusi tāda, ka tiek vērtēti gadījumi vispārējās jurisdikcijas tiesā par to, ka līgums nav parakstīts no pusēm, ka ir bijuši kādi cita veida trūkumi un līdz ar to arī šķīrējtiesas spriedums ir vērtējams šajā gadījumā... jā...

A. Laviņš.

Paldies. Kolēģi? Lūdzu!

K. Krūma.

Man pirmais jautājums ir tad, kurā posmā jūs uzskatāt, ka var pārbaudīt iespējamo līguma viltojumu?

D. Ose.

Sākot jau ar brīdi, kad puses ir uzzinājušas, ka šāds līgums pastāv. Ja kāda no pusēm...

K. Krūma.

Kurā instancē? Šķīrējtiesā...

D. Ose.

Ja jūs runājat par tiesvedību, tad, jā. Tad šajā gadījumā pirmais ir šķīrējtiesa pati, kurai tas ir noteikts ar 495. pantu, kas būtu visātrāk un efektīvāk, un, protams, tad arī nākamais posms ir vispārējās jurisdikcijas tiesā kontroles stadijā.

K. Krūma.

Tad kā jūs varētu pamatot... Jūs esat iepazinusies, kā saprotu, Saeima ir iepazinusies ar lietas materiāliem... 8. septembra Tieslietu ministrijas vēstuli, kurā ir uzskaitīts, kā atšķiras tiesu prakse, cik atšķirīgi tiesas šo interpretē. Tad kā jūs varētu pamatot ar savu viedokli, ka tas būtu jādara vispārējās jurisdikcijas tiesai?

D. Ose.

Tiesu prakse jebkurā gadījumā būs tāpat ar noteiktā interpretācijām. Es piekrītu, ka to vajadzētu vienādot. Bet attiecībā uz atšķirīgajiem pamatiem katrā gadījumā tomēr tiesa ir vērtējusi pierādījumus lietā. Un no pierādījumiem secinot, tiesas nevar taisīt vienādu praksi tajos gadījumos, ja ir atšķirīgi pierādījumi.

K. Krūma.

Tad nākamais jautājums. Jūs esat iesnieguši diezgan apjomīgu materiālu par jauno likumu, kur tātad tā prakse ir kaut kādā veidā tikusi vērtēta. Pirmais jautājums. Kāda nozīme šiem materiāliem ir šajā konkrētajā lietā, kad mēs vērtējam pieteikuma iesniedzēja konstitucionālo sūdzību? Un kādā veidā jaunais likums ir novērsis tās problēmas ar atšķirīgo tiesu praksi, kas ir pastāvējusi līdz šim?

D. Ose.

Jā... Tātad Šķīrējtiesas likuma pieņemšanas procesā bija Juridiskajā komisijā diskusija par šo kompetences kompetences principu un visas pieaicinātās personas deva skaidru atbildi, ka visos gadījumos pašreizējā kārtība ir pietiekama, lai puses strīda gadījumā nonāktu līdz taisnīgam rezultātam, kontroles stadijā vēršoties vispārējā jurisdikcijas tiesā. Šajā izvērtēšanas stadijā... šajā likumprojekta pieņemšanas stadijā tika uzklauti darba grupas speciālisti, kas sastāvēja gan no dažādu šķīrējtiesu pārstāvjiem, arī tiesību zinātnieku viedokļa un tika atzīts, ka pašreizējā prakse, kāda mums ir nostiprinājusies, dod pietiekami labus rezultātus, lai novērstu jebkādu nepareizu normu piemērošanu. Tajā pat laikā arī negatīvu, nelikumīgu spriedumu izpildi.

K. Krūma.

Un kas ir pareizā prakse un nepareizā?

D. Ose.

Nu, teiksim, tā, ka pareizā prakse... tātad ir nepieļaut spēkā... nepieļaut tādu spriedumu izpildi, kuri ir ar trūkumiem. Tas ir pretrunā likumam, kas būtu...

K. Krūma.

Ko tiesām vajadzētu ielasīt apstrīdētajā normā, ja?

D. Ose.

Tieši tā.

A. Laviņš.

Kolēģi, lūdzu!

K. Balodis

Man tomēr vēl jautājums par to pašu 536. pantu, kas šeit tika vairakkārt arī apspriests. Jūs varat precīzi nosaukt, tieši kura šī panta norma paredz vispārējās

jurisdikcijas tiesai iespēju kontroles stadijā pārbaudīt, vai tur viss ir kārtībā ar šķīrējtiesas līguma spēkā esamību?

D. Ose.

Tātad faktiski lielā mērā lielākā daļa visu šo pamatu ir saistīti arī ar šķīrējtiesas līguma spēkā esamības pārbaudi. Piemēram, tātad... kā jau minēju, tas ir 6. punkts, kurā ir jāvērtē likuma D daļas noteikumu piemērošana un šajā gadījumā tātad var būt arī jautājums par 7. daļas piemērošanu, kur ir jāvērtē, vai vispār attiecīgais jautājums bija šķīrējtiesas kompetencē. Tātad tie ir apstākļi, kas ir vērtējami kāpēc ir celti iebildumi, lai šķīrējtiesas līgumu atzītu par spēkā neesošu, kādu apsvērumu dēļ.

K. Balodis.

Nu, piemēram, šā panta pirmās daļas 6. punktā ir teikts, ka... lūk... var atteikt izpildraksta izsniegšanu, ja šķīrējtiesas process nenotika atbilstoši šķīrējtiesas līguma vai šā likuma D daļas noteikumiem. Nu, jūs minējāt, ka vispārējās jurisdikcijas tiesa var pārbaudīt, vai šķīrējtiesa ir izvērtējusi pierādījumus. Bet sakiet, šķīrējtiesas līguma spēkā neesamībai ir parasti kaut kādi materiāltiesiski iemesli un cik tagad dziļi vispārējās jurisdikcijas tiesa var iet, lai noskaidrotu, vai šādi iemesli pastāv? Varbūt, ka viņa tikai pasaka, ka tur šķīrējtiesa pierādījumus ir izvērtējusi, noskaidrojusi, ka nav pamata apšaubīt šķīrējtiesas līguma spēkā neesamību un viss kārtībā. Vai tomēr tas 536. panta regulējums nav tāds, kas kopsakarā ar apstrīdēto normu atņem personai tiesības uz taisnīgu tiesu. Te arī tika pateikts, ka... šķīrējtiesa — tā nav nekāda tiesa īstenībā. Vismaz Satversmes 92. panta izpratnē. Nu cik dziļi tā vispārējās jurisdikcijas tiesa tur var pētīt?

D. Ose.

Šajā gadījumā... Tātad tik dziļi, cik ir attiecīgi šķīrējtiesas materiālos iesniegtie pierādījumi. Tātad, iepazīstoties ar šiem materiāliem, iepazīstoties ar pušu citiem iesniegtajiem pierādījumiem attiecīgi vispārējās jurisdikcijas tiesa arī dod savu izvērtējumu.

K. Balodis.

Tad faktiski viņa kontroles stadijā var tā kā fundamentāli pārvērtēt šķīrējtiesas secinājumus arī par šķīrējtiesas līguma spēkā neesamības materiāltiesiskajiem iemesliem?

D. Ose.

Vai pārvērtēt... tas ir diskutējams jautājums. Bet visādā ziņā izvērtēt noteikti var. Un atzīt... taisīt savus secinājumus. Un, ja uzskatīs, ka kaut kādi pārkāpumi šī procesa ietvaros ir pieļauti, pamats ir šķīrējtiesas sprieduma neizpildāmība.

A. Laviņš.

Jūs varat minēt, kādu piemēru no tiesu prakses, kur, lūk, kāds materiāltiesisks aspekts ir izvērtēts šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildīšanas panākšanai izpildraksta izsniegšanas stadijā? Varat nosaukt kādu piemēru?

D. Ose.

Nu, uz doto brīdi... tas ir jāskatās tieši no tiesu prakses un, cik es atceros, tad Tieslietu ministrijas atzinumā šī tiesu prakse bija vērtēta. Tātad jāskatās tad būtu Tieslietu ministrijas sniegtajā atzinumā par šiem gadījumiem. Tieši par šo punktu arī.

K. Krūma.

Bet Saeima to nav vērtējusi?... visos šajos te materiālos?

D. Ose.

Konkrētus gadījumus no tiesu prakses... nu, protams, ka nē.

K. Krūma.

Kāpēc? Protams, tas taču ir likumdevējs, kas izstrādā jaunu regulējumu!

D. Ose.

Jā, bet šādu izvērtējumu sniedz Tieslietu ministrija. Saeimai nav pat pieejas tādā veidā vērtēt šo tiesu praksi.

A. Laviņš.

Vai kolēģiem ir vēl jautājumi? Nebūs, ja?

Paldies. sēdieties.

Esam uzklauzījuši abu pušu apsvērumus, cītīgi pastrādājuši. Šobrīd ir priekšlikums tāds, ka izsludināsim pārtraukumu uz stundu un turpināsim tiesas sēdi pulksten 13.30.

Tiek izsludināts pārtraukums.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Sēdieties, lūdzu!

Tā. Tiek turpināta tiesas sēde.

Esam tajā stadijā, ka esam noklausījušies lietas dalībnieku paskaidrojumus. Un, kā jau sēdes sākumā tika norādīts par tālāko secību, turpināsim ar liecinieku uzklaušāšanu.

Lūgums tiesas sēžu sekretārei paaicināt tiesas sēžu zālē liecinieku Gintu Liepaskalnu.

Man lūgums ir Jānim Bērziņam uzgaidīt ārpusē, jūs uzaicināsim. Lūdzu!

Vispirms ar šo brīdinu, ka par apzināti nepatiesas liecības sniegšanu vai par nepamatotu atteikšanos sniegt liecību draud kriminālatbildība saskaņā ar Krimināllikuma 302. un 300. pantu. Vai tas ir saprotams?

G. Liepaskalns.

Jā.

A. Laviņš.

Man lūgums šo apliecināt ar parakstu.

Tā, Liepaskalna kungs, pirmais jautājums būtu — vai jums ir kaut kāda saikne ar pieteikuma iesniedzēju?

G. Liepaskalns.

Ar konkrētajiem cilvēkiem?

A. Laviņš.

Ar uzņēmumu un uzņēmuma valdes locekļiem ir kāda saikne?

G. Liepaskalns.

Šobrīd nav. Nē.

A. Laviņš.

Paldies. Tā kā pēc tiesas iniciatīvas liecinieks ir aicināts uz tiesas sēdi, tad no tiesas puses arī sekos jautājumi. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, vai tā ir tāda ierasta prakse, ka tiek slēgtas šādas šķīrējtiesas vienošanās?

G. Liepaskalns.

Manuprāt, jā. Sarežģītās vai lietās, kur ir būtiski ieguldījumi vai investīcijas, tā ir normāla prakse. Jā.

G. Kusiņš.

Un saki, lūdzu, vai ir kaut kāds dokuments, kas reglamentē šādu šķīrējtiesu līgumu sagatavošanas kārtību?

G. Liepaskalns.

Nē, manā rīcībā nav tādu, ja es pareizi sapratu jautājumu. Vai man kā uzņēmumam bija...?

G. Kusiņš.

Jā, iekšējs... tieši kā uzņēmumam...

G. Liepaskalns.

Nē, nav.

G. Kusiņš.

Un saki, lūdzu... tad es saprotu, ka jūs bieži šādi slēdzat. Attiecībā uz šo... saki, lūdzu, tad jūs bijāt iniciators šādam?

G. Liepaskalns.

Jā.

G. Kusiņš.

Un jūs sagatavojāt šī dokumenta projektu?

G. Liepasjalns.

Jā.

G. Kusiņš.

Un jūs tad vērsāties pie...

G. Liepaskalns.

Pie Jāņa Bērziņa, Hipotēku bankas nekustamā īpašuma valdes locekļa, kurš vienlaicīgi bija arī kapitāldaļu pārstāvis.

G. Kusiņš.

Tie faktiskie apstākļi ir tādi, un kurus arī pieminēja pieteikuma iesniedzējas pārstāvis šodien, ka šis šķīrējtiesas līgums ir dažas dienas pēc tam, kad cits valdes loceklis bija parakstījis līgumu. Saki, lūdzu, ko jūs varat pateikt? Tā ir tāda ierasta prakse, ka jūs neilgi pēc līguma noslēgšanas vērsāties par šķīrējtiesas līguma slēgšanu?

G. Liepaskalns.

Respektīvi, ja par datumu, kad tika noslēgts šis?...

G. Kusiņš.

Jā.

G. Liepaskalns.

Tātad tur bija stāsts, ja es pareizi atceros, tāds, ka sākumā man bija nepārjaunojums... man bija vispār nomas līgums ar maksātnespējas administratoru, kas pārstāvēja maksātnespējīgo uzņēmumu. Pēc tam mēs uztaisījām pārjaunojumu, kas bija ļoti tuvs tam, kā arī pārjaunojums it kā skan un kurā nebija šī klauzula atrunāta. Un ņemot vērā, ka tā bija ziema un, man liekas, tas bija pirmais gads, kad es tur saimniekoju, un ne par velti viņa bija maksātnespējīga. No manas puses bija prasīti kaut kādi ieguldījumi, lai to halli uzturētu un es tādā veidā mēģināju pasargāties no riska, lai gadījumā, ja ir kaut kāda tiesvedība, tad viņa ir ātra. Tas bija vienīgais motīvs no manas puses. Savukārt, tas, kas tur tika ieguldīts, vai kas tur tika darīts, to jau jūs redzat no lietas materiāliem par konkrēto objektu... grāmatvediski es domāju...

G. Kusiņš.

Tātad tas... līgums bija 12. decembrī. Un 20. decembrī ir tas šķīrējtiesas līgums. Tas arguments ir, ka jūs gribējāt, lai tas būtu ātri un jūs to nokonstatējāt tikai tad, kad tas 12. decembra līgums bija parakstīts, ka tur nav šķīrējtiesas līguma.

G. Liepaskalns.

Jā, tas arī bija vienkāršāk kā taisīt pārjaunojumu, pēc tam atsevišķi atrunāt, kā šķīrējtiesas klauzulu, nevis to visu samest vienā putrā. Tas nebija vienīgais objekts, kas man bija jāapsaimnieko. Nu, lai nesalaistu visu tādā vienā putrā.. Tas ir vienīgais...

G. Kusiņš.

Tad es saprotu, ka... tas arguments „nesalaist putrā”... Vai jūs varētu paskaidrot? Tie ir... to šķīrējtiesas klauzulu varēja ieslēgt arī tā 12. decembra līgumā.

G. Liepaskalns.

Es tiešām nezinu, kāpēc mēs nespējām viņu tur ielikt. Es tāpat zinu, ka bija arī zemes nomas līgums, kas nāca virsū... Viņš nebija vienkāršs objekts. Un es neesmu arī jurists. Tāpēc varbūt es kaut kā palaidu garām.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, vai 12. decembra līguma sagatavošanas gaitā tika piedāvāts šķīrējtiesas...

G. Liepaskalns.

Jā, mēs par viņu runājām. Jā.

G. Kusiņš.

Un toreiz kāda tad bija tā bankas nostāja?

G. Liepaskalns.

Pozitīva, man liekas, jo Hipotēku banka pati strādāja ar Komercbanku šķīrējtiesām... Es gan nepiekritu Komercbankas šķīrējtiesai, jo manā gadījumā tur nekādas saistības nebija... tieši ar banku kaut kādu sfēru. Tas bija klasisks objekts, klasiska apsaimniekošana, klasiski ieguldījumi un tāpēc, kamēr noslēdza to pārjaunojumu, tikmēr es tiku skaidrībā ar šķīrējtiesu, kura būtu tā, kas būtu piedāvājama...

G. Kusiņš.

No bankas bija pozitīva attieksme un...

G. Liepaskalns.

Viņi jau paši strādāja visu laiku ar viņām, tāpēc tur... man liekas, ka nebija nekādu šaubu, ka tas ir normāli.

G. Kusiņš.

Tad banka pati strādāja, izmantoja šo šķīrējtiesu... Komercbanku....

G. Liepaskalns.

Es nemāku teikt, bet es zinu, ka banka, jā, arī strādāja ar šķīrējtiesām. Pati Hipotēku banka. Un par cik „Hiponia” ir tie, kas pārņem tos sliktos īpašumus, es nezinu, kā viņi definē to iekšēji...

A. Laviņš.

Paldies. Jautājumi vēl?

K. Krūma.

Kāpēc jūs izvēlējāties tieši Latvijas šķīrējtiesu?

G. Liepaskalns.

Tā godīgi... es sev šo jautājumu uzdodu jau gadu, kopš es staigāju visādās iestādēs... bet pa lielam tā bija vienīgā, kur man bija kaut kāda veida prakse — gan kā valsts kapitāldaļu sabiedrības pārstāvim toreiz. Un nebija nekādu... nezinu... šaubu, ka ne es izvēlos šķīrējtiesu... tiesnešus, kas konkrēti skata lietas, bet to dara viņu augstākā institūcija. Vienīgais laikam, kur man bija vēl no bankas līgumos, kas atnāca citā uzņēmumā, bija starptautiskā šķīrējtiesa, kur Maldupa kungs strādāja. Varbūt tāpēc arī negribēju to. Un citas pa lielam man nebija vienkārši. Un tas, ko es izdarīju, noskaidroju, vai vispār tāda vēl ir un piedāvāju. Viss.

K. Krūma.

Bet tad jūs savstarpēji vienojāties... kura šķīrējtiesa?

G. Liepaskalns.

Jā.

K. Krūma.

Kāpēc mēs nevarējām iegūt līguma oriģinālu?

G. Liepaskalns.

Varbūt... Es varu tikai savu viedokli stāstīt... es nevaru stāstīt, kāpēc jūs nevarējāt iegūt. Bet halles pārņemšana no manis ar kaut kādu apsardzi notika jūlija beigās, ja es nemaldos, pagājušā gada. Laikam piecas diennaktis es viņā vispār netiku iekšā un pēc tam es netiku arī sestajā, septītajā... un līdz šim brīdim netiku... Bet tas, ko man ļāva izvest no turienes, pat ne man, bet valdes priekšsēdētājam, jo es jau biju valsts amatpersona un vairs nebija valdē, bija tieši tās mantas, kuras man ļāva izvest un starp tām mantām vairs nebija neviena oriģināla dokumenta, kas man bija vajadzīgs. Tas arī ir viss. Un tieši tas sakrita ar laiku, kad sākās tāds uzplaiksnījums jeb uzliesmojums pavazāt mani pa visiem iespējamiem policijas iecirkņiem un nozaru specializētajām policijām un tā tālāk. Tā kā man ir 95 procenti pārliecība, ka viņš ir pazudis tieši tajā brīdī, kad man nebija valdījuma tiesības.... iespēju vispār iekļūt telpās.

K. Krūma.

Es ceru, ka nav palicis tajās telpās...

G. Liepaskalns.

Nu ne tikai viņš vienīgais ir pazudis, par ko ir informēta arī tiesībsargājošā institūcija.

K. Krūma.

Nekur tālāk jūs viņu nenodevāt tobrīd...

G. Liepaskalns.

Kam tad...

A. Laviņš.

Labi. Dosim iespēju arī lietas dalībniekiem uzdot jautājumus. Vai pieteicējas pārstāvjiem ir jautājumi lieciniekam?

A. Ešenvalds.

Jā.

A. Laviņš.

Lūdzu!

A. Ešenvalds.

Secīgi. Lūdzu sakiet, kurš konkrēti sagatavoja no „Resort Management” puses šo vienošanos?...

G. Liepaskalns.

Es.

A. Ešenvalds.

Jūs. Jūs lietojāt savu datoru?

G. Liepaskalns.

Domāju, ka jā.

A. Ešenvalds.

Domājat, ka jā. Un kā jūs, lūdzu, nosūtījāt šo līguma versiju? Elektroniski?

G. Liepaskalns.

Nē, man nav nekas jāsūta elektroniski. Mēs strādājām jau diezgan ilgi ar Jāni Bērziņu un atnācu klātienē pie viņa kabinetā un izdrukātā veidā.

A. Ešenvalds.

Atnācāt ar gatavu un tūlīt pat uz vietas parakstījāt?

G. Liepaskalns.

Viņam bija kaut kāda procedūra jāievēro... kaut kas tur bija jādara...

A. Ešenvalds.

Mazliet precīzāk paskaidrojiet.... Tātad jūs atnācāt fiziski ar šo te līguma sagatavi... vai es pareizi sapratu? Jūs iedevāt rokās Jānim Bērziņam... Kurā dienā jūs to darījāt, jo starpā tur ir maz dienu... No 12. līdz 20. decembrim. Jūs tajā pašā dienā? 20. decembrī...?

G. Liepaskalns.

Jā, tā pati diena. 20.

A. Ešenvalds.

Un tad šajā pašā dienā notika arī vīzēšana?

G. Liepaskalns.

Jā. Acīmredzot. Tajā pašā dienā dabūju arī savu oriģinālu atpakaļ.

A. Ešenvalds.

Un vai jūs redzējāt, ka uz kāda dokumenta ir vīzas, kāda darbinieka?

G. Liepaskalns.

Nu, es pārsvarā tur redzēju sekretāri un Jāni Bērziņu. Es jums nevaru pateikt...

A. Ešenvalds.

Labi. Un vēl tātad jūs parakstījāt vienlaicīgi, jeb pa priekšu viens un vēlāk otrs?

G. Liepaskalns.

Es parakstīju, man liekas, pēdējais, jo... Nē, es biju pirmais, kas parakstīja, tāpēc es tikai savāca savu eksemplāru no sekretāres... manuprāt, pat negaidīju...

A. Ešenvalds.

Tātad visa tā procedūra notika vienā dienā 20. decembrī 2011. gadā.

G. Liepaskalns.

Jā.

A. Ešenvalds.

Sakiet, lūdzu, vai jūs ar Jāni Bērziņu esat personīgi pazīstami? Es pareizi saprotu?

G. Liepaskalns.

Mēs strādājam kopā. Jā.

A. Ešenvalds.

Jūs strādājat Tiesu namu aģentūrā kopā?

G. Liepaskalns.

Mēs strādājam Tieslietu ministrijā kopā. Tad ceļi pašķīrās. Tad atkal strādājam tādā kā privātkompānijā ar Jāni Bērziņu kā „Hiponia”, tad mēs strādājam tagad Tiesu namu aģentūrā, abi kopā esam pieņemti darbā... kopā mācījāmies...

A. Ešenvalds.

Sakiet, viņš ir jūsu padotībā... pakļautībā?

G. Liepaskalns.

Nē.

A. Ešenvalds.

Kur jūs parasti glabājat šo oriģinālu? Ja jūs sakāt, ka tagad viņš ir pazudis. Kur glabājas oriģināls?

G. Liepaskalns.

Brīvības 323. Ledus hallē jau nu nebija...

A. Ešenvalds.

Direktora kabinetā?

G. Liepaskalns.

Jā.

A. Ešenvalds.

Kurš, lūdzu, nodeva oriģinālu advokātam Bertmanim, lai ietu pie notāra gatavot kopiju?

G. Liepaskalns.

Es nezinu, kurš nodeva. Varbūt es nodevu, varbūt Ieva Zariņa, kas bija valdē.

A. Ešenvalds.

Vai viņš pēc tam atdeva atpakaļ oriģinālu šo?

G. Liepaskalns.

Protams.

A. Ešenvalds.

Kam?

G. Liepaskalns.

Turpat uz vietas....

A. Ešenvalds.

Nē, nē... Kam? Kurai personai?

G. Liepaskalns.

Pieļauju, ka Zariņas kundzei.

A. Ešenvalds.

Jūs tiesai paskaidrojāt, ka viņš ir it kā pazudis... tātad jūs teicāt, ka jūlija nogalē... Jūs domājat laiku no 12. jūlija līdz 24. jūlijam?

G. Liepaskalns.

Nepateikšu, kas tie par datumiem. Nezinu šos datumus.

A. Ešenvalds.

Labi. Pavaicāšu savādāk.

G. Liepaskalns.

Jūs pasakiet, kas notika šajos datumos. Man ir notikums, man nav datuma galvā. Atvainojos.

A. Ešenvalds.

Tātad, vai jūs varat apliecināt tiesai, ka no 12. jūlija līdz 24. jūlijam 2013. gadā objektā atradās jūsu algotie apsargi? To taču jūs noteikti zināt.

G. Liepaskalns.

Mūsu algotie apsargi atradās... jā, otrajā stāvā...

A. Ešenvalds.

Direktora kabinets atrodas otrajā stāvā.

G. Liepaskalns.

Jā, pareizi.

A. Ešenvalds.

Direktora kabineta atslēgas ir pie „Resort Management”?

G. Liepaskalns.

Nē, tās bija pirmajā stāvā pie jūsu apsargiem un jūs nelaidāt mūsu cilvēkus pat uz labierīcībām, kā jūs labi zināt...

A. Ešenvalds.

Vai apsardzes darbinieki bija ziņojuši par kaut kādiem faktiem par to, ka kāds būtu iegājis otrajā stāvā, atvēris direktora kabinetu, ņēmis dokumentus, lietas un vēl kaut ko?

G. Liepaskalns.

Nav man tādu ziņu.

A. Ešenvalds.

Vai jūs ziniet to, ka 24. jūlijā 2013. gadā ir sastādīts akts par visu lietu un tajā skaitā dokumentu nodošanu valdes locekļiem Zariņai pilnā apmērā?

G. Liepaskalns.

Protams, tur ir rakstīts... dokumenti pilnā apmērā...

A. Ešenvalds.

Dokumenti pilnā apmērā. Ir nodoti. Jūs esiet pēc tam izteikuši kaut kādu kritiku un pretenzijas attiecībā pret „Hiponia” vai kādu citu personu, kas, iespējams, ir piesavinājusies jūsu lietas, līgumus...

G. Liepaskalns.

Man nav ko izteikt. Tas ir lietas materiālos policijā...

A. Ešenvalds.

Nē, jūs esat izteikuši kritiku, pretenzijas?

G. Liepaskalns.

Kam izteiktas?

A. Ešenvalds.

Nu, piemēram, ja jūs uzskatāt, ka „Hiponia” ir iznīcinājusi līguma oriģinālu, jūs izteicāt kādu kritiku? Ir pagājis taču vairāk kā gads.

G. Liepaskalns.

Nē, tieši tā. Man jau vairs nav ko zaudēt un man pietika absolūti...

A. Ešenvalds.

Neesat izteikuši.

G. Liepajkalns.

Nē, neesmu izteicis.

A. Ešenvalds.

Un kā jūs varat izskaidrot un paskaidrot pēc tādiem vienkāršiem loģikas likumiem tiesai, ka tikai šā gada oktobrī, jūs pirmo reizi sniedzot paskaidrojumu tiesai, nācāt pie tādas apziņas, ka ir pazudis šis oriģināls, jo iepriekš mēs šķīrējtiesā esam vairākkārt teikuši — mums nav oriģināla, parādiet oriģinālu... Neviens oriģinālu nerāda. Kā jūs to varat izskaidrot, lūdzu, tiesai?

G. Liepaskalns.

Jūs bišķi, man liekas, maldināt vai nu pats sevi vai visus klātesošos, ka man tieša atskārtība atnākusi ir tagad oktobrī par to, ka viņa nav. Jā, policija par to zināja jau gadu atpakaļ. Man rosināt kaut kādus kriminālprocesus? Pret ko? Tas ir absurds. Man nav tādu... Es sakostiem zobiem eju tālāk un viņas neesamība vai esamība... mani apmierina ar to, kas man ir. Ja jums tik veikli patīk...

A. Ešenvalds.

Jūs policijā esat vērsies par to, ka jūsu lietas ir pazudušas?

G. Liepaskalns.

Nē. Jūsu ierosinātās lietas ietvaros...

A. Ešenvalds.

Paldies.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvei?

D. Ose.

Sakiet, lūdzu, kādam nolūkam jūs attiecīgo kopiju apliecinājāt pie zvērināta notāra?

G. Liepaskalns.

Viņa bija vajadzīga tāpēc, ka es jutu, ka nāk virsū dažādi pētnieki, kas pēta jau to objektu, gan arī tāpēc, ka es taisīju visas kopijas visiem līgumiem. Jau bija arī neskaidrības ar Latvijas Sporta akadēmijas halli par zemes nomas līgumu un viņa pārjaunojamību un spēkā esamību un neesamību. Es sakopēju visus papīrus... lai... ja vērstos tiesā gan pret Sporta akadēmiju, vai Izglītības ministriju... vai pret „Hiponia” vai pret mani... lai man būtu dokumentu kopijas, kas ir nepieciešamas visās iespējamās iestādēs. Tā ir normāla prakse.

D. Ose.

Jūs uztaisījāt vairākas apliecinātas kopijas, vai vienu šķīrējtiesai nepieciešamo?

G. Liepaskalns.

Pēc tā rēķina... es tā domāju, ka mēs diezgan daudz uztaisījām kopijas.

D. Ose.

No tā paša līguma... šķīrējtiesas līguma...

G. Liepaskalns.

Es pieļāju, ka no daudziem dokumentiem... kurus uzskatījām par vajadzīgiem kopēt. Es pats negāju pie notāra, tā kā vienkārši...

D. Ose.

Jā, skaidrs. Paldies. Vairāk nav jautājumu pašlaik.

A. Laviņš.

Paldies. Varat apsēsties.

Tiesai ir lūgums ieaicināt otru liecinieku.

Ar šo es brīdinu, ka par apzināti nepatiesu liecības sniegšanu vai par nepamatotu atteikšanos sniegt liecību draud kriminālatbildība saskaņā ar Krimināllikuma 300. un 302. pantu. Vai tas ir saprotams?

J. Bērziņš.

Jā.

A. Laviņš.

Man lūgums to apliecināt ar parakstu.
Pirmais jautājums būtu — vai jums ir kaut kāda saikne ar pieteikuma iesniedzēju uzņēmumu?

J. Bērziņš.

Nē.

A. Laviņš.

Ar valdes locekļiem?

J. Bērziņš.

Nē.

A. Laviņš.

Labi. Tad citi jautājumi no tiesas. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā. Sakiet, lūdzu, cik jūs ilgi bijāt šajā amatā?

J. Bērziņš.

2009. gada martā es sāku strādāt Hipotēku bankā kā valdes loceklis un, manuprāt, tas bija 2010. gads, 2010. gada maijs, kad es kļuvi... nē, es atvainojos, 2009. gada maijs... 2008. gadā es sāku, 2009. gada maijā es sāku paralēli strādāt arī par valdes locekli Hipotēku bankas nekustamā īpašuma aģentūrā.

G. Kusiņš.

Un tad jums bija tiesības parakstīt jau no 2008. gada vai 2009. gada?

J. Bērziņš.

No 2009. gada kaut kāda maija. Precīzi neatceros.

G. Kusiņš.

Tas nozīmē, ka vairākus gadus pirms šī šķīrējtiesas līguma.

J. Bērziņš.

Jā.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, vai jūsu iestādē ir kāds iekšējs dokuments, kas reglamentē, kā ir sastādāmi līgumi? Kas sagatavo projektus? Kas izskata? Vai kāds vīzē vai nevīzē?

J. Bērziņš.

Jā, bija, manuprāt, iekšējo dokumentu aprites kārtība, cik es atceros. Jā, tāda bija.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, vai pirms šī šķīrējtiesas līguma jūs slēdzāt arī līdzīgus šķīrējtiesas līgumus ar citiem... ne ar „Resort..”, bet ar kādu citu...?

J. Bērziņš.

Kā „Hiponia” pārstāvis, manuprāt, nē, bet kā bankas pārstāvis, jā. Tā bija regulāra prakse. Aizdevumu līgumos bija Komerčbanku asociācijas šķīrējtiesa. Un arī citos līgumos bija prakse izmantot šķīrējtiesu.

G. Kusiņš.

Bet attiecībā uz šāda rakstura... tas bija par telpu nomu, cik es saprotu...

J. Bērziņš.

Kā lūdzu?

G. Kusiņš.

Bet šāda rakstura līgumos. Nevis aizdevuma līgumos, bet šādos? Šāda rakstura līgumos?

J. Bērziņš.

Godīgi sakot, pat bija ļoti maz uz to laiku kaut kādi pārņemtie īpašumi, kurus mēs iznomājām kādam citam. Tā kā tā prakse vēl... kā var teikt, tikai dibinājās.

G. Kusiņš.

Jūs teicāt, ka eksistēja droši vien kaut kāda iekšēja kārtība attiecībā uz dokumentu apriti. Sakiet, lūdzu, attiecībā uz šī dokumenta, par kuru mēs runājam... Vai šī kārtība tika ievērota? Vai jūs varat izstāstīt, kādā kārtībā tas notika?

J. Bērziņš.

Nu, tas, ko jūs laikam domājat, ir dokuments...

G. Kusiņš.

Šķīrējtiesas līgums.

J. Bērziņš.

Līgums ar „Resort Management”, kur bija tā šķīrējtiesas...?

G. Kusiņš.

Jā, tieši tā.

J. Bērziņš.

Kā jau es, man liekas, ka divas vai trīs reizes arī sniedzu liecības policijā par šo lietu, tad principā es neatceros ļoti detalizēti, kā šis līgums tika parakstīts, bet atceros, ka es viņu parakstīju un visticamāk, ka šī kārtība tika ievērota.

G. Kusiņš.

Tātad jūs apgalvojat, ka šī kārtība tika ievērota. Bet tad ir jautājums, kāda kārtība? Ja šī kārtība tika ievērota, tad kāda kārtība tika ievērota? Ka kāds iepriekš izskatīja to līgumu, kāds vīzēja, jums nesa?

J. Bērziņš.

Manuprāt, ka jā.

G. Kusiņš.

Jūsaprāt, ka jā.

J. Bērziņš.

Es atceros šī dokumenta vīzas.

G. Kusiņš.

Jūs atceraties uz šī dokumenta. Tad bija kādi vairāki paraksti zem tā līguma... vai kurās vietās?

J. Bērziņš.

To es tiešām neatceros. Ļoti liels bija apjoms ar dokumentiem. Tā kā es to nemācēju pateikt.

G. Kusiņš.

Bet tur bija vīzēts no visiem tiem, ko paredzēja iestādes iekšējie normatīvi?

J. Bērziņš.

Jā.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, pēc šī šķīrējtiesas līguma... Jums arī ir nācies vēl kā valdes loceklim arī līdzīgus attiecībā uz telpu nomām šīs šķīrējtiesas līgumus parakstīt?

J. Bērziņš.

Nē. Tāpēc, ka neilgu laiku pēc tam es atstāju šo amatu.

G. Kusiņš.

Bet tad tas ir tāds... nu, es negribētu teikt, ka izņēmums... tad tas ir vienīgais tādā gadījumā? Jūs neatceraties?

J. Bērziņš.

Neatceros.

G. Kusiņš.

Un vēl jautājums. Tas jūsu paraksts ir 20. decembrī.

J. Bērziņš.

Tā varētu būt.

G. Kusiņš.

Un pats līgums ir ar 12. decembra datumu. Tas ir tad kādas astoņas dienas pirms tam. Sakiet, lūdzu, tad jūs paļāvāties, ka tā iekšējā kārtība ir ievērota un jums neradās jautājumi, kāpēc šo šķīrējtiesas līgumu ir jāparaksta it kā jums, nevis tai personai, kas bija parakstījusi to 12. decembra līgumu? Jo ir nesen parakstīts līgums, iestāde parakstījusi, atnes pie citas amatpersonas parakstīt līguma grozījumus. Vai jūs nerunājat ar to, kas parakstījis to 12. decembra līgumu?

J. Bērziņš.

12. decembra līgumu noteikti arī parakstīju es.

G. Kusiņš.

12. decembra līgumu parakstījis Toms Pavlovičs.

J. Bērziņš.

Tad es noteikti esmu pilnvarojis par to. Es tiešām neatceros, jo vienmēr ir stāsts gājis tikai un vienīgi par šo pielikumu pie līguma. Bet nu tā arī ir... es nezinu, normāla

prakse... ka divi uzņēmēji savā starpā, ja nav kaut ko iekļāvuši līgumā, viņi vienojas pēc tam, ka iekļaus. Tas nav nekas ārkārtējs. Es noteikti tajā brīdī neko tādu nesaskatīju.

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu, kurš tad bija iniciators šādam šķīrējtiesas līgumam?

J. Bērziņš.

Iniciators bija „Resort Management” pārstāvis Gints Liepaskalns.

G. Kusiņš.

Paldies. Nav vairāk jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies.

K. Krūma.

Man ir daži jautājumi. Bet es ļoti lūgtu to, ka jūs stāvat tiesas priekšā... jūs esat apliecinājis ar parakstu, ka jūs sniegsiet patiesu informāciju, tāpēc varbūt to atmiņu varētu nedaudz atsvaidzināt, nevis teikt, ka jūs neko neatceraties.

Tas pirmais jautājums ir par to, vai jūsu slēgtais līgums ir reģistrēts kādā no dokumentu reģistrācijas sistēmām?

J. Bērziņš.

Es to nevaru pateikt. Nezinu.

K. Krūma.

Jūs neatceraties.

J. Bērziņš.

Nē.

K. Krūma.

Kāpēc mēs nevaram atrast nekur līguma oriģinālu? Kur viņš ir palicis?

J. Bērziņš.

Nu, tas noteikti nav jautājums man.

K. Krūma.

Bet jūs slēdzāt to līgumu... Jūs taču viņu parakstījāt!

J. Bērziņš.

Jā, bet nu... Līgums paliek uzņēmumā, es atstāju uzņēmumu...

K. Krūma.

Kurā vietā jūs atstājāt?

J. Bērziņš.

Uzņēmumu kur es atstāju? Aizgāju prom no uzņēmuma vispār... no valdes locekļa amata.

K. Krūma.

Ar visu līgumu?

J. Bērziņš.

Nē, es tikko tā neteicu. Es nezinu, kur... Jūs man prasāt, kur varēja palikt šis dokuments.

K. Krūma.

Bet kur jūs viņu iesniedzāt? Kur viņš ir reģistrēts?

J. Bērziņš.

Dokumentu tradicionālā kārtība ir tāda, ka tu paraksti un atstāj sekretārei. Kā viņa viņu ieregistrē, es tiešām nezinu. Es taču neregistrēju dokumentus uzņēmumā. Es domāju, ka tā ir ļoti daudzos uzņēmumos.

K. Krūma.

Un pēdējais jautājums. Par to, vai jūs kā valsts amatpersona varējāt piekrist līgumam, kurš tiek skatīts šķīrējtiesā?

J. Bērziņš.

Jā. Neredzēju tam nekādas pretrunas. Kā jau es minēju, tad...

K. Krūma.

Bet jūs saimniekojāt ar valsts mantu tajā brīdī.

J. Bērziņš.

Jā. Tieši šķīrējtiesas klauzulas esamība vai neesamība likumā nav jau pārkāpums pēc būtības. Tas ir veids, kā risināt ātrāk un efektīvāk saimnieciska rakstura strīdus.

A. Laviņš.

Labi. Tātad no tiesas puses bija gana daudz jautājumu fokusēti, bet tomēr dosim iespēju arī pieteikuma iesniedzējiem uzdot jautājumus. Lūdzu, bez atkārtošānās.

A. Ešenvalds.

Tātad jūs sacījāt, ka sagatavoja līguma projektu „Resort Management”, Gints Liepkaskalns. Tad sakiet, lūdzu, kurā datumā un kā viņš jums nogādāja šo sagatavoto līgumu?

J. Bērziņš.

Patiešām neatceros.

A. Ešenvalds.

Neatceraties. Jūs teicāt... tiesai paskaidrojāt, ka viņš tika vīzēts un nodots sekretārei. Vai jūs varētu, lūdzu, nosaukt kaut vienu divas personas vārdā un uzvārdā, kura vīzēja, vai kurai jūs nodevāt dokumentu... Nu, sekretārei arī ir vārds un uzvārds... Pasakiet, lūdzu, tiesai.

J. Bērziņš.

Man liekas, ka konkrētajā gadījumā šos dokumentus es atstāju Mārtiņam Muižniekam.

A. Ešenvalds.

Viņš ir sekretāre?... Atvainojos...

J. Bērziņš.

Nē, viņš nav sekretāre, viņš bija mans vietnieks.

A. Ešenvalds.

Tad, lūdzu, precizējiet. Pirms tam jūs tiesai teicāt, ka sekretārei atstājāt.

J. Bērziņš.

Sekretārei vai Mārtiņam... Nu, es atceros, ka tur cilvēki apkārt grozījās. Un ņemot vērā to, ka būtībā bez manis nosauktā Mārtiņa Muižnieka būtībā nekādus lēmumus es īsti nepieņēmu... nevis nepieņēmu, bet vienmēr ar viņu saskaņoju... Manuprāt, tad atstāju sekretārei vai Muižniekam.

A. Ešenvalds.

Kādi bija galvenie apsvērumi „Hiponia” interesēs parakstīt šo līgumu?

J. Bērziņš.

Līgums tika pārjaunots kopumā. Ja es pareizi atceros, tad sākotnēji līgumam vispār bija gan maksātnespējas administrators puse, gan „Resort Management”, gan „Hiponia”, pēc tam šis līgums tika pārjaunots.

A. Ešenvalds.

Es jums vaicāju citu jautājumu. Kādi bija apsvērumi, kādēļ pārjaunojuma līgumā ir vajadzīgs ietvert šķīrējtiesas klauzulu? Kaut kādu racionālu argumentu...

J. Bērziņš.

Racionālu...? Tāpēc, ka šķīrējtiesa ir mehānisms, kā ātrāk un efektīvāk risināt saimnieciska rakstura jautājumus.

A. Ešenvalds.

Jūs labi zinājāt Latvijas šķīrējtiesu? Kāpēc jūs tai piekritāt?

J. Bērziņš.

Es domāju, ka pa lielam visas šķīrējtiesas, kuras kontrolē valsts... vai tad viņas atšķiras viena no otras? Es domāju, ka šķīrējtiesas mērķis ir ātri un efektīvi atrisināt jebkuru strīdu, neatkarīgi no tā, vai tā ir Latvijas šķīrējtiesa, vai jebkura cita. Viņa katrā gadījumā nebija nekādā šaubu vai aizdomu ēnā.

A. Ešenvalds.

Un tā tad vēlreiz. Tātad, lai atbilstoši 2011. gada 12. janvāra apstiprinātajiem dokumentu aprites noteikumiem viņu tā tad iereģistrētu, jūs esiet konstatējuši, ka tas jebkādā veidā ir ticis darīts aģentūrā? Jūs bijāt vadītājs.

J. Bērziņš.

Nē. Bija ļoti liels dokumentu apjoms. Es...

A. Ešenvalds.

Tātad nezini. Un pēdējais jautājums vienkārši precizējošs. Es tā īsti līdz galam nesapratu. Tieši tad, kad jūs veicāt Hipotēku bankas nekustamā īpašuma aģentūras... kā bija iepriekšējais nosaukums... valdes locekļa pienākumus, nerunājot par banku... Vai jūs šajā amatā vēl kādu citu līgumu par šķīrējtiesas klauzulu esat parakstījis? Ja jā, lūdzu, norādiet konkrēti...

J. Bērziņš.

Nē, es to neatceros. Nē.

A. Ešenvalds.

Paldies.

A. Laviņš.

Viss? Saeimas pārstāvei ir iespēja uzdot jautājumu.

D. Ose.

Jā. Sakiet, lūdzu, vai tajā laikā, kad jūs bijāt SIA „Hiponia” valdes loceklis, bija noteikta kāda atbildīgā persona, kurai bija uzdots uzglabāt visus oriģinālus dokumentus jūsu uzņēmumā?

J. Bērziņš.

Jā, bija izstrādāta kārtība. Bet kas bija atbildīgs, es tiešām neatceros.

D. Ose.

Jā... Sakiet, lūdzu, vai jums neradās šaubas par to, ka vajadzētu izvēlēties citu šķīrējtiesu...? Ņemot vērā, ka, kā jūs pats teicāt, kā bankas pārstāvis visu laiku slēdzāt šīs klauzulas, izmantojot konkrēto šķīrējtiesu, kas ir banku asociācijas?

J. Bērziņš.

Varētu vēlreiz, lūdzu, jautājumu?

D. Ose.

Sakiet, lūdzu, vai jums tiešām neradās šaubas saistībā ar Latvijas šķīrējtiesas izvēli, redzot to jūsu vienošanās ietvertu un kāpēc devāt priekšroku tieši šai šķīrējtiesai salīdzinājumā ar to šķīrējtiesu, kuru jūs bieži izmantojāt strādājot kā bankas pārstāvis?

J. Bērziņš.

Šādas šķīrējtiesas esamību līgumā piedāvāja SIA „Resort Management” pārstāvis Gints Liepaskalns. Es tajā neredzēju nekādas pretrunas. Neredzēju nekādu nodarījumu. Un neredzu vēl joprojām.

D. Ose.

Paldies. Nav jautājumu.

G. Kusiņš.

Es saprotu, ka jūs esat pazīstams ar Liepaskalna kungu jau iepriekš.

J. Bērziņš.

Jā, ir tāda lieta.

G. Kusiņš.

Vai 20. decembris bija pirmais datums, kad jūs runājāt par šāda līguma iespējamību?

J. Bērziņš.

Nē, nu, manuprāt, ka mēs runājām par to jau pie pārjaunojuma. Manuprāt... mēs runājām jau tad, kad tika pārjaunots. Bet...

G. Kusiņš.

Un kāpēc pie pārjaunojuma?

J. Bērziņš.

Saprotiet, es citu...

G. Kusiņš.,

Tāpēc, ka kādu citu gribēja...?

J. Bērziņš.

Nē... es mēģināšu izstāstīt to savu sajūtu. Es nezinu... tajā laikā mēs aktīvi strādājām, pārņēmām īpašumus, mums bija jau kaut kāda tāda pozitīva prakse ar „Resort Management”, kas mums bija palīdzējusi tiešām reanimēt un glābt vairākus ļoti smagus uzņēmumus. Un es nepievērsu tam nekādu pastiprinātu uzmanību. Skaidrs, ka es to redzēju, ka tur ir šķīrējtiesa, bet es tajā tikai un vienīgi saskatīju ātru un efektīvu līdzekli, lai risinātu saimnieciska rakstura strīdus.

G. Kusiņš.

Vai es pareizi jūs saprotu, ka jūs pirms tam runājāt... pirms tā 20. datuma... par šādu šķīrējtiesas līguma noslēgšanas iespējamību? Vai es pareizi sapratu jūsu atbildi?

J. Bērziņš.

Manuprāt, ka pie pārjaunojuma jau diskutējām par to. Jā.

G. Kusiņš.

Pie pārjaunojuma... Tātad 12. decembris.

J. Bērziņš.

Vai arī pirms tam diskutējot par pārjaunojumu kā tādu.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies. Nav jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Sēdieties, lūdzu.

Vaicāšu lietas dalībniekiem, vai... Kāds ir jūsu viedoklis, vai mēs varam lieciniekus atbrīvot vai jūs uzskatāt, ka lietderīgi būtu viņiem palikt sēdē un iespējams, ka kādi jautājumi vēl varētu būt?

M. Aljēns.

Godātā tiesa, es uzskatu, ka ir iespējams viņus atbrīvot.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāve?

D. Ose.

Jā, uzskatu, ka nav nepieciešamības tālāk izjautāt.

A. Laviņš.

Jā, tāvad lieciniekiem es varētu teikt, ka jūs varat doties savās gaitās, kas ir šodien ieplānotas. Ja esat ieplānojuši piedalīties pārējā tiesas sēdes daļā, lūdzu, jums ir iespējas palikt. Bet katrā ziņā paldies, ka atsaucāties uz aicinājumu, bijāt klāt un sniedzāt liecību. Paldies.

No procesa viedokļa tālāk turpinām ar pieaicināto personu uzklauššanu.

Kā jau iepriekš minēju, vispirms sāksim ar Tieslietu ministrijas pārstāves uzklauššanu. Lūdzu, jums ir iespēja sniegt jūsu atzinumu.

I. Ilgaža.

Labdien, godātā tiesa! Tāvad papildus es varbūt neatkārtošu visu to, kas ir ietverts Tieslietu ministrijas rakstveida viedokļos, konkrēti 15. jūlija viedoklī un papildus sniegtajā informācijā par tiesu praksi un par reģistrēto šķīrējtiesu skaitu 8. septembra vēstulē. Es vienkārši vērsīšu varbūt uzmanību uz tiem galvenajiem faktiem vai apstākļiem Tieslietu ministrijas vērtējumā.

Tāvad vispirms par apstrīdēto normu. Tieslietu ministrijas ieskatā apstrīdētā norma būtu atzīstama par tiesisku un atbilstoši par piemērotu tā mērķa sasniegšanai,

kādam tā ir radīta. Un, kā mēs dzirdējam šodien arī tiesas zālē, faktiski ne pieteicēji, ne atbildētāji nav atšķirīgos viedokļos. Tātad abu ieskatā šķīrējtiesai būtu jābūt jurisdikcijai par tiesībām lemt par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību, ko arī principā nosaka apstrīdētā norma.

Šī norma, kā jau minēja arī Saeimas pārstāve, nav grozīta no likuma pieņemšanas dienas. Šī norma ir pārņemta arī jaunajā Šķīrējtiesu likumā, kas stāsies spēkā ar nākamā gada 1. janvāri. Bet papildus es varu norādīt apstākli, ka no tādas tiesību politikas attīstības noteikti ir jāmin fakts, ka 2007. gadā tika nodots publiskais apspriešanai likumprojekts Šķīrējtiesu likums, kura virzība gan tika apturēta sakarā ar vairāku ekspertu kategoriskiem iebildumiem pret šī likumprojekta saturu un pret šī likumprojekta tālāku virzību.

Kā viens no šiem regulējumiem jeb normām, kas izpelnījās asu kritiku, bija kā reiz saistīts arī ar šķīrējtiesas kompetenci vērtēt šķīrējtiesas līguma spēkā esamību un konkrēti šajā likumprojektā bija paredzēts regulējums, ka šķīrējtiesa nav tiesīga vērtēt šķīrējtiesas līguma spēkā esamību, bet to dara vispārējās jurisdikcijas tiesa.

Kā jau es minēju, faktiski neskaitāmi eksperti pauda kategoriskus iebildumus norādot gan uz UNCITRAL parauglikumu, gan norādot uz citu Eiropas Savienības valstu praksi. Un arī, protams, uz to, ka šāds regulējums apdraud šķīrējtiesas procesa mērķa sasniegšanu. Tātad šķīrējtiesas process vairs nav ātrs, jo jebkurai pusei, kura vēlas nobremzēt šo procesu, ir iespēja aiziet uz vispārējās jurisdikcijas tiesu ar iebildumiem pret šķīrējtiesas līguma spēkā esamību.

Tātad, kā jau es minēju, tad likumprojekts tālāk netika virzīts un faktiski arī šajā nupat nesen pieņemtajā jaunajā Šķīrējtiesu likumā ir saglabāts regulējums, kas ir līdzīgs šobrīd spēkā esošajam, kas ir attiecīgi arī apstrīdēts šīs dienas lietā.

Par procesu šķīrējtiesā un par procesu vispārējās jurisdikcijas tiesā. Šeit mēs šodien dzirdējam arī debati par to, vai pierādīšanas līdzekļi būtu bijuši atšķirīgi vispārējās jurisdikcijas tiesā, nekā tie bija pieejami arī šķīrējtiesas procesā. Tad kopumā izvērtējot šo te regulējumu, kas regulē procesa norises šķīrējtiesā un procesa norisi vispārējās jurisdikcijas tiesā, jāsaka, ka attiecībā uz pierādīšanas līdzekļiem un pierādīšanas iespējām šis regulējums ir visnotaļ līdzīgs un abos šajos procesos pamatā ir sacīkstes princips. Tātad rezultāts tiešā mērā ir atkarīgs no katras puses aktivitātes, iniciatīvas un, teiksim tā, veiksmīgas šo te tiesību izmantošanas.

Jāpiemin arī apstākļi, kas principā ir pamatots... saistīts gan ar spēkā esošo regulējumu šobrīd, gan ar to, kas stāsies spēkā no nākamā gada 1. janvāra, proti, ka tā saucamā valsts kontrole pār šķīrējtiesas procesa kvalitāti ir koncentrēta izpildraksta izsniegšanas stadijā. Un tātad valstij ir uzdevums jeb valsts tiesai ir noteikta kompetence neatzīt tādu šķīrējtiesas spriedumu, kas ir pieņemts būtisku pārkāpumu... kurā ir pieļauti būtiski pārkāpumi... un nepieļaut šāda sprieduma izpildāmību.

Minētajā kontekstā jāpiemin arī 2008. gada Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta veiktais tiesu prakses apkopojums, no kura izriet netiešs apstiprinājums, ka vispārējās jurisdikcijas tiesa vērtē ne tikai formālos pārkāpumus jeb formālo procedūru šķīrējtiesas procesā, bet, piemēram, arī tādus jautājumus, kā pierādījumu pamatotību. Šai te konkrētajai tēmai ir veltīta atsevišķa šī te tiesu prakses apkopojuma daļa.

Protams, vispārējā jurisdikcijas tiesa nepārskata strīdu pēc būtības, izsniedzot izpildrakstu. Taču tai ir pienākums pārliicināties, ka šķīrējtiesas procesā ir ievērotas visas tās tiesību normas, kuras tiešā mērā ir saistītas ar šķīrējtiesas procesa kvalitatīvu un tiesisku norisi.

Ja mēs... Tieslietu ministrija ir iesniegusi Satversmes tiesai pārskatu par atteikuma pamatiem, uz kādiem vispārējās jurisdikcijas tiesas ir pamatojušas atteikumus izsniegt izpildrakstus. Absolūtais vairākums no šiem pamatiem tāpat ir pamatots ar 536. panta 6. punktu, proti, par procesā pieļautajiem būtiskiem pārkāpumiem, kas liecina, ka vispārējās jurisdikcijas tiesas pietiekami plaši traktē un piemēro šo te atteikumu pamatu.

Jā... tās tad arī tās galvenās lietas... tas būtu viss. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. No pieteicēju puses vai būtu jautājumi kādi?

M. Aljēns.

Jā. Sakiet, lūdzu, jūs savā viedoklī norādījāt, ka ja pastāvētu iespēja jautājumu par līguma spēkā esamību izskatīt vispārējās jurisdikcijas tiesā, tiktu radīta iespēja izvairīties no strīda par saistību izpildi risināšanas līgumā noteiktajā kārtībā. Vai jūs uzskatāt, ka personai ir saistošs līgums arī tad, ja persona to nemaz nav noslēgusi?

I. Ilgaža.

Šajā gadījumā ir strīds par to... Mēs nevaram pateikt, ka līgums ir vai līgums nav, ja viena no tām pusēm apstrīd, otra puse atkal ir pilnīgā pārliecībā, ka līgums ir.

M. Aljēns.

Bet arī šādā gadījumā jūs uzskatāt, ka šis līgums vai it kā noslēgtais līgums ir attaisnojums, lai strīdu par pakļautību izskatītu šķīrējtiesā?

I. Ilgaža.

Ja puses ir vienojušās par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā, bet otra puse izmanto citus mehānismus, lai šo te vienošanos nepildītu vai atliktu tās vienošanās izpildi, tad tā, protams, ir strīda risināšanas noildzināšana.

M. Aljēns.

Tad saki, lūdzu, jūs arī savā rakstiskajā viedoklī norādījāt., ka vispārējās jurisdikcijas tiesai, izlemjot pieteikumu par šķīrējtiesas nolēmumu piespiedu izpildi, ir pienākums izvērtēt, vai šķīrējtiesa nav pārkāpusi savas kompetences robežas, taisot nolēmumu. Jūsaprāt... kādu jautājumu pārbaudi ietver minētais izvērtējums un kāds, jūsaprāt, ir šī izvērtējuma normatīvais pamats. Proti, ko es ar to domāju... Ja tiesnesis nolemj atteikt izpildraksta izsniegšanu sakarā ar to, ka šķīrējtiesa ir, viņaprāt, pārkāpusi savas kompetences robežas, ar kādu normu viņam tieši vajadzētu, jūsaprāt, pamatot šādu lēmumu?

I. Ilgaža.

Tas ir atkarīgs no konkrētās lietas faktiskajiem apstākļiem. Un kā izriet arī no Tieslietu ministrijas papildus iesniegtās informācijas šajā lietā, tad redzams, ka piemēram, pamatojoties uz 536. panta pirmās daļas 1. punktu, proti, ka konkrēto strīdu var izšķirt tikai tiesa, ir pamatots atteikums lietā, kurā šādi faktiskie apstākļi, proti, ka pušu starpā noslēgtajam līgumam, kas ietver šķīrējtiesas klauzulu, nav juridiska spēka, jo līgumā, kurā puses vienojas par strīda nodošanu izskatīšanai šķīrējtiesā, iekļauts zīmoga nospiedums, kāds atbildētāja līguma noslēgšanas laikā nevarēja būt.

Tāpat arī līdzīgi ir paskaidroti arī pārējā atteikuma pamati.

M. Aljēns.

Pārējie atteikuma pamati... Jūs domājat citās lietās, ja?

I. Ilgaža.

Jā. Ar konkrētiem faktiskajiem apstākļiem raksturota tāda pašreizējā tiesu prakse.

M. Aljēns.

Bet tad saki... Kāds ir normatīvais pamats, jūsaprāt, lai tiesnesis izvērtētu jautājumu par šķīrējtiesas līguma iespējamo viltojumu. Ja es pareizi saprotu no jūsu nupat teiktā, ka tas būtu Civilprocesa likuma 536. panta 1. punkts.

I. Ilgaža.

Ne gluži. Manā kompetencē nav pateikt, kā tiesai būtu pareizi jāpiemēro likums. To katrā gadījumā tiesa pati izvērtē, ņemot vērā konkrētās lietas faktiskos apstākļus. Manis teiktais bija tikai ilustratīvs piemērs tam, kādā veidā tiesas šo ir interpretējušas un kā arī norāda, ka šī te prakse ir atspoguļota Tieslietu ministrijas iesniegtajā informācijā.

M. Aljēns.

Bet es pieņemu, ka jūs kā Tieslietu ministrija, veicat ne tikai tādu novērošanas funkciju par to, kā likumi tiek īstenoti praksē, bet jums ir arī kāda ideja par to, kā likumiem vajadzētu strādāt praksē. Vai jums ir savs redzējums par to, uz kāda pamata tiesnesis, izskatot pieteikumu par izpildraksta izsniegšanu, varētu izvērtēt šķīrējtiesas līguma spēkā esamību un attiecīgi atteikt izpildraksta izsniegšanu, ja viņš konstatē, ka šķīrējtiesas līgums nav spēkā.

I. Ilgaža.

Tieslietu ministrijas redzējums kā politikas veidotājas redzējums ir guvis galēju atspoguļojumu Šķīrējtiesas likumā. Līdz ar to, jā... mēs redzam, ka šis te regulējums, kas ir pieņemts Šķīrējtiesas likumā un ar to saistītajos grozījumos Civilprocesa likumā nav būtiski atšķirīgs no pašreizējā regulējuma. Likumprojekta izstrādes gaitā, protams, jāatzīst, ka likumprojekts caur Saeimas virzības procesu ir diezgan būtiski mainījies no sākotnēji iesniegtās versijas. Bet ne attiecībā uz šiem jautājumiem. Tā kā arī... teiksim, apspriežoties ar ekspertiem gan tiesnešiem, gan šķīrējtiesu jomas profesionāļiem netika uzklauti iebildumi vai norādes, vai neskaidrības, kas būtu saistītas ar šo te pamatu piemērošanu praksē... atteikuma pamata piemērošanu praksē.

M. Aljēns.

Es atvainojos, es īsti nesapratu jūsu pēdējo teikumu par tām konsultācijām un to izrietošo secinājumu.

I. Ilgaža.

Es varbūt paskaidrošu, ka faktiski jebkura normatīvā akta izstrādes procesā tiek veidota vai nu formāla vai neformāla darba grupa, kas sastāv no attiecīgās jomas un nozares profesionāļiem un ekspertiem. Līdzīgi tā tas bija arī šajā gadījumā, kad bija neformāla darba grupa, kurā tika regulāri apspriestas plānotās izmaiņas regulējumā, likumprojekta redakcijas un tamlīdzīgi... ar likumprojekta saturu saistītas lietas.

M. Aljēns.

Šajās darba grupās vai šajā darba grupā, precīzāk, tika arī izvērtēts jautājums par iespējamo tiesas iesaistes paplašināšanu strīda pakļautības šķīrējtiesai vērtēšanā?

I. Ilgaža.

Attiecībā uz to, ka šķīrējtiesai pašai ir kompetence vērtēt šķīrējtiesas līguma spēkā esamību vai neesamību... nē, attiecībā uz šo jautājumu nebija atšķirīgu viedokļu un ekspertu vairākums bija pārliecināts, ka esošais regulējums darbojas pietiekami efektīvi.

M. Aljēns.

Bet arī jautājumā par sekojošo tiesas pārbaudi par to, vai šķīrējtiesa ir pareizi secinājusi, ka strīds ir pakļauts šķīrējtiesai, vai arī tur bija vienota nostāja darba grupā par to, ka esošais regulējums, kas principā paredz tikai iespēju izteikt iebildumus izpildraksta izsniegšanas stadijā, ka ar to viss ir kārtībā.

I. Ilgaža.

Ja jūs jautājat, vai darba grupā tika izteikti atšķirīgi viedokļi par izpildraksta izsniegšanas atteikuma pamatiem? Es pareizi sapratu? Vai par šo...

M. Aljēns.

Plašāk mazliet par iespējamo tiesas iesaisti jautājumu izlemšanā par strīda pakļautību šķīrējtiesā pēc tam, kad šķīrējtiesa jau ir pati izdarījusi secinājumu, ka strīds ir pakļauts šķīrējtiesai un, iespējams, jau ir taisījusi savu spriedumu.

I. Ilgaža.

Iespējams, es nepareizi esmu sapratusi jūsu jautājumu, bet, ja es pareizi saprotu, tad mana atbilde ir nē, ka par šo jautājumu nebija atšķirīgu viedokļu.

M. Aljēns.

Proti, tas vienotais jeb vairākuma viedoklis bija, ka esošais regulējums ir pilnībā pietiekams.

I. Ilgaža.

Šķīrējtiesa ir tā, kas ir tiesīga vērtēt šķīrējtiesas līguma spēka esamību vai neesamību. Un respektīvi, valsts kontrole tad ir kā līdz šim saglabājama izpildraksta izsniegšanas stadijā pie esošā atteikuma pamatojuma.

M. Aljēns.

Jā... Es diemžēl nezinu to darba grupas sastāvu, bet es esmu...

A. Laviņš.

Formulējiet jautājumu.

M. Aljēns.

Es esmu redzējis juridiskajā literatūrā, proti, laikrakstā „Jurista Vārds” nozares ekspertu izteiktus viedokļus par to, ka piedāvātais Šķīrējtiesas likuma projekts neparedz pietiekamu regulējumu attiecībā uz iespējamo tiesas iesaisti strīda pakļautības vērtēšanā un proti, jautājums ir par iespējamo Šķīrējtiesas likuma papildināšanu ar normām, kas paredzētu iespēju lūgt atcelt šķīrējtiesas spriedumu. Un it kā redzēju vairākus tādu pietiekami pārliecinošus viedokļus par to, ka Šķīrējtiesas likuma projektā ir tāds trūkums. Vai jūs šādus viedokļus sadzirdējāt un vai jūs viņus izvērtējāt un tomēr nonācāt pie secinājuma, ka tajos vairs nav vērts ieklausīties.

I. Ilgaža.

Visticamāk, ka šī informācija parādās arī Saeimas iesniegtajā papildu informācijā pie šīs lietas, kas ir saistīta ar likumprojekta izskatīšanas materiāliem Saeimā, jo liela daļa no ekspertiem vai nu bija aicināti, vai pēc savas iniciatīvas piedalījās arī likumprojekta apspriešanā Juridiskajā komisijā. Un, ja es neklūdos, tad Juridiskajā komisijā šis jautājums netika ne pieteikts, ne arī atsevišķi diskutēts.

M. Aljēns.

Nu, tātad tādu formālu iemeslu dēļ tas netika skatīts.

Sakiet, lūdzu, nākamais jautājums. Vai... Jūs savā viedoklī norādījāt, ka tiesnesim, izvērtējot jautājumu par izpildraksta izsniegšanu ir iespējams principā noteikt šķīrējtiesas līguma ekspertīzi, ja es nemaldos. Vai jūs varētu... ja jūs tā uzskatāt, tad vai jūs varētu norādīt, kāds ir normatīvais pamats, lai tiesnesis varētu šajā salīdzinoši īsajā un strikti regulētajā procesā pieņemt lēmumu noteikt ekspertīzi.

I. Ilgaža.

Man droši vien jāatkārtojas, sakot, ka Tieslietu ministrija nav tiesīga pateikt, kā būtu tiesību normas jāpiemēro. Respektīvi, mums varētu būt viedoklis, ka normas ir jāpiemēro atbilstoši to mērķim un jēgai, lai sasniegtu likumdevēja nodomāto mērķi, bet es negribētu šobrīd runāt par konkrētām likuma normām, kas tiesai būtu bijušas jāpiemēro pie konkrētiem faktiskajiem apstākļiem.

M. Aljēns.

Jūs norādāt, ka principā tiesai tāda iespēja ir. Tātad jādomā, ka jūsu secinājums ir balstīts uz jūsu izpratni par esošo regulējumu. Bet par konkrētām normām jūs negribētu šobrīd norādīt, kuras tieši normas pieļauj šādu iespējamību.

I. Ilgaža.

Attiecīgās normas ir tiesas kompetences jautājums un tas ir atkarīgs no konkrētas lietas apstākļiem.

M. Aljēns.

Tomēr nākamais jautājums ir saistīts... Vai, jūsuprāt, tiesnesim ir objektīvi iespējams izlemjot pieteikumu par izpildraksta izsniegšanu, pilnvērtīgi izvērtēt puses iebildumus par to, ka šķīrējtiesas līgums nepastāv vai nav spēkā. Un vai, jūsuprāt, ir pieļaujams šajā procesā, izpildraksta izsniegšanas procesā, ierobežot pušu tiesības uz tiem pieejamiem pierādīšanas līdzekļiem, lai pierādītu to, ka šķīrējtiesas līgums nav spēkā.

I. Ilgaža.

Ja es pareizi sadzirdēju, tad jautājums principā sastāv no divām daļām. Pirmā daļa bija, vai tiesai vispār ir iespējas izvērtēt pušu iebildumus, kas ir saistīti ar šķīrējtiesas līguma spēkā esamību... ja?

M. Aljēns.

Principā, jā. Vai jūsuprāt ir objektīvi iespējams tiesai to izdarīt desmit dienu laikā?

I. Ilgaža.

Principā manis minētais piemērs kā reiz arī bija no... par šo tēmu, kur tiesa bija atzinusi trūkumus, kas ir saistīti ar šķīrējtiesas līguma spēkā esamību... Tā kā mūsu rīcībā esošā prakse liecina, ka jā, tas ir iespējams.

M. Aljēns.

Tātad gadījumā, ja... Nu, jā, es atvainojos... Bet tad ir tā otrā daļa. Vai, jūsuprāt, ir pieļaujams izpildraksta izsniegšanas procesā ierobežot pusei pieejamos pierādīšanas līdzekļus, lai viņa varētu pierādīt to, ka šķīrējtiesas līgums nav spēkā?

I. Ilgaža.

Pusei šie pierādīšanas līdzekļi principā būtu bijuši jāizmanto jau šķīrējtiesas procesa stadijas laikā. Tas, ko dara vispārējās jurisdikcijas tiesa, viņa pārbauda, vai

pusēm nav bijušas nepamatoti liegtas tiesības uz kādu no šo pierādīšanas līdzekļu izmantošanu. Piemēram, vai, ja ir pieteikts lūgums par ekspertīzes noteikšanu, vai šis lūgums ir izskatīts un vai tiesas lēmums ir attiecīgi motivēts vai pamatots.

M. Aljēns.

Vai tad es pareizi saprotu no jūsu atbildes uz šo jautājumu... ka īstenībā atbilde uz vienu no iepriekšējiem jautājumiem būtībā būtu jāsaprot tā, ka šķīrējtiesas... tiesas kontrole pār to, vai šķīrējtiesas spriedums... līgums ir spēkā vai nav, izpaustos tikai tādā veidā, ka tiesnesis, izlemjot jautājumu par izpildraksta izsniegšanu, pārliecinātos, ka šis jautājums ir principā ticis vērtēts šķīrējtiesas procesā un attiecīgi, vai nepastāv Civilprocesa likuma 536. panta 6. punktā noteiktais pamats atteikt izpildraksta izsniegšanu sakarā ar to, ka nav ievērota Civilprocesa likuma D daļa?

I. Ilgaža.

Es saprotu jautājumu. Ne gluži. Tāpēc, ka tas, ko es gribētu pateikt, ka nevar koncentrēt visu puses pienākumu pierādīt tikai uz stadiju, kurā iestājas valsts kontroles jeb vispārējas jurisdikcijas tiesas kontrole pār šķīrējtiesas procesu. Pusei ir pienākums izmantot savas tiesības... tiesības izmantot savas tiesības arī šķīrējtiesas procesa laikā. Jautājums — vai tas ir darīts un vai bija iespēja to darīt. līdz ar to, manuprāt, tas jautājums ir skatāms vispirms sākot no šķīrējtiesas procesa stadijas un pēc tam jau mēs varam attiecīgi no tā, kas ir noticis šķīrējtiesas procesā, skatīties jautājumu vispārējās jurisdikcijas tiesā.

M. Aljēns.

Paldies. Un sakiet... jūs arī norādījāt viedoklī, ka gadījumā, ja ir ierosināta krimināllieta sakarā ar iespējamo šķīrējtiesas līguma viltojumu, tad, jūsuprāt, būtu pieļaujams, ka izpildraksta izsniegšanas... ka tiesvedība izpildraksta izsniegšanas procesā tiek apturēta uz laiku, līdz tiek izlemts jautājums par... līdz tiek taisīts spriedums lietā... krimināllietā. Vai jums ir zināms, cik ilgi norit krimināllietu izmeklēšana un iztiesāšana Latvijā?

I. Ilgaža.

Jā, man ir zināms.

M. Aljēns.

Nu es pieņemu, ka jūs ar to gribat... es nevaru jūsu vietā to pateikt, protams... vai šī krimināllietu izskatīšana notiek ilgi. Tāds ir jautājums.

I. Ilgaža.

Bet varbūt es palūgtu precizēt jautājumu.

M. Aljēns.

Nu tad es uzdošu nākamo jautājumu. Jūs sakāt, ka principā būtu pieļaujams apturēt tiesvedību izpildraksta izsniegšanas stadijā, lai pabeigtu krimināllietas iztiesāšanu, bet vienlaikus jūs sakāt, ka principā ir nepieciešams nodrošināt to, ka netiek apdraudēts šķīrējtiesas procesa ātrums. Bet vai, jūsuprāt, jūs šeit nenonākat pretrunā savos apgalvojumos, jo zinot krimināllietu izmeklēšanas un iztiesāšanas ilgumu, vai nav sagaidāms, ka tā izpildraksta izsniegšanas tiesvedība tiks apturēta, ka tas izpildraksts tiks izsniegts un šķīrējtiesas spriedums līdz ar to tiks izpildīts tuvāko trīs, četru, piecu gadu laikā.

I. Ilgaža.

Kā jau es minēju, mēs sniedzam tikai viedokli no tādu varbūt tiesībpolitikas veidotāju pozīcijām. Tiesa, tiesību normu piemērotājs vadās pēc lietas apstākļiem un savas iekšējās pārliecības par tiesību normu piemērošanu. Es pieļauju, ka konkrētajā gadījumā tiesa varētu rīkoties arī savādāk. Tā kā šāds konkrēts kāzuss nav bijis, es īsti neredzu pievienoto vērtību par šo šobrīd diskutēt, jo, teiksim, tiesa nav lēmusi par tiesvedības apturēšanu ne šajās konkrētajās lietās, ne arī mums ir zināms konkrēts kāzuss. Tas bija drīzāk kā viedoklis, kā varētu rīkoties dažādās situācijās, kas ir saistītas ar iespējamu līgumu viltošanu, kur ir uzsākts kriminālprocess un attiecīgi izpildrakstu izsniegšanas procesu.

A. Laviņš.

Turpinām, lūdzu.

M. Aljēns.

Vēl tikai divi jautājumi.

Pirmais no tiem. Vai, jūsuprāt, valstīs, kuras ir izstrādājušas savu šķīrējtiesu normatīvo regulējumu atbilstoši UNCITRAL parauglikumam, kurš, kā jums noteikti ir zināms, paredz tādu plašāku tiesas iesaisti jautājumu izlemšanā par strīda pakļautību, ir apdraudēts šķīrējtiesas procesa ātrums un šķīrējtiesas efektivitāte kopumā.

I. Ilgaža.

Man gribētos citēt vienu no ekspertiem, kas, manuprāt, ir arī šobrīd klātesošs šajā zālē un vēlāk arī tiks uzklausīts, proti, ka ir Eiropas valstu situācija un ir Latvijas situācija ar mūsu 213 šķīrējtiesām, šobrīd nu jau par 80 procentiem mazāk. Līdz ar to arī jāsaprot, ka mums nav vienādas izejas pozīcijas, lai mēs varētu šobrīd viens pret vienu mēģināt pielīdzināties kādai no citām valstīm — Zviedrijai vai Austrijai.

M. Aljēns.

Sakiet, tad jūs domājat, ka, samazinoties šķīrējtiesu skaitam, samazināsies arī šķīrējtiesā izskatāmo strīdu skaits?

I. Ilgaža.

Man šobrīd nav kādu statistikas datu, kas varētu pamatot manu apgalvojumu par šo tēmu, tāpēc es varbūt atturēšos no....

M. Aljēns.

Un pēdējais jautājums. Jūs par statistiku... Jūs minējāt viedoklī savā, ka gadījumā, ja tiktu paredzēta vispārējās jurisdikcijas tiesu iesaiste šķīrējtiesas procesa nodrošināšanai, Rīgas tiesu apgabala tiesu noslodze varētu palielināties par 228 lietām uz vienu tiesu. Vai jūs varat paskaidrot, pēc kādiem apsvērumiem jūs vadījāties, izdarot šādu secinājumu?

I. Ilgaža.

Pēc vienīgajiem datiem, kas ir mūsu rīcībā, proti, tie ir pieteikumi par izpildrakstu izsniegšanu, jo mums nav citas informācijas, lai mēs varētu prognozēt, cik vispār šobrīd Latvijā šķīrējtiesās izskata lietas. Protams, mēs ļoti labi apzināties, ka ne visi tie pieteikumi, kas ir iesniegti tiesā... faktiski tas nozīmē, ka lietu ir daudz vairāk, nekā personas atnāk uz tiesu ar izpilddokumentiem. Bet šie skaitļi tātad ir atvasināti no tiem datiem, kas šobrīd uzrādās statistikā par tiesās saņemtajiem pieteikumiem par izpildrakstu izsniegšanu.

M. Aljēns.

Tad vai es pareizi saprotu, ka tas matemātiskais aprēķins bija tāds: jūs paņēmat kopējo viena gada laikā tiesās iesniegto pieteikumu par izpildrakstu izsniegšanu skaitu un izdalījāt uz Rīgas apgabaltiesu daudzumu.

I. Ilgaža.

Jā, ļoti aptuveni un vienkāršoti rēķinot tāda tā shēma varētu būt.

M. Aljēns.

Un jūs domājat, ka tas ir tāds attaisnots pieņēmums, ka katrā šķīrējtiesas strīdā puses vērsīsies tiesā apstrīdot šķīrējtiesas līgumu.

I. Ilgaža.

Tad, kad mēs prognozējam iespējamā regulējuma ietekmi uz tiesas noslodzi., protams, ka mēs veicām maksimālu prognozi, lai iespējami lielākā pakāpē mazinātu risku, ko varētu radīt regulējums uz tiesu noslodzi.

A. Laviņš.

Es teikšu paldies gan jautājumam uzdevējam, gan atbilžu sniedzējai, bet šobrīd Saeimas pārstāvei dosim vārdu Tieslietu ministrijas pārstāvei.

D. Ose.

Man ir tikai viens vienīgs jautājums. Sakiet, lūdzu, varbūtās jūs atceraties, kādi tieši bija tie apsvērumi šķīrējtiesu darba grupām, lai saglabātu esošo kārtību šķīrējtiesu spriedumu kontrolē.

I. Ilgaža.

Es personīgi neatceros, ka par to būtu bijusi ļoti izvērsta debate. Ja es drīkstu teikt, tad klātesošais Jānis Lapsas kungs arī ir viens no ekspertiem, kas darbojās šajā darba grupā, tāpēc, ja es gadījumā kļūdos, tad viņš noteikti mani precizēs. Bet faktiski mēs jautājam viedokļus par problēmām ar esošo praksi, kura ir atšķirīga prakse, kur ir normas, kas nedarbojas, kur ir normas, kas tiek piemērotas pretēji šo normu mērķim un šī te konkrētā apstrīdēta norma netika identificēta ne pie viena no šiem jautājumiem.

D. Ose.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Tiesneši, vai ir jautājumi? Lūdzu!

G. Kusiņš.

Viens jautājums. Saistībā ar Tieslietu ministrijas papildus iesniegto viedokli... es nezinu, vai tas ir jūsu rīcībā... 8. septembris šī gada... Otrajā lapaspusē trešajā un ceturtajā rindkopā ir minēta tā konkrētā statistika attiecībā uz šiem... kā es sapratu, ir no šiem izpildrakstu izsniegšanas lūgumiem. Un šeit ir norādīts, ka vienā gadījumā tiesnesis ir norādījis, ka noslēgtajam līgumam nav juridisks spēks. Un arī nākamajā gadījumā atkal rakstīts, ka vienā gadījumā tiesnesis norādījis, ka tas un tas... Sakiet, lūdzu, vai no tās statistikas, jūsuprāt, būtu taisāms tāds secinājums, ka tikai ir viens vai divi dažādi gadījumi, kad puse ir vērsusies pie vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesneša un sākusi apšaubīt šķīrējtiesas līguma spēkā esamību. Jūsu norādītajā atbildē ir viens gadījums un viens gadījums. Vai patiešām ir tik maz to gadījumu, kad strīdās?

I. Ilgaža.

Statistika pēc šādiem kritērijiem netiek veikta. Tas, ko mēs darījām ar Tiesu administrācijas starpniecību, mēs vienkārši gājām cauri visiem tiesu informatīvajā sistēmā ievietotajiem nolēmumiem un šī ir tā informācija, ko mēs no tiem nolēmumiem varējām izvilkt ārā. Tur, kur bija līdzīgi šie te apstākļi, mēs viņus grupējām un attiecīgi tur ir norādīts, kur mēs uzskatījām, ka labāk mēs viņu norādām tieši tā, kā tas ir minēts tiesas nolēmumā, tur mēs tā arī norādījām šajā vēstulē. Tā kā nu... nosaukt to par statistiku... varētu būt diezgan grūti. Tā ir informācija par tiesu nolēmumos norādītajiem apstākļiem.

G. Kusiņš.

Tas neizslēdz to, ka tādi, teiksim, pušu pieteikti lūgumi, ka viņi neatzīst šādu šķīrējtiesas līgumu par spēkā esošu, varētu būt vairāk. Vai es pareizi saprotu? Jo šī ir tikai statistika, ko jums tā mehāniski, es tā atļausos teikt, mehāniski izdevās iegūt.

I. Ilgaža.

Nē, nu ne mehāniski... manuāli ejot cauri katrai lietai, verot vaļā katru lietu un katru nolēmumu. Protams, mums nav šo te lietu materiālu. Mums ir tikai nolēmums, kas pievienots tiesu informatīvajai sistēmai.

G. Kusiņš.

Bet jūs nepētījāt, cik tādu lūgumu vēl ir pieteikti šajās lietās... citās lietās, kur būtu apšaubīts šis noslēgtais šķīrējtiesas līgums?

I. Ilgaža.

Ja šāds fakts bija minēts lēmumā, tad mēs viņu uzrādījām šajā informācijā.

K. Krūma.

Man pirmais jautājums būtu par to, cik lielā mērā jums šķiet... teiksim, redzot to visu statistiku, ko jūs... nu, ne statistiku... informāciju, ko jūs mums sniedzāt atzinumā, cik lielā mērā tā bijusī sistēma garantē 92. panta pirmā teikumā ietverto pamattiesību aizsardzību.

I. Ilgaža.

Kā jau es minēju, tad tiesas... vismaz tiem nolēmumiem, kuriem mēs izgājām cauri, diezgan plaši piemēro 536. panta pirmās daļas 6. punktā minēto atteikuma pamatu. Un rodas priekšstats, ka ar šādu te praksi jeb interpretāciju varētu tikt sasniegts šis te nodomātais mērķis uz taisnīgu tiesu.

K. Krūma.

Par to interpretāciju runājot. Tas arī parādījās jūsu atbildes vēstulē... paskaidrojumos, ka tā prakse patiesībā ļoti atšķiras. Tad vai tām tiesām ir skaidrība par to, kādai tai interpretācijai būtu jābūt.

I. Ilgaža.

Es teiktu, ka prakses vairāk atšķirās pa gadiem. Ir vērojamas prakses atšķirības laika posmā līdz 2006., 2007., 2008. gadam. Teiksim, no 2008. gada tā prakse ir vienmērīgāka jeb vienādāka. Iespējams, savu ieguldījumu šajā apstākļī veica jau minētais Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojums, kas tika publicēts 2008. gadā. Nu, tā kā...

K. Krūma.

Nu, teiksim, tā. Mums ir tāda konkrēta situācija, kur, teiksim, viena no pusēm, pieteikuma iesniedzēju puse saka, ka līgums ir bijis viltots. Kādas viņiem ir iespējas aizstāvēt savas tiesības, ja gadījumā ir noticis tas šķīrējtiesas process? Vai viņiem ir iespēja civilprocesuālā kārtībā ierasties uz vispārējās jurisdikcijas tiesu un sniegt savus mutvārdu paskaidrojumus?

I. Ilgaža.

Līdzīgi kā mēs norādījām arī rakstveida viedoklī, ka mūsu ieskatā šāda tiesība sniegt iebildumus ir otrai pusei. Informēt tiesu par apsvērumiem, kas norāda uz šķīrējtiesas procesā pieļautiem būtiskiem pārkāpumiem.

K. Krūma.

Mutvārdu procesā, ja?

I. Ilgaža.

Mēs konkrēti runājam par rakstveida apsvērumiem.

K. Krūma.

Sakiet, lūdzu, kas notiek ar šķīrējtiesas spriedumu, ja par to netiek izsniegts izpildraksts?

I. Ilgaža.

Viņš nav izpildāms.

K. Krūma.

Saistībā ar ko?

I. Ilgaža.

Ja puses viņu labprātīgi nevēlās pildīt, viena puse aiziet uz tiesu un lūdz izsniegt izpildrakstu, savukārt tiesa šo izpildrakstu atsaka izsniegt, faktiski nav mehānisma šī sprieduma piespiedu izpildei. Spriedums nav izpildāms.

A. Laviņš.

Jā... bet šis temats būtu turpināms... ja mēs runājam par atzīšanas prasību... piemēram, kā šinī lietā bija. Pirmā tiesvedība bija par divu līguma punktu atzīšanu par spēkā neesošiem, kur šķīrējtiesa to atzina un šāds spriedums pusēm ir saistošs un nav nepieciešams doties uz vispārējās jurisdikcijas tiesu pēc izpildraksta? Kas ir ar šādu spriedumu un ar iespēju pusēm aizstāvēt savas tiesības, ja tiek izvirzīts strīds par šķīrējtiesas līguma spēkā esamību?

I. Ilgaža.

Šajā gadījumā varētu runāt par iespējamu likuma robu. Bet es neesmu civilprocesuālo tiesību eksperts, es vairāk runāju tā kā no tiesas darba organizācijas viedokļa.

A. Laviņš.

Jautājums bija par to 92. panta tvērumā... vai personām ir iespējas aizstāvēt tiesības uz taisnīgu tiesu. Un ja mēs nofokusējamies uz šo situāciju. Vai arī šādā situācijā ir šī garantija pēc tā, ka valsts tomēr veiks kontroli pār šķīrējtiesas sprieduma likumību?

I. Ilgaža.

Jā, savu viedokli es varētu pamatot vienīgi ar konkrētiem tiesu prakses gadījumiem. Bet manā rīcībā šobrīd nav informācijas par šādiem tiesu prakses gadījumiem.

A. Laviņš.

Lūdzu!

K. Krūma.

Tad ņemot vērā to, ka šķīrējtiesai nav tiesības izmantot liecinieku liecības, vai viņa būs spējīga visos gadījumos vispusīgi izvērtēt jautājumu par līguma viltojumu?

I. Ilgaža.

Tas droši vien vairāk ir jautājums šķīrējtiesām... šķīrējtiesu ekspertiem. Man personīgi nav bijusi praktiska pieredze ar šķīrējtiesu procesu.

K. Krūma.

Bet es sapratu, ka jūs strādājāt pie tā jaunā likuma izstrādes.

I. Ilgaža.

Jā. Darba grupā eksperti, kas mums piedalījās šajā darba grupā, nenorādīja uz šādu te apstākli kā iespējamu problēmu, kurā regulējums būtu grozāms jaunajā likumprojektā.

A. Laviņš.

Labi. Paldies. Sēdieties, lūdzu!

Turpinām ar pieaicināto personu uzklaušānu. Un uzklaušīsim šobrīd Tiesībsarga pārstāvi. Lūdzu!

S. Tivaņenkova.

Godātā Satversmes tiesa! 2014. gada 18. jūnijā Tiesībsarga birojā tika saņemts lūgums sniegt viedokli šajā Satversmes tiesas lietā Nr. 2014-09-01 „Par Civilprocesa likuma 495. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 982. panta pirmajam teikumam”.

Esam snieguši šo atzinumu, kuru īsumā mēģināšu arī uzsvērt. Redzot, ka diezgan spraiga diskusija bija starp iepriekšējiem lietas dalībniekiem, būtu vērts arī uzsvērt šīs svarīgākās atziņas, kuras Tiesībsarga biroja juristi ir šīs lietas sakarā secinājuši.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pants un arī Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 14. Pants, raksturojot tiesības uz taisnīgu tiesu saturu uzsver, ka katram indivīdam tiek noteiktas viņa tiesības un pienākumi. Civilprocesā ir tiesības uz to, lai lietu taisnīgi, publiski izskatītu kompetenta, neatkarīga un objektīva tiesa, kas izveidota saskaņā ar likumu.

Līdzīgi arī Eiropas Savienības pamattiesībās hartas 47. pants nosaka, ka ikvienam, kura Eiropas Savienības likumos nodrošinātās tiesības un brīvības tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu pārsūdzību tiesas priekšā, ievērojot nosacījumus.

Minētais pants cita starpā arī nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz taisnīgu un atklātu lietas savlaicīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā iepriekš ar likumu noteiktā tiesā.

Jēdziens „taisnīga tiesa” ietver tiesiskā valstī atbilstošu procesu, proti, procesu, kas ir ne tikai taisnīgs, bet arī efektīvs. Tiesības uz taisnīgu tiesu tiek garantētas citastarp nodrošinot ikvienam indivīdam tiesību ne tikai uz pieeju tiesai, bet arī ievērojot pušu līdztiesības principu iztiesāšanā.

Satversmes 92. pants nosaka, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un pienākumus taisnīgā tiesā, savukārt apstrīdētā tiesību norma paredz par strīda pakļautību lemt pašai šķīrējtiesai, ja kāda no pusēm ir apstrīdējusi šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību.

Valstij atzīstot tādus alternatīvos strīdu izskatīšanas veidus kā šķīrējtiesa, to darbības regulējumiem ir jāizvirza identiskas prasības kā valsts tiesai. Proti, šai institūcijai ir jābūt objektīvai un iznākumam ir jābūt taisnīgam. Tas izriet ne tikai no Augstākās tiesas Senāta, bet arī no Satversmes tiesas atziņām.

Papildus vēlos norādīt, ka Satversmes tiesa, analizējot šķīrējtiesu procesu un indivīda pieeju tiesai, lietā 2004-10-01 minēja, ka valstij ir pienākums, pirmkārt, nodrošināt līdzekļus aizsardzībai pret procesuālo tiesību pārkāpumiem šķīrējtiesas procesā un, otrkārt, neatzīt tādas šķīrējtiesas procesa rezultātu, kas ir pārkāpis personas pamattiesības.

Papildus minētajam es vēlētos norādīt uz sekojošo. Iespējams, ka šajā Satversmes tiesas lietā mēs esam palikuši mazākumā, jo, cik noprotu, lielākā daļa izteikušos dalībnieku ir norādījuši, ka apstrīdētā tiesību norma atbilst Satversmes 92. pantam, tomēr negribētos piekrist. Protams, nenoliedzami, no jau Saeimas Juridiskā biroja sniegtajiem paskaidrojumiem lietā ir secināms, ka šis leģitīmais mērķis — norma — ir un par to mēs faktiski iebildumus neceļam un šī strīdu ātrāka un efektīvāka izskatīšana, protams, ir viens no šiem virsmērķiem, kuru var sasniegt ar šķīrējtiesas palīdzību. Nav noliedzams, ka šis ierobežojums personām ir noteikts ar likumu, tomēr mēs negribētu piekrist tālākajam izklāstam, proti, vai šī norma ir proporcionāla, samērīga un faktiski personu jeb indivīda tiesības mazāk aizskaroša. Procesā patrināta izskatīšana nevar būt pašmērķis. Ir svarīgi, lai šī sistēma, ko izveido valsts, viņa ir ne tikai vērsta uz to, lai būtu alternatīvās metodes, kā panākt ātrāku strīdu izšķiršanu, bet arī šim procesam būtu jāsakārto tā, lai viņš būtu kvalitatīvs. Un to, lai šis process būtu kvalitatīvs, faktiski ir valsts uzdevums.

Attiecībā uz samērīgumu. Es varbūt vēlētos norādīt uz sekojošiem secinājumiem. Lai arī ANO 1985. gada 21. jūnija UNCITRAL Starptautiskā šķīrējtiesa parauglikums paredz šķīrējtiesai tiesības lemt par savu jurisdikciju, tas nenozīmē, ka šķīrējtiesas līgumam nebūtu jābūt pakļautam kontrolei vispārējās jurisdikcijas tiesā, ja ir pamatotas šaubas par puses brīvi pausto gribu.

Un noklausoties šodienas tiesas sēdē šos paskaidrojumus, es vēlētos norādīt, ka ir nošķiramas divas lietas. Protams, ir šī pušu līdzēju labprātīgā vienošanās, ka viņi vēlas vienoties par šķīrējtiesas klauzulu un nodod lietu izskatīšanai šķīrējtiesā. Taču ir gadījumi... es nevarētu attiecināt varbūt ar pārliecību simtprocentīgu, ka tas būtu attiecināms uz konkrēto pieteicēju gadījumu, bet no Tiesībsarga biroja prakses no tiem gadījumiem un tiem cilvēkiem, kas ir nākuši pēc palīdzības mūsu birojā, es varu apgalvot, ka ir bijuši gadījumi, ka mums ir nākuši cilvēki, kuri ir norādījuši uz to, ka

viņi ir iekļauti šķīrējtiesas līgumos un faktiski no viņiem ir sāka jau piedziņa. Tomēr tas... konsultāciju veidā mēs viņiem iesakām vērsties Prokuratūrā un ir bijuši arī gadījumi, kad praktiski vērstoties Ģenerālprokuratūrā protesta kārtībā faktiski tiek panākts, ka šī izpilde tiek apturēta un attiecīgi personām ir kaut kāda iespēja aizstāvēt sevi pret, es gribētu teikt, pret šī procesa robiem, kas šobrīd ir normatīvajā regulējumā novērojami.

Ja ir pamatotas šaubas... Tiesību doktrīnā, pamatojoties uz Ņujorkas konvencijas pārbaudi šķīrējtiesas spriedumu atzīšanu un izpildi 3. pantu un UNCITRAL Starptautiskās šķīrējtiesas parauglikuma sistēmisku analīzi ir atzīts, ka 495. pantā ietvertais kompetences kompetences princips nav šķērslis, lai valsts tiesa neatkarīgi no šķīrējtiesas lēmuma par savu jurisdikciju atceltu vai atzītu par spēkā neesošu šķīrējtiesas līgumu vai attiecīgi atceltu šķīrējtiesas spriedumu šķīrējtiesas līguma spēkā neesamības dēļ.

Satversmes tiesa ir secinājusi agrāk, ka tiesības uz taisnīgu tiesu, tiesas materiālais un procesuālais aspekts ir nesaraujami saistīti. Un nebūtu nozīmes iztiesāšanas process taisnīgumam, ja netiktu nodrošināta šī procesa pieejamība un attiecīgi arī apgriezti tiesas pieejamība būtu liegta un netiktu nodrošināts taisnīgums.

Jau agrāk Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka iespējams atteikties no tiesībām vērsties tiesā, kas ir gluži saprotama lieta, taču šāda atteikšanās nav tipiska un faktiski šai atteikšanās jābūt skaidri paustai gribai. Ja vien atteikšanās notikusi pēc brīvas gribas, tā nav pretrunā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantu, jo sevišķi tāpēc, ka indivīdam un justīcijas sistēmai izriet nenoliedzamas priekšrocības.

Šajā Satversmes tiesas lietā pieteicēji norādīja, ka apstrīd normu tā iemesla dēļ, ka indivīds tiek iesaistīts šķīrējtiesas tiesvedībā pat tajos gadījumos, kad no viņa puses nav bijusi skaidri izpausta griba un piekrišana šī strīda izšķiršanai šķīrējtiesā un par šķīrējtiesas procesu viņi uzzina ar nokavēšanos.

Pirmais trūkums, kas saskatāms šādā nepamatotā procesā, ir tas, ka gadījumā, kad persona ir uzzinājusi par šķīrējtiesas līguma pastāvēšanu, esamību vai neesamību, viņa ir spiesta celt pretprasību attiecīgi šķīrējtiesā un faktiski šī šķīrējtiesa... uzņemties šīs šķīrējtiesas izdevumu segšanu attiecīgi un tiek iesaistīta faktiski pret savu gribu šajā šķīrējtiesas procesā, varbūt arī apzinoties, ka viņi šo šķīrējtiesas klauzulu... šo šķīrējtiesas līgumu nav slēguši.

Otrkārt, Saeima 2014. gada 20. maija atbildes rakstā norāda, ka trūkumu šķīrējtiesas nolēmumos var novērst ar Civilprocesa likuma 536. panta palīdzību. Un gribētos teikt, ka 536. pantā ir norādīti... pirmajā daļā ir norādīti 7 punkti, kad tiesnesis atsaka izpildraksta izsniegšanu un tiesneša rīcības brīvība pieņemt lēmumu par atteikumu izsniegt izpildrakstu, lai nodrošinātu sabiedrības kārtības nodrošināšanu, ir ierobežota.

Es gribētu atzīmēt šo punktu īpaši, jo faktiski, izpētot judikatūru tiesu informācijas sistēmā, ir redzams, ka Augstākās tiesas Senāts ir norādījis, ka šķīrējtiesa gadījumos, kad tiek izsniegts izpildraksts, tiesām nav pienākums skatīt lietu pēc būtības. Tas nozīmē, ka neiztur kritiku apgalvojumi par to, ka ar šī 536. panta pirmās daļas punktiem vispārējās jurisdikcijas tiesai būtu iespēja vērst par labu pieteicējiem situāciju, kurš faktiski nav paudis skaidri savu – gribu slēgt šķīrējtiesas līgumu un tikt ievilkta šajā šķīrējtiesas procesā.

Papildus vēl vēlētos teikt, ka vispārējās jurisdikcijas tiesa un it īpaši Augstākās tiesas judikatūrā iezīmējās Civilprocesa likuma 61. nodaļas, precīzāk, 536. panta regulējuma nepilnība, proti, pretēji postulātiem principiem, ka vispārējās jurisdikcijas tiesā par šķīrējtiesas procesa noslēgšanu tiek pārbaudīta šķīrējtiesas procesa likumība, šķīrējtiesas procesa neatkarība un objektivitāte, tiesas legalizē šķīrējtiesas spriedumus un izdod izpildrakstus pat tajos gadījumos, kad šķīrējtiesas procesā nav bijis uzrādīts līguma oriģināls un pārbaudīta pušu brīvi paustā griba.

Normatīvais regulējums šobrīd un iespējams, neveicot grozījumus arī turpmāk, varētu pieļaut situāciju, ka šķīrējtiesa varēs pieņemt spriedumus, kas formāli izpildīs likuma prasības, bet faktiski būs balstīti uz spēkā neesošiem dokumentiem, apgalvojumiem. Un šādi šķīrējtiesas spriedumi saglabā savu spēku pat tad, kad tiesas atteiks izdot izpildrakstu.

Tāpat es vēlētos norādīt, ka joprojām nav atrisināts Satversmes tiesas 2005. gada 17. janvāra spriedumā lietā Nr. 2004-10-01 konstatētais trūkums, proti, ka Civilprocesa likumā nav normas, kas noteiktu procedūru šķīrējtiesas sprieduma apstrīdēšanai, ja netiek pieprasīta izpildraksta izsniegšana.

Un treškārt. Vēlos uzsvērt, ka Satversmes tiesas lietas pamatā esošā lieta iezīmē vēl vienu problēmu, kas norāda uz efektīva aizskarto tiesību aizsardzības mehānisma trūkumu normatīvajā regulējumā, proti, vispārējās jurisdikcijas tiesas norāda, ka nav pieņemta tiesvedības apturēšana un jautājuma izskatīšanas atlikšanas stadijā, kad tiesa lemj jautājumu par izpildraksta izsniegšanu. Faktiski indivīdam tiek liegts taisnīgs rezultāts vispārējās jurisdikcijas tiesā, jo tiesa, pretēji šķīrējtiesas apstrīdētajam šķīrējtiesas līguma esamībai vai spēkā esamībai vai uzsāktajam kriminālprocesam neaptur izpildraksta izsniegšanu un izpildlietvedības uzsākšanu un pabeigšanu.

Kaitējums, kas tiek nodarīts indivīdam, manuprāt, šajā gadījumā ir neadekvāts un nav samērīgs un principā tā ir problēma, kuru būtu vēlams novērst ar attiecīgajiem grozījumiem.

Vairāki pētījumi un eksperti ir apliecinājuši, ka valstī pastāv nepilnības šķīrējtiesu darbības regulējumā. Ar tām var iepazīties jebkurš jurists, es domāju, kurš seko līdzī publicācijām, tajā skaitā arī „Jurista Vārdā”. Un, ja pastāvošais normatīvais regulējums pieļauj netaisnīgu iztiesāšanu un nenodrošina efektīvu civiltiesiska strīda izšķiršanu šķīrējtiesā, tad jāsecina, ka šķīrējtiesas mehānismā ir būtiski trūkumi, kas

pakļauj kritikai visu šķīrējtiesu procesu un valsts iespējas labot šķīrējtiesas pieļautās kļūdas būs formālas.

Ņemot vērā izklāstīto, mēs lūdzam Satversmes tiesu atzīt, ka Civilprocesa likuma 495. panta pirmā daļa neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam tiktāl, ciktāl tā nepieļauj tiesvedības uzsākšanu vispārējās jurisdikcijas tiesā par šķīrējtiesas līguma esamības vai spēkā esamības apstrīdēšanu, ja indivīds nav izteicis gribu slēgt šķīrējtiesas līgumu.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. No pieteicēju puses būs jautājumi?

M. Aljēns.

Nē, paldies. Nebūs.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvei?

D. Ose.

Jā, viens jautājums.

Sakiet, lūdzu, vai pie apstākļiem, kas tika konstatēti, nopratinot lieciniekus, arī šajā procesā līguma parakstītāji, kuri ir bijuši kompetenti parakstīt līgumu un abi apgalvo, ka ir labprātīgi un pēc brīvas gribas parakstījuši šķīrējtiesas vienošanos, vai šajā gadījumā būtu apšaubāms šķīrējtiesas līguma spēks vai tā neesamība, vai viltojums?

S. Tivaņenkova.

Es varbūt mēģināšu atbildēt plašāk, nekā... Viņš ir ļoti šauri uzvaicāts šis jautājums.

Es gribētu teikt, ka nav šaubu, ka šķīrējtiesas līgums ir pušu brīvas un autonomas gribas izpausmes akts, un jebkura persona ir tiesīga šādu līgumu slēgt. Šķīrējtiesas līguma dalībnieki attiecīgi labprātīgi ierobežo savas tiesības, tajā skaitā tiesības uz taisnīgu tiesu valsts tiesā, izvēloties šo šķīrējtiesas procedūru par labu ekonomijas principiem vai citiem attiecīgiem apsvērumiem.

Šķīrējtiesas procesa pamatā ir līgumiskā daba. Savukārt, ja šķīrējtiesas līgums ir noslēgts atbilstoši Civilprocesa un Civillikuma normām par līgumiem, tad šķīrējtiesas process uzskatāms par tiesisku no piekritības viedokļa. Taču, ja šķīrējtiesas līgumā ir defekti un tas nav spēkā, tad izšķiroša nozīme ir veidam, kādā tiek nodrošināta līguma spēkā esamības pārbaude.

Pamattiesības uz taisnīgu tiesu citastarpā nozīmē tiesības uz taisnīgu šķīrējtiesas līguma spēkā esamības pārbaudes procedūru tajā skaitā.

Šajā gadījumā es gribētu runāt par sistēmu. Konkrētie pieteicēji nav vienīgie cilvēki, kuri ir sūdzējušies, iespējams, Satversmes tiesā, iespējams, Prokuratūrā, policijā par to, ka šķīrējtiesas procedūrā tiek pieļauti būtiski, rupji procesuāli pārkāpumi. Un es domāju, ka nevajag aprobežoties ar konkrētā pieteicēja gadījumu, uz šo jautājumu ir jāskatās plašāk, respektīvi, vai ir potenciāli iespējama situācija, ka cilvēks nonāk šķīrējtiesas procesā pret savu gribu, pamatojoties uz falsificētiem dokumentiem vai citu iemeslu dēļ, un kā viņš šajā procesā var sevi aizstāvēt.

Līdz ar to es negribētu nokoncentrēties uz to konkrēto gadījumu, bet aicinātu skatīties uz to, kā vērst sistēmu un pārbūvēt viņu, lai šādi gadījumi... lai cilvēks, pret kuru ir veikta nelabticīga darbība, varētu aizstāvēt savas tiesības.

D. Ose.

Man radās vēl viens jautājums.

A. Laviņš.

Lūdzu!

D. Ose.

Sakiet, lūdzu, vai tādā gadījumā jūs uzskatāt par samērīgu slogu pusei faktiski uzņemt vienlaicīgi divus tiesvedības procesus. Vienu — šķīrējtiesā, kurš turpināsies, jo netiek apturēts, un otrs — tāpat vispārējās jurisdikcijas tiesā. Vai tas ir ekonomijas princips... tā ievērošana, vai arī tāpat tas neaizskar tomēr šo pušu tiesības šādā veidā rīkoties?

S. Tivaņenkova.

Tā situācija ir modelējama. Patiesībā ir ļoti grūti iedomāties. Tad, kad tiek Tiesībsarga birojam dots vairāk laika, mēs varam izanalizēt katru situāciju, iespējamās izejas no situācijas un kā, es saku, risinājumus. Es šobrīd nevarēju jums burtiski pāris sekundēs pateikt, kas ir labākais risinājums. Protams, divu paralēlu procesu par to pašu jautājumu risināšana nebūtu ne lietderīga no resursu patēriņa viedokļa, ne arī citādi saprātīga. Jautājums ir... ja šķīrējtiesā faktiski šis process par zaudējuma piedziņu ir sāks un persona vērsās parastajā jurisdikcijas tiesā apstrīdot šo līgumu, es domāju, ka tur konfliktu nebūtu. Jebkurā gadījumā es domāju, ka šiem procesiem paralēli principā nevajadzētu notikt. Vajadzētu šim jautājumam būt sakārtotam, ka vispārējās jurisdikcijas tiesā jūs nevarat iesniegt paralēli vairākās tiesās prasību par vienu un to pašu priekšmetu. Jums vienkārši viena tiesa skaitīs, pārējās noraidīs, ņemot vērā, ka viena tiesvedība ir uzsākta. Es domāju, ka šis princips principā būtu attiecināms arī uz

šo gadījumu, kad, ja vispārējās jurisdikcijas tiesa ierosina šo lietu, tad šķīrējtiesai nevajadzētu skatīt šo jautājumu. Un sagaidīt rezultātu attiecīgi saistītā procesā... Līdzīgi kā es arī minēju, ka nav normāla situācija, ka ir uzsākts kriminālprocess un turpinās izpildraksta izsniegšana pat pie nosacījuma, ka varbūt ir arī ekspertīzes rezultāti, kas apstiprina paraksta viltojumu.

A. Laviņš.

Paldies. Vēl tiesnese Krūma uzdos jautājumu.

K. Krūma.

Es vienkārši vienu precizējošu jautājumu gribēju pajautāt. Kā jūs uzskatāt... vai šo problēmu, kas rodas personai attiecībā uz tiesībām uz taisnīgu tiesu, varētu atrisināt ar tiesību normas interpretācijas palīdzību, vai tur būtu tomēr nepieciešami grozījumi ciktāl tiktāl... kā jūs minējāt?

S. Tivaņenkova.

Tā pirmsšķietamā analīze, kas šobrīd mums izkristalizē to situāciju vairāk vai mazāk tādā gaismā... šis pieminētais 536. pants, kas ļautu tiesai neizsniegt šo izpildrakstu, viņš nenovērsīs šo situāciju. Respektīvi, ir jābūt grozījumiem, manuprāt. Lai ļautu personai, kura skaidri zinot, ka viņa nav paudusi savu gribu un viņai ir pierādījumi par šo apgalvojumu, viņa varētu vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Un pieminot varbūt... es šobrīd nevarēju jums konkrēti pateikt varbūt tās valstis... ja nemaldos, tās bija Skandināvijas valstis, kur faktiski tā situācija pastāv, ka paralēli šķīrējtiesai arī vispārējās jurisdikcijas tiesa skata šos jautājumus par līguma spēkā esamību. Un faktiski, ja tas apstiprinās... šis fakts, ka tāda prakse pastāv, es domāju... piederot pie viena tiesību bloga ir jautājums — kur ir mūsu valstī problēma tad?...

A. Laviņš.

Jā, bet turpinot šo aspektu... tad kāda būtu jūsu attieksme? Jūs minējāt, ka ar tiesību normu interpretāciju tas nebūtu iespējams. Bet, ja mēs redzam... no Tieslietu ministrijas sniegtā atzinuma ir redzams, ka attiecībā uz 536. panta pirmā punkta piemērošanu ir praksē bijis gadījums, kur tiesnesis šo normu ir interpretējis tādējādi, ka piemērojot šo normu ir vērā ņemami apsvērumi attiecībā uz to, vai šķīrējtiesas līgums ir noslēgts tiesiskā kārtā. Tātad šis ir praktisks piemērs no tiesu prakses, kur ar tiesību normu interpretāciju faktiski tiek novērsts tas risks, kas pastāv attiecībā uz to, vai valsts tiesa ir izteikusies attiecībā uz šiem apsvērumiem par līguma spēkā neesamību.

S. Tivaņenkova.

Es vēlreiz precizēšu. Tas ir 536. panta pirmās daļas pirmais punkts.

A. Laviņš.

Precīzi...

S. Tivaņenkova.

Jā... tiktāl, ciktāl... Mēs esam saskārušies ar šķīrējtiesas strīdiem Tiesībsarga birojā. Parasti šie līgumi, kurus arī personas atnes uz biroju, viņi ietver šo šķīrējtiesas klauzulu. Es vēlētos redzēt šo vispārējās jurisdikcijas tiesu, kurā, pārkāpjot likumu, arī Civilprocesa likuma 132. pantu, uzsāks tiesvedību, neskatoties uz to, ka tur ir šķīrējtiesas klauzula. Un otra lieta... kura, pieņemsim...

A. Laviņš.

Jautājums nebija par to, ka uzsāks tiesvedību... izpildraksta izsniegšanas stadijā.

S. Tivaņenkova.

Un tajā skaitā arī... konkrēto strīdu var izšķirt tikai tiesa. Tas nozīmē, ir jautājums, kas ir līgumā. Man šobrīd grūti iedomāties to situāciju, kāds izskatās šis līgums un es arī nezinu, teiksim, šī konkrētā gadījuma apstākļus, lai varbūt plašāk komentētu. Man grūti tiešām iedomāties, kas tie bija par apstākļiem, kad tiesa, pie šķīrējtiesas klauzulas, spēja atsaukties uz šo punktu un izsniegt izpildrakstu.

A. Laviņš.

Labi. Tiesnesis Kusiņš vaicās. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā... Papildinot šo jautājumu. Tad, kā saka, mūsu strīdus objekts ir 495. panta pirmā daļa. Bet izpildraksta izsniegšanas tiesnesis vadās no 536. panta. Un jūs savā atbildē Satversmes tiesai esat arī pēdējā rindkopā norādījuši, ka jūs uzskatāt, ka pirmā daļa neatbilst, ciktāl tā nepieļauj tiesvedības uzsākšanu vispārējās jurisdikcijas tiesā. Cik es saprotu, vēršoties ar atsevišķu prasību.

Sakiet, lūdzu, vai to leģitīmo mērķi pietiekoši efektīvi varētu sasniegt ar to mehānismu, kas šeit vairākas reizes jau šodien ir diskutēts un par kuru, kā es saprotu, izsakās gan Tieslietu ministrijas pārstāve, gan Saeimas pārstāve, ka 536. pants pēc sava apjoma paredz diezgan plašu tiesnešu rīcības brīvību, tajā skaitā arī skatot šo jautājumu. Respektīvi... vēlreiz pārformulējot jautājumu, vai vaina ir 495. panta pirmajā daļā, vai vaina ir 536. panta piemērošanā?

S. Tivaņenkova.

Mana atbilde varbūt nebūs... kā saka, precīza atbilde uz precīzu jautājumu.

Man liekas absurdi vispār, ka persona, kura nav devusi piekrišanu, vispār tiek iesaistīta un aicināta šķīrējtiesas procesā, respektīvi, tanī brīdī, kad arī viņa ir spiesta arī akceptēt iesaistoties, iesniedzot dokumentus un visu pārējo šajā šķīrējtiesas procesā. Līdz ar to man negribētos... 536. pants, tās jau ir procesa beigas, ka šķīrējtiesas process ir beidzies. Faktiski runa ir tikai par sprieduma legalizāciju, lai panāktu piespiedu izpildi šim šķīrējtiesas spriedumam. Un attiecīgi kontrole, kas aprobežojas ļoti šauri... kā es minēju... vispārējas jurisdikcijas tiesa neskata pēc būtības. Viņa skata tīri procesuāli... cik tiesas spriedumi šobrīd parāda šo situāciju. Līdz ar to es negribētu teikt, ka 536. pants būs panaceja šīs situācijas atrisināšanai.

A. Laviņš.

Paldies. Sēdieties, lūdzu.

Cienījamie klātesošie! Šobrīd tiek izsludināts pārtraukums tiesas sēdē un pārtraukums tiek izsludināts līdz nākamās trešdienas pulksten 11.00, tas ir, līdz 29. oktobrim pulksten 11.00. Pulksten 11.00 turpināsim tiesas sēdi.

Paldies.

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēžu sekretāre

Elīna Kursiša